

**Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Civilinės teisės ir civilinio proceso katedra**

Karloio Juodzevičiaus
V kurso, komercinės teisės
studijų atšakos studento

Magistro darbas

**Laikinių apsaugos priemonių ir įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo aspektai
intelektinės nuosavybės teisių bylose**

Vadovas: doc. dr. Vytautas Mizaras, LL.M

Recenzentas: asist. Marius Jakutavičius

Vilnius 2008

Turinys

Ižanga.....	3
1. Laikinių apsaugos priemonių ir įrodymų užtikrinimo priemonių reikšmė ir tikslai bei intelektinės nuosavybės teisių specifiniai požymiai.....	7
1.1. Laikinių apsaugos priemonių ir įrodymų užtikrinimo priemonių reikšmė ir tikslai	7
1.2. Intelektinės nuosavybės teisių specifiniai požymiai	10
1.2.1. Intelektinės nuosavybės objektai ir teisių turėtojų teisės	10
1.2.2. Intelektinės nuosavybės teisių požymiai, labiausiai sąlygojantys jų gynimo priemonių taikymo ypatumus.....	12
2. Laikinių apsaugos priemonių ir įrodymų užtikrinimo priemonių reguliavimas.....	16
2.1. Nacionalinis reguliavimas: lyginamieji aspektai.....	16
2.1.1. <i>Interlocutory injunctions</i> ir <i>freezing injunctions</i> Jungtinėje Karalystėje	16
2.1.2. Laikinosios apsaugos priemonės Vokietijoje	18
2.1.3. Laikinosios apsaugos priemonės Prancūzijoje	19
2.1.4. <i>Search order</i> Jungtinėje Karalystėje	20
2.1.5. Įrodymų užtikrinimo priemonės Vokietijoje.....	22
2.1.6. <i>Saisie Contrefaçon</i> Prancūzijoje	24
2.2. Tarptautinis ir Europos Sąjungos reguliavimo lygmenys	26
2.2.1. Bendrosios nuostatos	26
2.2.2. Laikinių apsaugos priemonių ir įrodymų užtikrinimo priemonių reguliavimas TRIPS	27
2.2.3. Laikinių apsaugos priemonių ir įrodymų užtikrinimo priemonių reguliavimas Direktyvoje 2004/48/EB.....	28
2.2.3.1. Direktyvos priėmimo prielaidos ir tikslai.....	28
2.2.3.2. Laikinių apsaugos priemonių ir įrodymų užtikrinimo priemonių reguliavimas Direktyvoje.....	31
3. Laikinių apsaugos priemonių ir įrodymų užtikrinimo priemonių materialinės ir procesinės sąlygos.....	34
3.1. Materialinės ir procesinės laikinių apsaugos priemonių ir įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo sąlygos bei asmens, kurio atžvilgiu laikinosios apsaugos priemonės ir įrodymų užtikrinimo priemonės buvo taikytos, garantijos.....	34
3.2. Laikinių apsaugos priemonių taikymo materialinės ir procesinės sąlygos	37
3.2.1. Laikinių apsaugos priemonių taikymo materialinės sąlygos.....	37
3.2.1.1. Pažeidimas ar reali pažeidimo grėsmė, tinkamas pareiškėjas ir tinkamas atsakovas	37
3.2.1.2. Grėsmės buvimas	39
3.2.1.3. Pakankamai įtikinamai pagrįstos aplinkybės, dėl kurių prašoma laikinių apsaugos priemonių taikymo.....	42
3.2.1.3.1. Bendrosios nuostatos.....	42
3.2.1.3.2. Tinkamas pareiškėjas	43

3.2.1.3.2.1. Tinkamas pareiškėjas ginant autorių teises ir gretutines teises	43
3.2.1.3.2.1.1. Tinkamas pareiškėjas, kurio teisės galimai pažeidžiamos ar yra reali jo teisių pažeidimo grėsmė	43
3.2.1.3.2.1.2. Kiti tinkami pareiškėjai	45
3.2.1.3.2.2. Tinkamas pareiškėjas ginant prekių ženklų savininkų teises	46
3.2.1.3.3. Pažeidimo ar realios pažeidimo grėsmės buvimas	47
3.2.1.3.4. Grėsmės	48
3.2.2. Laikinių apsaugos priemonių taikymo procesinės sąlygos	49
3.2.2.1. Suinteresuoto asmens prašymas	49
3.2.2.2. Prašymo taikyti laikinas apsaugos priemones nagrinėjimas skubos tvarka... ..	49
3.2.2.3. Laikinių apsaugos priemonių taikymas iki ieškinio pareiškimo padavimo	50
3.3. Laikinių apsaugos priemonių ir teisių gynimo būdų atribojimas	51
3.4. Laikinių apsaugos priemonių taikymo ekonomiškumas ir tikslingumas	53
3.5. Atsakovo garantijos taikant laikinas apsaugos priemones.....	55
3.5.1. Atsakovo nuostolių, galimų dėl laikinių apsaugos priemonių taikymo, atlyginimo užtikrinimas ir atsakovo nuostolių, galimų dėl laikinių apsaugos priemonių taikymo, atlyginimas	55
3.6. Žalos kompensavimo užtikrinimas, asmeniui prašiusiam taikyti laikinas apsaugos priemones, dėl nustatytų laikinių apsaugos priemonių pažeidimo.....	58
3.7. Įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo materialinės ir procesinės sąlygos	59
3.7.1. Bendrosios nuostatos	59
3.7.2. Įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo materialinės sąlygos	60
3.7.2.1. Atsakovas	60
3.7.2.2. Grėsmės buvimas	60
3.7.2.3. Pakankamai įtikinamai pagrįstos aplinkybės, dėl kurių prašoma taikyti įrodymų užtikrinimo priemones.....	61
3.7.3. Įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo procesinės sąlygos	62
3.7.3.1. Prašymo taikyti įrodymų užtikrinimo priemones nagrinėjimas skubos tvarka ..	62
3.8. Konfidencialios informacijos apsaugos užtikrinant įrodymus autorių teisių į kompiuterių programas gynimo atvejais praktiniai aspektai	63
3.9. Prevencinės teisių gynimo priemonės kaip vieningas institutas	67
Išvados	70
Literatūros sąrašas	72
Santrauka.....	81
Summary	82

Ižanga

Temos aktualumas. Principas *ubi ius, ibi remedium* reiškia, kad turi būti užtikrinta galimybė realiai apginti pažeistas teises. Tinkamam teisių gynimo būdų realizavimui ypatingai svarbią reikšmę turi preventyvi laikinoji teisių apsauga. 1999 m. gegužės 18 d. Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatyme¹, o vėliau ir kituose norminiuose teisės aktuose, įtvirtinus iki tol Lietuvai nežinomą laikinųjų apsaugos priemonių sąvoką, tikrieji laikinųjų prevencinių teisių gynimo priemonių tikslai ir reikšmė nebuvo tinkamai suprasti. Lietuvos teismų praktikoje taip pat ne visada yra užtikrinama prevencinė teisių apsauga.

2004 m. balandžio 29 d. priėmus Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo² (toliau — Direktyva, Direktyva 2004/48/EB) be kitų reikšmingų nuostatų Lietuvoje intelektinės nuosavybės teises reglamentuojančiuose įstatymuose buvo įgyvendintos prevencinės intelektinės nuosavybės teisių gynimo priemonės, kurios dėl specifinių intelektinės nuosavybės teisių požymių, ypatingai akcentuoja prevencinę laikinųjų apsaugos priemonių prigimtį bei grynai prevencinį laikinųjų apsaugos priemonių taikymo tikslą — tai, kas iki tol Lietuvos teismų praktikoje taikant laikinas apsaugos priemones buvo ignoruojama.

Poreikis išanalizuoti ir įvertinti prevencinių teisių gynimo priemonių sąlygų taikymo praktiką, kuria iki tol buvo vadovujamasi, bei išaiškinti prevencinių teisių gynimo priemonių taikymo sąlygų ypatybes būtent intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų bylose lemia šios darbo temos aktualumą.

Šiame darbe nagrinėjama tema yra ne tik aktuali, bet ir problemiška dėl reikalingumo įvertinti prevencinių teisių gynimo priemonių reikšmę, jų taikymo tikslus, išanalizuoti prevencinių teisių gynimo priemonių taikymo intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų bylose materialinių ir procesinių sąlygų turinį bei išaiškinti praktinio ar teorinio-praktinio pobūdžio prevencinių teisių gynimo priemonių taikymo problemas intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų bylose. Be to aktualumą lemia, minėta, pakankamai neseniai galiojančios įstatymų normos, reguliuojančios laikinųjų apsaugos ir įrodymų užtikrinimo priemonių taikymą intelektinės nuosavybės teisių srityje.

Nurodyta nagrinėjamos temos problematika ir aktualumas ir sąlygojo šio magistro darbo temos pasirinkimą.

Darbo tikslai. Šiame darbe siekiama, remiantis teisės doktrina ir Lietuvos Respublikos teismų praktika, išanalizuoti materialinių ir procesinių prevencinių teisių gynimo priemonių taikymo sąlygų turinį ir įvertinti šių sąlygų taikymo praktiką tiek pagal Lietuvos Respublikos

¹ Valstybės žinios, 1999, Nr. 50-1598.

² OL 2004 L 157/45.

civilinio proceso kodekse³ (toliau — CPK; 2002 m. CPK), tiek intelektinės nuosavybės teises reglamentuojančiuose įstatymuose nustatytas normas, bei pateikti praktinių ar praktinių-teorinių prevencinių priemonių taikymo problemų sprendimo variantus.

Darbo objektas. Šio darbo objektas yra prevencinių teisių gynimo priemonių taikymo materialinių ir procesinių sąlygų turinys, prevencinių teisių gynimo priemonių taikymo praktinio ar praktinio-teorinio pobūdžio problemos. Darbui keliami uždaviniai: išaiškinti prevencinių teisių gynimo priemonių materialinių ir procesinių sąlygų turinį, įvertinti šių sąlygų taikymo praktiką, išaiškinant prevencinių teisių gynimo priemonių materialinių ir procesinių sąlygų turinio ypatybes intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų bylose, pateikti praktinio ar praktinio-teorinio pobūdžio problemų sprendimo variantus.

Darbas susideda iš trijų dalių. Pirmoje dalyje išaiškinama prevencinių teisių gynimo priemonių reikšmė ir taikymo tikslai. Antroje darbo dalyje įvertinami intelektinės nuosavybės teisių specifiniai požymiai, atskleidžiantys prevencinių teisių gynimo priemonių taikymo intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų bylose svarbą. Šiame darbe analizuojami prevencinių teisių gynimo priemonių taikymo aspektai tik autorių teisių, gretutinių teisių ir prekių ženklų suteikiamų teisių pažeidimų bylose. Ši pasirinkimą nulėmė didesnis autorių ir gretutinių teisių bei prekių ženklų teisių pažeidžiamumas ir poreikis teises ginti. Antroje darbo dalyje dėl literatūros, kurioje būtų išsamiai išaiškintos prevencinių teisių gynimo priemonių taikymo intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų bylose materialinių ir procesinių sąlygų turinys, anglų kalba stokos siekiama lyginamuoju aspektu išaiškinti tik pačius bendriausius prevencinių priemonių taikymo sąlygų ypatumus ir jų taikymo tradicijas Jungtinėje Karalystėje, Vokietijoje bei Prancūzijoje, nes tik taip gali būti parodytas skirtingai veiksmingos intelektinės nuosavybės teisių gynimo atskirose valstybėse galimybės ir poreikis derinti teisių gynimo būdus ir priemones. Toliau pateikiama prevencinių intelektinės nuosavybės teisių gynimo priemonių reguliavimo evoliucija tarptautiniu ir Europos Sąjungos lygmenimis, siekiant išaiškinti Pasaulio prekybos organizacijos (PPO) sutarties dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba⁴ (toliau — TRIPS) ir Direktyvos nuostatų, susijusių su prevencinėmis teisių gynimo priemonėmis, santykį. Trečiojoje darbo dalyje išanalizuojamas prevencinių teisių gynimo priemonių taikymo materialinių ir procesinių sąlygų turinys. Darbe atskirai analizuojamos materialinės, asmens, kurio atžvilgiu, prevencinės teisių gynimo priemonės yra taikomos, garantijos, tuo tarpu procesinės garantijos nėra atskirai išskiriamos, o analizuojamos išaiškinant procesines prevencinių priemonių taikymo sąlygas. Įvardijamos praktinio ar teorinio-praktinio pobūdžio prevencinių teisių gynimo priemonių taikymo problemos ir pateikiami jų sprendimo

³ Valstybės žinios, 2002, Nr. 36-1340 (su pakeitimais ir papildymais).

⁴ Valstybės žinios, 2001, Nr. 46-1620.

būdai. Teisių gynimo būdai darbe analizuojami tik tiek, kiek reikalinga prevencinių teisių gynimo priemonių tikslams ir reikšmei atskleisti. Darbe nėra analizuojami prevencinių priemonių taikymo aspektai pažeidimo, kertančio sienas, atveju. Prevencinių priemonių taikymo keliose valstybėse atvejams yra būdingi kiti probleminiai klausimai ir priemonių taikymo ypatybės, kurie gali būti atskiro darbo objektas.

Darbo tyrimo metodai. Darbe naudojami istorinis, teleologinis, sisteminis, loginis bei lyginamasis metodai. Istorinis tyrimo metodas naudojamas siekiant išaiškinti prevencinių teisių gynimo priemonių reguliavimo evoliuciją Lietuvoje bei tarptautiniu ir Europos Sąjungos lygmenimis. Teleologinis tyrimo metodas padėjo išskirti prevencinių priemonių taikymo tikslus, kitų nagrinėtų civilinio proceso institutų tikslus, pavyzdžiui, užstato galimiems atsakovo dėl prevencinių priemonių taikymo atsiradusiems nuostoliams atlyginti. Sisteminis metodas buvo naudojamas vertinant į darbo objektą patenkančių teisės aktų normų tarpusavio sąveiką, jų ryšius su kitomis teisės normomis, Lietuvos Respublikos apeliacinio teismo (toliau — LAPT) ir Lietuvos Respublikos Aukščiausiojo teismo (toliau— LAT) bei kitų teismų praktiką. Loginis metodas naudojamas darant išvadas ir apibendrinimus, siūlant analizuotų problemų sprendimo variantus. Lyginamasis metodas naudojamas analizuojant doktrinoje pateiktą Jungtinės karalystės, Vokietijos bei Prancūzijos teisės aktų nuostatas, nustatančias prevencinių priemonių taikymo materialines ir procesines sąlygas, bei jų taikymo praktiką. Jungtinės Karalystės jurisdikcija pasirinkta dėl *interlocutory injunctions* ir *search order* institutų ypatybių, Prancūzijos — *saisie contrefacon*. Vokietijos jurisdikcija taip pat atskleidžia esminius jos ir jau minėtų valstybių tarpusavio prevencinių priemonių taikymo skirtumus.

Darbo originalumas ir naujumas. Prevencinių priemonių institutas analizuojamas bendruose civilinio proceso vadovėliuose ir keliuose moksliniuose straipsniuose. Tačiau šiuose moksliniuose darbuose įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo praktinio ar teorinio-praktinio pobūdžio problemos nebuvo analizuotos. Siekiant išsikeltų šio darbo tikslų, prieinamos originalios, niekur neišsakytos išvados. Vilniaus universitete pennai parašytas magistrinis darbas apie Direktyvos įgyvendinimą Lietuvos Respublikoje, tačiau lyginant su šia tema yra labai bendro pobūdžio ir šiame darbe nagrinėjamų problemų neišsprendė.

Naudoti šaltiniai. Darbe analizuojami į šio darbo tyrimo objektą patenkantys norminiai teisės aktai. Ypatingai svarbus šaltinis yra nacionaline teisės doktrina, iš kurios didžiausią įtaką darbui turėjo dr. V. Mizaro moksliniai darbai⁵, bendroji civilinio proceso doktrina (paminėtini

⁵ MIZARAS, V. Prevencinis autorių teisių ir gretutinių teisių gynimas. In *Literatūros, meno ir mokslo kūrinių autorių teisių apsauga*. Konferencijos medžiaga. Vilnius: Eugrimas, 2005; MIZARAS, V. *Autorių teisės: civiliniai gynimo būdai*: monografija. Vilnius: Justitia, 2003.

A. Driuko ir V. Valančiaus darbai⁶). Darbo pragmatinis pobūdis lėmė, jog labai svarbus šaltinis LAPT, LAT ir kitų teismų praktika. Šiame darbe taip pat naudotasi mokslinė literatūra anglų ir prancūzų kalbomis.

⁶ DRIUKAS A., VALANČIUS V. *Civilinis procesas: teorija ir praktika*: vadovėlis. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2006. II tomas.

1. Laikinių apsaugos priemonių ir įrodymų užtikrinimo priemonių reikšmė ir tikslai bei intelektinės nuosavybės teisių specifiniai požymiai

1.1. Laikinių apsaugos priemonių ir įrodymų užtikrinimo priemonių reikšmė ir tikslai

Įstatymu nustačius subjektines teises ir suteikus galimybę jomis naudotis taip pat turi būti užtikrinta šių teisių gynimo galimybė. Vien tik teisių suteikimas ir jų įtvirtinimas įstatyme, neužtikrinant veiksmingo šių teisių gynimo, gali likti bereikšme subjektinių teisių turėtojų neturtinių ir/ar turtinių interesų užtikrinimo prielaida. Pagal šiandien vyraujančią koncepciją teisių gynimas yra pačios subjektinės teisės sudedamoji dalis.

Teisių gynimas doktrinoje apibūdinamas kaip visuma priemonių, skirtų pažeistų teisių atkūrimui, jų pripažinimui, apsaugojimui nuo gresiančių ir pakartotinių tolesnių pažeidimų, bet kokių teisę pažeidžiančių veikslių ir padarinių pašalinimui, taip pat pažeidimu padarytos turtinės ir neturtinės žalos kompensavimui⁷. Taigi šis apibūdinimas parodo, jog ginant teises gali būti reiškiama įvairaus pobūdžio reikalavimai: pripažinti teises, atlyginti teisių pažeidimu padarytą žalą ar sumokėti kitokią kompensaciją, taip pat nutraukti teises pažeidžiančius veiksmus ar imtis priemonių, kad būtų užkirstas kelias teisių pažeidimui (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso⁸ (toliau — CK) 1.138 str.).

Pažymėtina, jog teisminė subjektinių teisių gynība, reiškiama atitinkamus reikalavimus ir prašant taikyti tam tikrus teisių gynimo būdus, gali būti veiksminga tik tada, jeigu šie bus realiai įgyvendinti. Tinkamą teisių gynimo būdų įgyvendinimą užtikrina laikinoji preventyvi teisių apsauga⁹. Laikinoji preventyvi teisių apsauga reiškia, jog turi būti užtikrinta laikina asmens, kuris kreipiasi teisių gynības, teisių apsauga taip, jog būtų tinkamai realizuojami prašomi taikyti teisių gynimo būdai¹⁰.

Bendriausia prasme laikinosios prevencinės teisių gynimo priemonės pagal jų taikymu siekiamus tikslus gali būti skirstomos į tokias grupes:

- 1) galutinio teismo sprendimo įvykdymą ir *status quo* padėties buvimą užtikrinančios priemonės;
- 2) prevencinės priemonės, skirtos užkirsti kelią bet kokiam realiai gresiančiam teisių pažeidimui ar teisių pažeidimo sustabdymui ir užtikrinimui, jog pažeidimas nebebus toliau tęsiamas;

⁷ MIZARAS, V. *Autorių teisės: civiliniai gynimo būdai*: monografija. Vilnius: Justitia, 2003, p. 28.

⁸ Valstybės žinios, 2000, Nr. 74- 2262 (su pakeitimais ir papildymais).

⁹ MIZARAS, V. Prevencinis autorių teisių ir gretutinių teisių gynimas. In *Literatūros, meno ir mokslo kūrinių autorių teisių apsauga*. Konferencijos medžiaga. Vilnius: Eugrimas, 2005, p. 85-85.

¹⁰ Europos Teisingumo Teismo 1992 m. kovo 26 d. sprendimas byloje C-261/90 *Mario Reichert, Hanz-Heinz Reichert, Ingeborg Kockler v. Dresdner Bank AG* (1992), ECR I-02/49.

3) skirtos užtikrinti reikiamus įrodymus¹¹.

Pažymėtina, jog Lietuvoje laikinosios prevencinės teisių gynimo priemonės, skirtos reikiamų įrodymų užtikrinimui, yra reglamentuojamos atskirai nuo kitų laikinųjų prevencinių teisių gynimo priemonių. Todėl laikinosios prevencinės teisių gynimo priemonės išskiriamos į laikinasias apsaugos priemones ir įrodymų užtikrinimo priemones bei sudaro du atskirus civilinio proceso institutus (atitinkamai CPK I dalies XI skyriaus penktasis skirsnis bei II dalies XIII skyriaus devintasis skirsnis). Tokio reguliavimo šiame darbe yra paisoma. Todėl laikinosioms prevencinėms priemonėms apibūdinti darbe naudojamos trys sąvokos: prevencinės teisių gynimo priemonės, laikinosios apsaugos priemonės ir įrodymų užtikrinimo priemonės.

Praktikoje dėl įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo tikslų abejonių nekyla. Tuo tarpu skirtingai yra dėl laikinųjų apsaugos priemonių. Doktrinoje¹² daugiausia akcentuojamas, ir teismų laikinosioms apsaugos priemonėms pripažįstamas būsimo teismo sprendimo įvykdymo užtikrinimo tikslas, tuo tarpu apskritai ignoruojant šios procesinės priemonės prevencinę prigimtį, kuri gali pasireikšti ir grynai prevenciniu tikslu — užkirsti kelią teisių pažeidimui ar užtikrinti, jog pažeidimas nebus toliau tęsiamas. Manytume, šią situaciją nulėmė netinkama įstatymo leidėjo pozicija laikinųjų apsaugos priemonių taikymą susieti tik su būsimo teismo sprendimo įvykdymo užtikrinimu (CPK 144 str), o situacijos neištaisė ir Lietuvos teismams būdingas pažodinis (formalus) įstatymų aiškinimas. Visgi, svarbiausia, priešastimi, dėl kurios CPK 144 str. laikinųjų apsaugos priemonių taikymo prevenciniu tikslu neakcentuoja, reiktų laikyti įstatymų leidėjo klaidą kokybiškai naują civilinio proceso institutą, taip, kaip jis suprantamas kitose valstybėse¹³, sutapatinti su, nors bendrų bruožų ir turėjusiu, anksčiau galiojusiu ieškinio užtikrinimo institutu.

Galiojęs 1964 m. Civilinio proceso kodeksas¹⁴ (toliau — 1964 m. CPK) numatė tik ieškinio užtikrinimo priemonių institutą. Ieškinio užtikrinimo priemonės galėjo būti taikomos tik pareiškus ieškinį, o teismo veikla taikant nurodytas priemones buvo nukreipta būsimo teismo sprendimo įvykdymui užtikrinti¹⁵. Pirmieji teisės aktai, kuriuose laikinųjų apsaugos priemonių sąvoka buvo pavartota buvo Lietuvos Respublikos 1999 m. kovo 23 d. konkurencijos įstatymas¹⁶ bei Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas¹⁷ (toliau — ATGTI). Pažymėtina, jog šiuose įstatymuose įtvirtintos laikinosios apsaugos priemonės taip pat buvo siejamos su

¹¹ *Ibid.*

¹² Pavyzdžiui, PELENIS, D. Laikinosios teisinės apsaugos institutas naujajame Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekse: pamatinės nuostatos. *Teisė*, 2004, nr. 50, p. 113-115; PELENIS, D. Laikinoji teisinė apsauga Vokietijos civiliniame procese: nustatymo sąlygos ir priemonių sistema. *Teisė*, 2002, nr. 42, p. 97-98.

¹³ MIZARAS, V. *Autorių teisės: civiliniai gynimo būdai*: monografija. Vilnius: Justitia, 2003, p. 263.

¹⁴ Valstybės žinios, 1964, Nr.19-139 (su pakeitimais ir papildymais).

¹⁵ MIKĖLĖNAS, V. *Civilinis procesas*. 2-asis leid. Vilnius: Justitia, 1997 m. Pirmoji dalis, p. 376-377.

¹⁶ Valstybės žinios 1999, Nr. 30-856 (su pakeitimais ir papildymais).

¹⁷ Valstybės žinios, 1999, Nr. 50-1598, 2003, Nr. 28-1125.

galutinio teismo sprendimo įvykdymu, o ATGTĮ dar ir numatė, jog laikinosios apsaugos priemonės galėjo būti taikomos tik pareiškus ieškinį. Tik po 2001 m. birželio 21 d. 1964 m. CPK pakeitimų¹⁸ šiame įstatyme atsirado sąvoka laikinosios apsaugos priemonės. O priėmus 2002 m. CPK numatyta galimybė laikinašias apsaugos priemones taikyti ir iki ieškinio pareiškimo, tačiau iki šiol laikinųjų apsaugos priemonių taikymo tikslai nėra praplėsti.

Vis dėlto po 2002 m. CPK priėmimo doktrinoje pateikiamos laikinųjų apsaugos priemonių taikymo tikslų analizė leidžia laikinašias apsaugos priemones pagal jų taikymu siekiamus tikslus suskirstyti taip:

- 1) galutinio teismo sprendimą įvykdymą ir *status quo* padėties buvimą užtikrinančios priemonės;
- 2) prevencinės priemonės¹⁹;
- 3) suinteresuotų asmenų interesų apsaugos tikslais nagrinėjant šeimos teisinių santykių bylas taikomos priemonės²⁰.

Taigi, nors pripažįstama, kad laikinųjų apsaugos priemonių instituto taikymo tikslai gali būti aiškinami plačiau nei tik apimantys teismo sprendimo įvykdymo užtikrinimą, tačiau toks aiškinimas yra ydingas, nes nėra visiškai tikslus. Akcentuojamas pagrindinis laikinųjų apsaugos priemonių taikymo tikslas — būsimo teismo sprendimo įvykdymo užtikrinimas, o nurodyti kiti priemonių taikymo tikslai įvardijami, kaip papildomi ar specialūs, tarp jų ir prevenciniai. Taigi nėra akcentuojama grynai prevencinė laikinųjų apsaugos priemonių prigimtis. Taip pat, manytume, jog prevencinių laikinųjų apsaugos priemonių taikymo tikslų tarpusavio skirstymas į skirtingos reikšmės nėra tinkamas.

Apibendrinant tenka akcentuoti, jog laikinosios apsaugos priemonės taikymo tikslai turi būti aiškinami plačiau nei tik apimantys būsimo teismo sprendimo įvykdymo užtikrinimą — gali būti siekiama grynai prevencinių laikinųjų apsaugos priemonių taikymo tikslų. Pabrėžtina, jog prevenciniai teisių gynimo būdai ir priemonės dėl specifinių intelektinės nuosavybės teisių požymių yra ypatingai reikšmingi šių teisių gynimo atvejais. Todėl toliau ir bus aiškinami specifiniai intelektinės nuosavybės teisių požymiai.

¹⁸ Lietuvos Respublikos 2001 m. birželio 21 d. įstatymo Nr. IX-390 (Valstybės žinios. 2001, Nr. 55-1947) redakcija, įsigaliojo 2001 m. liepos 1 dieną.

¹⁹ DRIUKAS A., VALANČIUS V. *Civilinis procesas: teorija ir praktika*: vadovėlis. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2006 m. II tomas, p. 510.

²⁰ CK 3.65 str. 2 d. nustato, jog teismas, pavyzdžiui, gali įpareigoti vieną sutuoktinį gyventi atskirai, jei gyvenant kartu kiltų pavojus laikinųjų apsaugos priemonių taikymo prašančio sutuoktinio sveikatai ar net gyvybei, ar uždrausti vienam sutuoktiniui matytis su nepilnamečiais vaikais, jei analogiška grėsmė kiltų jų sveikatai ar gyvybei.

1.2. Intelektinės nuosavybės teisių specifiniai požymiai

1.2.1. Intelektinės nuosavybės objektai ir teisių turėtojų teisės

Kūrinys ir atlikimas. Kūrinio kaip autorių teisių objekto apsauga lemia dvejopus išimtinio pobūdžio autorių teisinius santykius:

1. išreiškiančius autoriaus ir kūrinio ryšį — niekas kitas į šiuos santykius ir niekada negalės įsikišti taip, kad toks ryšys būtų pažeistas (ATGTĮ 14 str. nustato autorių neturines teises: autorystės teisė, teisė į autoriaus vardą²¹, teisė į kūrinio neliečiamybę);
2. autoriaus santykius su kitais asmenimis dėl kūrinio panaudojimo (ATGTĮ 15 str. įvardina autorių turtines teises).

Asmeninės neturinės teisės — tai ekonominio pobūdžio neturinčios ir neatskiriama su jų turėtoju susijusios teisės. Jos paaiškina kūrybinės veiklos, kaip neatsiejamą nuo žmogaus ir išreiškiančios jo dvasinius ir asmeninius interesus, sampratą, apskritai, paaiškina žmogaus siekį kurti. Todėl autorių neturtinės teisės nėra perduodamos kitiems asmenims (CK 1. 114 str. 2 d., ATGTĮ 14 str. 2 d.).

Turtinės teisės suteikia kūrinio naudojimo kontrolės galimybę, iš kitos pusės atlyginimą už leidimą naudotis kūrinium.

Atlikimas yra asmeninė veikla, dažniausiai atliekama meniškai interpretuojant kūrinį (ATGTĮ 2 str. 2 d., 1961 m. spalio 26 d. Romos konvencijos dėl atlikėjų, fonogramų gamintojų ir transliuojančių organizacijų apsaugos²² 3 str.). Analogiškai, kaip autorių teisių apsaugos atveju, nors mažesne apimtimi, atsiranda atlikėjo dvejopi išimtinio pobūdžio teisiniai santykiai:

1. išreiškiantys atlikėjo ir atlikimo ryšį — nieks kitas į šiuos santykius ir niekada negalės įsikišti taip, kad toks ryšys būtų pažeistas (ATGTĮ 52 str. nustato atlikėjų neturines teises: teisė vadintis atlikėju, teisė į atlikimo neliečiamybę);
2. atlikėjo santykiai su kitais asmenimis dėl atlikimo panaudojimo (ATGTĮ 53 str. ir 55 str. įvardina atlikėjų turtines teises).

Atlikėjo ir atlikimo neekonominio pobūdžio ryšys yra nulemtas žmogaus kaip individo sampratos — tik žmogus gali meniškai interpretuoti kūrinį. Atlikimas kaip asmeninė veikla negali būti atskirtas nuo konkretaus asmens, todėl atlikėjo asmeninės neturtinės teisės nėra perduodamos kitiems asmenims (CK 1. 114 str. 2 d., ATGTĮ 52 str. 2 d.).

²¹ pagal 1886 m. rugsėjo 9 d. Berno konvencijos dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos (Valstybės žinios, 1995, Nr. 40-988) 6bis straipsnį atskirai ši teisė neišskiriama, o aiškinama, kaip autorystės teisės sudėtinė dalis.

²² Valstybės žinios, 1999, Nr. 11-249.

Turtinės teisės suteikia atlikimo naudojimo kontrolės galimybę, iš kitos pusės atlyginimą už leidimą naudoti atlikimą.

Fonograma, transliacija ir audiovizualinio kūrinio pirmasis įrašas. Fonogramų gamintojai, transliuojančios organizacijos bei audiovizualinio kūrinio pirmojo gamintojai atitinkamai organizuoja bei finansuoja garsų ar jų išraiškos įrašymą, radijo ir/ar televizijos laidų rengimą bei transliavimą, audiovizualinio kūrinio sukūrimą. Siekiant užtikrinti tokių investicijų gražą, pastariesiems suteikiamos tik išimtinės turtinės teisės (ATGTĮ 54 str., 55 str., 56 str. bei 57 str.). Kitaip tariant, susiklosto gretutinių teisių subjektų teisiniai santykiai dėl gretutinių teisių objektų panaudojimo.

Prekės ženklas. Tiek nacionaliniuose, tiek tarptautiniuose teisės aktuose prekės ženklo sąvoka panaši. Pavyzdžiui, 2000 m. spalio 10 d. Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymo²³ (toliau — Prekių ženklų įstatymas) 2 str. 1 d. nustato, jog prekių ženklas – tai bet koks žymuo, kurio paskirtis – atskirti vieno asmens prekes arba paslaugas nuo kito asmens prekių arba paslaugų ir kuri galima pavaizduoti grafiškai. 1993 m. gruodžio 20 dienos Tarybos reglamento (EB) Nr. 40/94 dėl Bendrijos prekių ženklo²⁴ 1 str. 1 d. Bendrijos prekės ženklui nustato dar ir registracijos reikalavimą.

Pateikta prekės ženklo sąvoka aiškiai patvirtina pirmąją iš dviejų Europos Teisingumo Teismo jurisprudencijos²⁵ suformuotų ir doktrinoje²⁶ visuotinai pripažįstamų prekės ženklo funkcijų:

- 1) kilmės (šaltinio) funkciją — prekių ženklai parodo prekių ar paslaugų kilmės vietą arba kitoki ryšį su tam tikra vieta;
- 2) kokybės arba garantijos funkciją — prekių ženklai taip pat simbolizuoja kokybę, t.y. konkrečias savybes, kurias vartotojai sieja su tam tikromis prekėmis bei paslaugomis, ir garantuoja, kad šios prekės ar paslaugos atitiks vartotojų lūkesčius.

Taigi prekių ženklas — tai nemateriali vertybė, simbolis, egzistuojantis atskirai nuo prekių, kurioms žymėti yra skirtas. Vis dėlto prekės ženklas sukuria žymią turtinę vertę ir dėl to įgyja ekonominę išraišką. Prekių ženklų įstatymo 38 str. įtvirtina prekės ženklo savininko išimtinės turtinės teisės drausti arba leisti kitiems asmenims be jo sutikimo komercinėje veikloje naudoti bet koki žymenį, tapatų ar panašų į įregistruotą ženklą.

²³ Valstybės žinios, 2000, Nr. 92-2844 (su pakeitimais ir papildymais).

²⁴ OL 1994, L 11/1 (su pakeitimais ir papildymais).

²⁵ Pavyzdžiui, Europos Teisingumo Teismo 1998 m. rugsėjo 29 d. sprendimas byloje C- 39/97 *Canon Kabushiki Kaisha v. Metro-Goldwyn-Mayer Inc.* (1998), ECR I-5507.

²⁶ CORNISH, William R., LLEWELYN, D. *Intellectual Property: Patents, Copyright, Trade Marks and Allied Rights*. 5th edit. London: Sweet & Maxwell, 2003, p. 587.

Teisės į prekės ženklą pakliūna į neturtinių, susijusių su turtinėmis, teisių grupę (CK 1.115 str. 2 d.).

1.2.2. Intelektinės nuosavybės teisių požymiai, labiausiai sąlygojantys jų gynimo priemonių taikymo ypatumus

Iš karto pažymėsime, kad didžiausią įtaką intelektinės nuosavybės teisių gynimo priemonėms ir jų taikymui turi intelektinės nuosavybės ir materialios nuosavybės santykis, pakankamai lanksčios intelektinės nuosavybės objektų naudojimo būdų galimybės, intelektinės nuosavybės teisių didelis pažeidžiamumas ir šių teisių teritorialumas. Šiuos požymius apibūdinsime atskirai.

Pažymėtina, kad kūrybai visada būdingas ir socialinis pobūdis: ja visada išreiškiami autoriaus siekiai, dvasiniai išgyvenimai, noras kažką parodyti, paaiškinti visuomenei savaip. Intelektinės veiklos rezultatai dažniausiai visuomenę pasiekia materialios formos pavidalu, nors apsaugos atsiradimui pakanka ir bet kokios objektyvios išraiškos formos. Akivaizdu, jog intelektinės veiklos rezultatų sklaidos visuomenėje požiūriu kūrinys, dažniausiai yra neatsiejamai susijęs su materialia nuosavybe, bet tik dėl to, jog yra būtinas kūrinio išraiškos fiksavimas materialia forma tam, kad jis plačiau pasklistų visuomenėje.

Atlikėjų, atitinkamai ir autorių kūrybinės veiklos rezultatų, sklaidą visuomenėje užtikrina gretutinių teisių subjektai: fonogramų gamintojai, transliuojančios organizacijos bei audiovizualinio kūrinio pirmojo įrašo gamintojai. Tai galėtumėme paaiškinti keletu pavyzdžių. Viešas atlikimas sudaro galimybę neapibrėžtai visuomenės narių grupei pamatyti meninę kūrinio interpretaciją. Transliacija leidžia perduoti garsus ir vaizdus per atstumą. Kabelinė retransliacija įgalina garsus ir vaizdus perduoti per atstumą dar plačiau. Transliacijos įrašas lems, jog transliaciją bus galima kartoti. Fonogramą ir audiovizualinio kūrinio pirmąjį įrašą įmanoma atgaminti ir platinti.

Fonograma ir audiovizualinio kūrinio pirmasis įrašas, skirtingai nei gyvas atlikimas ir transliacija, visada yra materialios formos. Materialios garso laikmenos, kurios pasiekia vartotojus yra tik pastarųjų kopijos (ATGTĮ 2 str. 8 d.). Taigi, nors fizine prasme fonograma ir audiovizualinio kūrinio pirmasis įrašas nuo jų kopijų visiškai nesiskiria, tačiau ATGTĮ nustato fonogramą ir audiovizualinio kūrinio pirmąjį įrašą kaip saugomus gretutinių teisių objektus, siekiant užtikrinti jau išaiškintus jų teisių turėtojų turtinius interesus.

Prekės ženklui visada būdinga materialinė išraiška. Juk prekės ženklas yra žymuo, kurio pagrindinė funkcija identifikuoti prekes ar paslaugas, dažnai ir patį gamintoją. Reikalavimas prekės ženklą sudarančiam žymeniui būti galimam atvaizduoti grafiškai, idant jį galėtų atskirti

vartotojai, taip pat patvirtina prekės ženklo kaip simbolio, atsieto nuo prekių, kurias žymi, sampratą (Prekių ženklų įstatymo 5 str. bei Prekių ženklų registravimo taisyklių ZR/03/2004²⁷ patvirtinimo 114.1 p.).

Būtent tai, jog intelektinės nuosavybės objektai, kurių turinys iš prigimties yra neturtinio pobūdžio, dėl jų fiksavimo materialia forma geriau paplinta visuomenėje, turima omenyje, kūrinys, atlikimas, ar apskritai negali pasireikšti atskirai nuo materialių pasaulio dalykų, turima omenyje, prekės ženklas, lemia, jog pastarieji patenka į bendrą turto plačiąja prasme ir nuosavybės sąvoką (CK 1.115 straipsnio 2 dalis: neturtinės, susijusios su turtinėmis teisėmis, teisės). Tai patvirtina žmogaus teisių apsaugai skirtos tarptautinės sutartys²⁸ bei tiek Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo²⁹, tiek anksčiau veikusios Europos žmogaus teisių komisijos jurisprudencija³⁰.

Todėl intelektinės nuosavybės teisė ir nuosavybė į materialų dalyką, kuriame intelektinės nuosavybės teisių objektai yra išreikšti, yra viena kuo kitos nepriklausoma ir egzistuoja savarankiškai viena nuo kitos. Autorių teisių atveju tai tiesiogiai įtvirtina ATGTĮ 50 straipsnis. Toks intelektinės nuosavybės ir materialinės nuosavybės santykis lemia būtinumą užtikrinti materialinės nuosavybės savininko bei intelektinės nuosavybės teisių turėtojų teisių ir interesų balansą.

Siekiant apibūdinti įvairias intelektinės nuosavybės objektų naudojimo būdų galimybes be jau nurodytų pateiksime vieną labai dažnai kasdien matomą neteisėto intelektinės nuosavybės teisių objekto naudojimo pavyzdį. Neteisėtai atgamintas audiovizualinio kūrinio įrašas gali būti platinamas (pavyzdžiui, parduodamas ar nuomojamas), t.y. neteisėtai naudojamos kūrinio kopijos (materialios formos laikmenos). Neteisėtos audiovizualinio kūrinio įrašo kopijos sudaro galimybę audiovizualinį kūrinį transliuoti ar padaryti viešai prieinamu tokiu būdu, kad šis visuomenės narių galėtų būti pasiektas individualiai pasirinktoje vietoje ir pasirinktu laiku. Tai lemia, jog vėlgi įmanoma neteisėtai kūrinių atgaminti ir kitaip jį neteisėtai naudoti. Vadinas, neteisėtas intelektinės nuosavybės objektų naudojimas sudaro galimybes atlikti kitus intelektinės nuosavybės teises pažeidžiančius veiksmus. Taigi yra labai įvairios intelektinės

²⁷ Patvirtintos Lietuvos Respublikos Valstybinio patentų biuro direktoriaus 2004 m. balandžio 30 d. įsakymu Nr. 3R-37 (Valstybės žinios, 2004, Nr. 98-3679). (su pakeitimais ir papildymais).

²⁸ 1948 m. Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 27 straipsnio 2 dalis; 1966 m. Tarptautinio ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių paktų 15 straipsnio 1 dalies (c) punktas; 1950 m. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos Pirmojo papildomo protokolo 1 straipsnis [MIZARAS, V. *Intelektinės nuosavybės teisė: paskaitų medžiaga* [interaktyvus]. 2005 [žiūrėta 2007-01-31]. Prieiga per internetą: <http://www.tf.vu.lt/failai/1tema_INTsamprata.pdf>].

²⁹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. liepos 5 d. nutarimas dėl ATPK 214(10) straipsnio atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai (Valstybės žinios, 2000, Nr. 56-1669).

³⁰ MIZARAS, V. *Intelektinės nuosavybės teisė: paskaitų medžiaga* [interaktyvus]. 2005 [žiūrėta 2007-01-31]. Prieiga per internetą: <http://www.tf.vu.lt/failai/1tema_INTsamprata.pdf>.

nuosavybės objektų naudojimo galimybės tiek materialių laikmenų, tiek nematerialia forma. Įvairios intelektualinės nuosavybės objektų neteisėto naudojimo galimybės vienu metu.

Lankstų ir įvairių intelektualinės nuosavybės teisių naudojamą savaime sąlygoja didelis tokių objektų naudojimo poreikis. Mueller P. teigia, jog didžiausia dalis pažeidimų yra padaroma programinės įrangos, muzikos ir filmų industrijos sferose³¹. Taigi dažnai neteisėtai autorių ir gretutinių teisių objektai yra naudojami tiesiog laisvalaikio metu, o kartais tai lemia labiau objektyvios priežastys. Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. birželio 8 d. nutarimu Nr. 625 patvirtinta Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strategija³² nustato informacinės visuomenės Lietuvoje sukūrimo siekį³³, kur nustatyti prioritetai — gyventojų kompetencija ir socialinė sanglauda, viešojo administravimo modernizavimas bei žinių ekonomika — svarių rezultatų turi duoti jau 2010 m.

Prekės ženklas tai atlygis tiems, kas investuoja į prekių kokybę³⁴. Investicijos turi grįžti. Todėl vartotojai dažnai netgi žinodami, jog įsigyja žinomu prekės ženklu pažymėtą klastotę, sąmoningai sumoka didesnę nei reali prekės vertė kainą³⁵, bet vis dėlto mažesnę nei sumą, kuri užtikrina prekės ženklo savininkų investicijų grąžą.

Anti-Counterfeiting Group (ACG) atlikti skaičiavimai rodo, jog prekių klastojimo pinigine išraiška Europos Sąjungoje kasmet siekia 250 milijardų eurų³⁶.

Atsižvelgiant į išaiškintą intelektualinės nuosavybės objektų specifiką, akivaizdu, jog kontroliuoti tokių objektų naudojimą yra labai sudėtinga. Todėl intelektualinės nuosavybės teisių turėtojams reikalinga ypatingai skubi teisių apsauga, kur ypatingai reikšmingos grynai prevencinių teisių gynimo priemonių taikymo galimybės — užkirsti kelią bet kokiam realiai gresiančiam teisių pažeidimui ar pažeidimą nutraukti ir užtikrinti, jog jis toliau nebebus tęsiamas.

Nors šiame darbe neanalizuojami klausimai, susiję su prevencinių priemonių taikymo ypatumais ginčų, susijusių su skirtingų valstybių elementais, tačiau trumpai atkreipsime dėmesį ir į intelektualinės nuosavybės teisėms būdingą teritorialumo principą.

Teritorialumo principą bendriausia prasme galėtume apibūdinti taip: atskirų valstybių intelektualinės nuosavybės teisės reglamentuojančių įstatymų taikymas apsiriboja tik tos valstybės

³¹ MUELLER, P. MAS-IP Diploma Paper & Research Reports. Ex parte search orders for securing evidence of infringement: Implementation process of Directive 2004/48/EC of European Parliament and of the Council of 29 April 2004 on the Enforcement of intellectual property rights [interaktyvus]. 2005 [žiūrėta 2007-12-10]. Prieiga per internetą: <<http://www.bepress.com/ndsip/papers/art26>>, p. 1-7.

³² Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. birželio 8 d. nutarimu Nr. 625 (Valstybės žinios, 2005, Nr. 73-2649) (su pakeitimais ir papildymais).

³³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. birželio 8 d. nutarimu Nr. 625 patvirtintos Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strategijos 2 punktas, nustato, jog tai viena Bendrijos prioritetinių politinių krypčių.

³⁴ BARNARD, C. *Europos sąjungos materialinė teisė. Keturiolais laisvės*. 1-asis leid. Vilnius: Eugrimas, 2004, p. 198.

³⁵ *Cit. op.* 31, p. 1-8.

³⁶ *Cit. op.* 31.

teritorija ir minėtų įstatymų suteikiamos teisės galioja ir gali būti įgyvendinamos tik valstybės teritorijos ribose.

Norint teritorialumo principą apibūdinti tiksliai ir išsamiai galima pateikti šiuos jo pasireiškimo elementus:

- 1) teisės kiekvienoje valstybėje nustatomos tos valstybės įstatymais ir jos nepriklausomos nuo to, kaip intelektinės nuosavybės teisės reguliuojamos pagal kitos valstybės įstatymus;
- 2) teisės kitų asmenų atžvilgiu gali būti įgyvendinamos tik tos valstybės geografinėje teritorijoje, kurioje pagal įstatymus tos teisės yra suteiktos;
- 3) gali būti ginamos tik tos valstybės nacionalinių subjektų, o taip pat ir asmenų teisės, kuriems tos valstybės įstatymai tokias teises suteikia;
- 4) teisės gali būti ginamos teismuose tik tos valstybės, kurioje tos teisės suteiktos ir saugomos³⁷.

Daugiausia ekonominio poreikio ir siekio užtikrinti sąžiningą konkurenciją vedinos valstybės siekė sušvelninti teritorialumo principo pasireiškimą. Tai lėmė dvi tendencijas: intelektinės nuosavybės teisių apsaugos reguliavimo derinimą tarptautiniu ir Europos Sąjungos mastu bei pagal tarptautines sutartis ar kitus tarptautinius įsipareigojimus atskirų valstybių pareigų savo valstybės viduje saugoti kitų valstybių autorių teises ir gretutinių teisių subjektų teises taip, kaip savo nacionalinių subjektų (jeigu taikomas nacionalinis apsaugos režimas) arba kitų trečiųjų valstybių subjektų (jeigu taikomas didžiausio palankumo režimas) prisiėmimą. Be to, teritorialumo principo pasireiškimą švelnina ir tai, kad vadovaujantis 1957 m. kovo 27 d. Romos sutarties dėl Bendrijos steigimo³⁸ 12 str. įtvirtintu draudimu diskriminuoti pilietybės pagrindu Bendrijos valstybių narių piliečių autorių teisės yra ginamos visoje Bendrijoje. Taigi išplėsta autorių teisių ir gretutinių teisių apsauga asmenų atžvilgiu.

Tačiau teisių gynimo teritorialumo principo pasireiškimo aspektui tai jokios įtakos neturėjo. Remiantis atitinkamų valstybių įstatymų nustatytais teisių gynimo būdais ir priemonėmis intelektinės nuosavybės teisės ginamos kiekvienoje atitinkamoje valstybėje.

Atskirų valstybių teisių gynimo būdų ir priemonių reguliavimas nulėmė skirtingas atskirų teisių gynimo priemonių taikymo sąlygų ypatybes ir tradicijas. Jos pačiais bendriausiais bruožais ir bus toliau išaiškintos.

³⁷ CORNISH, William R., LLEWELYN, D. *Intellectual Property: Patents, Copyright, Trade Marks and Allied Rights*. 5th edit. London: Sweet & Maxwell, 2003, p. 26-27.

³⁸ 1957 m. kovo 25 d. Europos ekonominės bendrijos steigimo (Romos) sutartis. (su pakeitimais ir papildymais) [interaktyvus]. [žiūrėta 2008-03-17]. Prieiga per internetą: <<http://eurlex.europa.eu/lt/treaties/dat/11957E/word/11957E.doc>>.

2. Laikinių apsaugos priemonių ir įrodymų užtikrinimo priemonių reguliavimas

2.1. Nacionalinis reguliavimas: lyginamieji aspektai

2.1.1. *Interlocutory injunctions* ir *freezing injunctions* Jungtinėje Karalystėje

Intelektinės nuosavybės teisių pažeidimas ar tokio pažeidimo grėsmė reikalauja teisių turėtojams suteikti greitą apsaugą jų teisėms bei teisėtiems interesams užtikrinti³⁹. Kita vertus laikinosios apsaugos taikymas sukelia sunkumų ir priešingai šaliai. Atitinkamai tai reikalavimai teismui, vadovaujantis savo plačia diskrecijos teise suteikti laikinąją apsaugą tada, kai tai teisinga ir tinkama⁴⁰, — labai greitai priimti teisingą sprendimą. Tik teismo nagrinėjimo iš esmės metu tinkamai ištiriamos ir įvertinamos proceso dalyvių reikalavimų ir atsikirtimų pagrindą sudarančios aplinkybės. Todėl, nors Jungtinėje Karalystėje teismų teisė taikyti *injunctions* nustatyta 1981 m. Aukščiausiojo teismo įstatyme (angl.— *Supreme Court Act*)⁴¹, *American Cyanamid v. Ethilon* byloje suformuoti laikinių apsaugos priemonių taikymo principai įpareigojo teismus priemonių taikymo klausimą spręsti lemiamą reikšmę teikiant komercinių pasekmių dėl tokių priemonių taikymo, bet ne pareiškėjo reikalavimo pagrįstumo apskritai vertinimui.

Minėtas precedentas nustatė dvi klausimo dėl laikinių apsaugos priemonių taikymo svarstymo stadijas:

1. teismas turi nuspręsti, ar pareiškėjo pretenzijos (reikalavimas) atsakovui gali būti laikomas rimtu (angl. — *serious question to be tried*), ir į šį klausimą atsakius teigiamai spręsti,
2. ar laikinosios apsaugos nustatymas būtų sąžininga (angl. — *Is it fair that the injunction granted?*)⁴².

Pretenzijos (reikalavimas) bus laikomi rimtais, jei pareiškėjas pateiks bent kokius jo turimus įrodymus, bent kiek pagrindžiančius jo reikalavimo pagrindą sudarančias aplinkybes.

³⁹HOYLE, M. Interlocutory procedures in intellectual property disputes. *European intellectual property review* [interaktyvus]. 1988, nr. 10 (4) [žiūrėta 2007-11-21]. Prieiga per internetą: <<http://www.international.westlaw.com>>.

⁴⁰NGWASIRI, C.N. Pre-trial civil proceedings in England and France: a comparative study. *Civil justice quarterly* [interaktyvus]. 1991, nr. 10 (OCT) [žiūrėta 2007-11-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.international.westlaw.com>>.

⁴¹VITALE, T. Pre-emptive remedies in the United Kingdom. *International banking and financial law* [interaktyvus]. 1993, nr.12 (7) [žiūrėta 2008-02-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.international.westlaw.com>>.

⁴²BENTLEY, L. SHERMAN, B. *Intellectual property law*. 2nd edit. New York: Oxford university press, 2004, p. 1088.

Atsakymą į klausimą, ar laikinųjų apsaugos priemonių taikymas būtų sąžininga, lems trys paeiliui taikomi kriterijai:

1. galimybė atlyginti pareiškėjo žalą priteisiant nuostolius byloje iš esmės (angl. — *adequacy of damages*);
2. pareiškėjo bei atsakovo neigiamų padarinių dėl atitinkamai priemonių netaikymo ir taikymo pusiausvyra (angl. — *balance of convenience*);
3. ginčo esmė (angl. — *merits of the case*).

Teismas turės nuspręsti, ar pareiškėjo žala galės būti atlyginama finansinėmis priemonėmis ir ar atsakovas bus pajėgus tokią žalą atlyginti. Atsakius į šiuos klausimus teigiamai, įskaitant atvejį, kai atsakovas pateikia išipareigojimą atlyginti žalą ar pareiškėjo galimos žalos atlyginimo užtikrinimą, laikinosios apsaugos priemonės nebus taikomos. Ir priešingai, priemonės pritaikius turi būti sprendžiamas galimų atsakovo nuostolių dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo užtikrinimas.

Antrasis kriterijus reiškia, jog teismas turės įvertinti neigiamų padarinių, kuriuos patirs pareiškėjas, jei priemonės nebus pritaikytos, ir neigiamų padarinių, kuriuos patirtų atsakovas, jei priemonės būtų pritaikytos, santykį. Be to, sprendžiant šį klausimą, kai kuriais atvejais sprendimui įtakos gali turėti ir visuomenės interesas⁴³. Nustačius apylygį pareiškėjo ir atsakovo patiriamų neigiamų pasekmių dėl atitinkamai priemonių netaikymo ir taikymo santykį, prioritetas teikiamas *status quo* išlaikymui⁴⁴.

Minėta, jog taikydamas laikinąsias apsaugos priemones teismas nesprenžia ginčo iš esmės. Vis dėlto tik išskirtiniais atvejais pareiškėjo ir atsakovo pozicijų stiprumas dėl ginčo esmės gali būti reikšmingas veiksnys, naudojamas byloje, kur akivaizdi vieno iš proceso dalyvių sėkmė, bei ypatingai tais atvejais, kai laikinosios apsaugos priemonių taikymas ar netaikymas gali lemti labai didelius proceso dalyvių nuostolius.

Pažymėtina, jog teismų praktika taikant *American Cyanamid v. Ethilon* byloje nustatytą laikinųjų apsaugos priemonių taikymo testą, nėra vienoda: dažnai teismai didesnę reikšmę nei paaiškinta suteikia proceso dalyvių pozicijoms dėl ginčo esmės. Teigiama, jog *American Cyanamid v. Ethilon* byloje nustatyti *injunctions* taikymo principai yra bendro pobūdžio ir negali aprėpti visų specifinių situacijų⁴⁵. Teismas visada privalo vertinti kiekvienos konkrečios bylos aplinkybes⁴⁶.

⁴³ *Ibid.*, p. 1092.

⁴⁴ *Ibid.*

⁴⁵ REYNOLDS, .L., WATTS, J. A new approach to interlocutory injunctions. *Computer and telecommunications law review* [interaktyvus]. 1996, nr. 2(2) [žiūrėta 2008-02-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.international.westlaw.com>>.

⁴⁶ *Cit. op.* 42, p. 1094.

Freezing injunctions (dar vadinamos *Mareva injunctions*) — tai laikinosios apsaugos priemonės atsakovo turtui areštuoti, idant būtų užtikrintas tinkamas teismo sprendimo įvykdymas. Dėl šios priemonės taikymo pagrindų vieningos nuomonės nėra: Huniar K. teigia⁴⁷, jog priemonės suteikimo sąlygos analogiškos *search order*⁴⁸, Ngwasiri C.N. — jas sušvelnina⁴⁹.

Taigi Jungtinėje Karalystėje vyraujanti nuomonė, jog ieškinio pagrįstumas gali būti vertinamas tik išimtiniais atvejais.

2.1.2. Laikinosios apsaugos priemonės Vokietijoje

Vokietijos laikinųjų apsaugos priemonių taikymo testą galime pavadinti atvirkščiu nei Jungtinės Karalystės. Reikalavimą bent kiek pagrįsti aplinkybes sudarančias pareiškėjo reikalavimo pagrindą pakeičia reikalavimas įrodyti, jog tikėtina, kad jo reikalavimas sprendžiant ginčą teisme iš esmės bus patenkintas (angl. *strong prima facie case*), o reikalavimams svarstyti galimybę atlyginti pareiškėjo žalą priteisiant nuostolius byloje iš esmės bei paisyti pareiškėjo ir atsakovo neigiamus padarinius dėl atitinkamai priemonių netaikymo ir taikymo būdinga tik antrinė reikšmė.

Reikalavimas įrodyti, jog tikėtina, kad pareiškėjo reikalavimas sprendžiant ginčą teisme iš esmės bus patenkintas apima:

1. pareigą įrodyti, jog pareiškėjas yra teisėtas intelektinės nuosavybės teisių turėtojas ir atitinkamos teisės galioja;
2. pareigą įrodyti visas aplinkybes, pagrindžiančias jo teisių pažeidimą ar tokio pažeidimo grėsmę.

Kadangi, laikinųjų apsaugos priemonių taikymo klausimas nėra sprendžiamas bylą nagrinėjant iš esmės, idant būtų įrodytas pažeidimas ar jo grėsmė, pagal įrodymų pakankamumo teoriją užtenka pasiekti tikėtinumo lygį⁵⁰.

Kita tik Vokietijai būdinga laikinųjų apsaugos priemonių instituto ypatybė, jog atsakovas dar iki pareiškėjui pateikiant pareiškimą dėl priemonių taikymo gali imtis gynybos priemonių (angl. — *pre-action defence*). Atsakovas tikėdamasis, jog pareiškėjas konkretiems teismams pateiks prašymą taikyti laikinąsias apsaugos priemones (pavyzdžiui, dėl to, kad jau yra gavęs

⁴⁷ HUNJAR, K. The enforcement directive — its effects on UK law. *European intellectual property review* [interaktyvus]. 2006, nr. 28 (2) [žiūrėta 2007-11-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.international.westlaw.com>>.

⁴⁸ Žr. 2.1.4. darbo dalį.

⁴⁹ *Cit. op.* 40.

⁵⁰ KLINK, J. Cherry picking in cross border patent infringement actions: a comparative overview of German and UK practice. *European intellectual property review* [interaktyvus]. 2004, nr. 26(11) [žiūrėta 2007-11-25]. Prieiga per internetą: <<http://www.international.westlaw.com>>.

pretenzija), gali atitinkamiems teismams iš anksto pateikti atsikirtimą, kurio tikslas įtikinti teisną, jog šis netaikytų laikinųjų apsaugos priemonių neišklausęs atsakovo⁵¹. *Pre-action defence* Vokietijoje yra įprasta praktika, sukianti abejones dėl pareiškėjo reikalavimų, ir galinti lemti jog, pareiškėjo prašymas apskritai iškart bus atmestas⁵².

Vokietijai, kaip Jungtinei Karalystei, yra būdinga, jog laikinosios apsaugos priemonės taikomos tik skubiais atvejais — priemonės yra būtinos apsaugoti pareiškėjo interesus ir, jei nebus taikomos, pastarojo teisių įgyvendinimas bus smarkiai trukdomas ir jis patirs žalą⁵³. Teisės pažeidimas ar jo egzistuojanti tokio pažeidimo grėsmė lemia greitos teisių apsaugos poreikį⁵⁴. Bendra ir tai, jog yra atsižvelgiama į pareiškėjo reakciją imtis teisių gynybos, po to, kai sužinoma apie pažeidimą. Tačiau, įdomu tai, jog Vokietijos teismai bando nustatyti konkrečius terminus, kuriems nesuėjus ėmusis ginti teises, bus preziumuojama, jog teisių gynimas nebus nepagrįstai uždelstas ir nelems rizikos dėl žalos prisiėmimo. Vis dėlto koks terminas kreiptis gynybos bus laikomas protingu lemia konkrečios bylos aplinkybės, todėl teismų praktika yra skirtinga. Šaltiniai nurodo, jog tai gali būti vieno⁵⁵ ar dviejų⁵⁶ mėnesių laikotarpis.

Akivaizdu, jog laikinųjų apsaugos priemonių nustatymo procesas Vokietijoje, jei jam tinkamai pasiruošta, gali būti greitas ir ekonomiškasis būdas sužinoti teismo poziciją dėl bylos esmės. Todėl dažnai teismui nusprendus taikyti laikinąsias apsaugos priemones byla pasibaigia nepasiekus nagrinėjimo iš esmės stadijos. Teismo sprendimas nustatyti laikinąsias apsaugos priemones atsakovo yra priimamas tarsi galutinis ir privalomas teismo sprendimas. Taigi, atsakovas pripažįsta ir patį reikalavimą (angl. — *giving final bidding declaration*).

Vadinasi, Vokietijoje ieškinio pagrįstumo elementas yra esminis laikinųjų apsaugos priemonių taikymui.

2.1.3. Laikinosios apsaugos priemonės Prancūzijoje

Prancūziškasis terminas *injonction* reiškia tik kiekvieno teisėjo, įskaitant pasirengimo teismui nagrinėjimui teisėjus (angl. *pre-trial judges*), galią įsakyti šalims, jog šios per

⁵¹ Reikia pabrėžti, jog apskritai Vokietijos teismai nėra linkę laikinąsias apsaugos priemones taikyti neišklausius atsakovo [WURTENBERGER, G. Interlocutory Injunctions against patent and utility model infringement in Germany. *European intellectual property review* [interaktyvus]. 1993, nr. 15(2) [žiūrėta 2008-02-16]. Prieiga per internetą: <<http://www.international.westlaw.com>>].

⁵² *Cit. op.* 50.

⁵³ PITZ, J.; HERMANN, G. Germany. Enforcement of IP rights by the national courts. *Building and enforcing intellectual property value* [interaktyvus]. 2007 [žiūrėta 2007-11-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.buildingipvalue.com/07EU/eu.htm>>, p. 189-190.

⁵⁴ *Ibid.*

⁵⁵ *Cit. op.* 51.

⁵⁶ *Cit. op.* 53.

nustatytą terminą pateiktų išvadas ar perduotų dokumentus (angl. — *file conclusions or communicate documents*). Vis dėlto proceso dalyviai Prancūzijoje gali įgyti laikinąsias apsaugos priemones srityse, kurias apima Jungtinės Karalystės *injunction*. Tačiau tokias priemones Prancūzijoje gali nustatyti tik byla nagrinėjantys teisėjai (angl. *trial judges*), nes pasirengimo teisminei nagrinėjimui teisėjams nėra suteikti tam reikalingi įgaliojimai. Įpareigojimų sudarančių *injonction* turinį taikymas nėra privalomai susietas su reikalavimu pareikšti ieškinį teisme: tokios priemonės gali būti nustatytos, net jei pareiškėjas nesvarsto galimybės kreiptis į teismą teisių gynybos⁵⁷.

Jungtinės Karalystės *freezing injunction* atitikmuo Prancūzijoje *saisie conservatoire*. Nors *saisie conservatoire* rūšys labai įvairios ir priklauso nuo to kokios prigimties turo arešto siekiama, priemonės taikymo pagrindai yra analogiški⁵⁸. Priemonė taikoma pareiškėjui pateikus bent kiek įtikinamų įrodymų, jog reikalavimas egzistuoja ir netaikius priemonės reikalavimo įvykdymas gali pasunkėti ar pasidaryti negalimas.

Pažymėtina, jog Prancūzijoje laikinųjų apsaugos priemonių taikymo testas yra analogiškas Jungtinės Karalystės — lemiamą reikšmę teikiama priemonių taikymo ar netaikymo komercinėms pasekmėms⁵⁹. Taigi taikant laikinąsias apsaugos priemones teismo veikla nėra nukreipta vertinti ieškinio pagrįstumą.

2.1.4. Search order Jungtinėje Karalystėje

Search order — tai neišklausius kitos šalies (lot. — *ex parte*) nustatytas įsakymas, įpareigojantis atsakovą leisti konkrečiam vykdymo priežiūros funkciją atliekančiam advokatui bei ieškovo advokatui patekti į atsakovo kontroliuojamas patalpas, siekiant surasti įsakyme nurodytus intelektinės nuosavybės teises pažeidžiančius daiktus bei dokumentus, juos paimti bei įgyti kitokią reikšmingą informaciją apie pažeidimą.

Taigi galime skirti tokius *search order* turinį sudarančius įpareigojimus atsakovui⁶⁰:

- 1) įsileisti į kontroliuojamas patalpas;
- 2) nedelsiant pateikti įsakyme nurodytus daiktus ar dokumentus;
- 3) suteikti informaciją apie apytikrą daiktų nurodytų įsakyme ir nerastų patalpose vietą, pavardes ir adresus visų tiekėjų ir pirkėjų, įskaitant datas ir tikslus konkrečių pirkimų ir tiekimų kiekius (vadinami *Norwich Phamacal orders*⁶¹).

⁵⁷ *Cit. op.* 40.

⁵⁸ LOWE, S., JAEGER, J. Protection and enforcement of creditors' rights under French law. *International company and commercial law review* [interaktyvus]. 1993, nr. 4(7) [žiūrėta 2007-11-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.international.westlaw.com>>.

⁵⁹ *Ibid.*

⁶⁰ Šalių bendradarbiavimo pareigos (angl. *duty of collaboration*) išraiška Jungtinės Karalystės civiliniame procese.

Search order galima vykdyti tik esant aiškiam atsakovo sutikimui. Atsakovo atsisakymas įsileisti visais atvejais bus laikomas teismo negerbimu (angl. — *contempt of court*).

Jungtinės Karalystės teismų praktika išskiria įsakymo taikymo sąlygas:

- 1) turi egzistuoti aiškūs įrodymai, jog pareiškėjas yra teisių turėtojas ir jo teisės galioja bei padarytas teisių pažeidimas ar egzistuoja tokio pažeidimo grėsmė (angl. — *extremely strong prima facie case*);
- 2) realiai patirta ar gresianti labai rimta (angl. — *very serious*) žala;
- 3) turi egzistuoti aiškūs įrodymai, jog atsakovas turi jo kaltę pagrindžiančius dokumentus ar daiktus ir egzistuoja tikimybė, jog atsakovas juos sunaikintų, jei priemonės taikymo klausimas būtų svarstomas *inter partes*⁶²;
- 4) turi būti paisoma proporcingumo principo — žala, kuri dėl įsakymo vykdymo tikėtina bus padaryta atsakovui, negali būti didesnė nei reikalinga teisėtam tikslui pasiekti (angl. — *balance of interests*)⁶³.

Taigi sprendžiant *search order* taikymo klausimą Jungtinėje Karalystėje ieškinio pagrįstumas yra svarstomas. Be to, *search order* vykdomas tik, kai tikėtina įrodymų sunaikinimo grėsmės aplinkybė.

Atsižvelgiant į tai, jog įsakymas nustatomas neišklausius kitos šalies, svarbu, tai, jog pareiškėjas turi pareigą atvirai pateikti absoliučiai visą įsakymo taikymo klausimui spręsti reikšmingą informaciją (angl. — *duty for full and frank disclosure*). Toks reikalavimas reikalingas dėl to, jog kitai šaliai neturint galimybės išsakyti savo nuomonę, gali būti susiaurinta teismo matymo sritis, reikalinga spręsti įsakymo taikymo būtinumo klausimą.

Akivaizdu, jog toks įsakymo taikymas gali kirstis su tiek proceso, tiek materialinėje teisėje įtvirtintomis asmens teisėmis⁶⁴. Todėl svarbu išskirti reikšmingiausias atsakovo garantijas⁶⁵, kurios gali būti grupuojamos taip:

1. pareiškėjo ir jo advokatų įsipareigojimai *search order* taikymo nustatymo metu;
2. taisyklės, kurių turi būti paisoma pateikiant ir vykdant *search order*.

Pareiškėjas visada įsipareigoja: atlyginti galimą dėl nepagrįsto priemonės taikymo atsakovo patirtos žalos atlyginimo užtikrinimą (angl. — *cross-undertaking in damages*), nenaudoti *search order* metu įgytų duomenų kitais tikslais nei savo reikalavimams procese pagrįsti, išskyrus atvejus, kai tai leidžia teismas, informaciją apie *search order* vykdymą laikyti

⁶¹ *Norwich Phamacal orders* gali būti naudojami kaip savarankiški įsakymai trečiųjų asmenų atžvilgiu.

⁶² Questionnaire April 2005: Enforcement of IP rights. Answer in the name of UK group [interaktyvus]. 2005 [žiūrėta 2007-12-10]. Prieiga per internetą: <<http://www.aippi.org>>, p. 1-10.

⁶³ *Cit. op.* 31, p. 1-15.

⁶⁴ *Ibid.*

⁶⁵ Pateikiamos tik reikšmingiausios atsakovo interesų apsaugos požiūriu garantijos [WABWILE, M. Anton Piller orders revisited. *Journal of business law* [interaktyvus]. 2000, nr. SEP [žiūrėta 2008-02-16]. Prieiga per internetą: <<http://www.international.westlaw.com>>].

paslapyje, greitai pateikti ieškinį, jei tai dar nėra padaryta. Atsakovo interesų apsaugos požiūriu reikšmingiausi *search order* priežiūros funkciją atliekančio advokato įsipareigojimai yra šie: pateikia įsakymą vykdyti ir išaiškina atsakovui jo teises kreiptis teisinės konsultacijos ar pateikti prašymą pakeisti ar panaikinti įsakymą, asmeniškai užtikrina visų paimtų duomenų saugumą, kol teismas nurodys kitką.

Taigi visada nustatomas galimų atsakovo dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo patirtų nuostolių atlyginimo užtikrinimas.

Advokatas turi griežtai laikytis įsakyme nurodytų daiktų, kuriuos galima kopijuoti ar imti pavyzdžius, sąrašo — reikalauti pateikti kitus daiktus draudžiama. Draudžiama *search order* vykdymo metu dalyvauti asmenims, ypač pareiškėjo atstovams, kurie įgytą galimybę sužinoti atsakovo konfidencialią informaciją ir dėl to įgytą komercinę naudą. Priežiūros funkciją atliekantis advokatas negali būti pareiškėjo advokatų firmos darbuotojas.

Taigi, nustatytos taisyklės reikšmingos konfidencialios informacijos apsaugai užtikrinti.

Svarbu tai, jog atsakovas gali prašyti priežiūros funkciją atliekančio advokato atidėti įsakymo vykdymą. Atsižvelgiant į priemonės tikslus atsakovas negali reikšmingai sustabdyti *search order* vykdymo — dažniausia leidžiama vykdymą atidėti 2 valandoms. Tai pakankama teisei konsultacijai suteikti, tačiau neįmanoma suspėti pakeisti ar panaikinti įsakymą. Šis reikalavimas sprendžiamas jau įvykdžius *search order* vadinamame “atgalinės datos“ teismo posėdyje (angl. — “*return date*“ *hearing*). Teise atidėti įsakymo vykdymą gali būti pasinaudota taip pat siekiant užtikrinti konfidencialios informacijos apsaugą⁶⁶.

Taigi *search order* veiksminga įrodymų užtikrinimo priemonė, tačiau nėra taikoma be pakankamo pagrindo.

2.1.5. Įrodymų užtikrinimo priemonės Vokietijoje

Vokietijos teisė nustato dvi skirtingas priemones. Vokietijos civilinio proceso kodekso 485 str. įtvirtinta pareiškėjo teisė dar neišskėlus civilinės bylos prašyti teismo išreikalauti įrodymus, kurių pats pareiškėjas gauti negali. Tarp šiame straipsnyje numatytų duomenų nustatymo priemonių yra ir fizinė apžiūra (angl. — *physical inspection*). Įrodymų išreikalavimui teismas priima įsakymą.

Įstatymas nustato tokius šios priemonės taikymo pagrindus:

⁶⁶ *Cit. op.* 31, p. 1-23.

1. tikimybė, jog tokie įrodymai bus sunaikinti ar dėl kitų priežasčių taps teismui nepasiekiami, arba pats atsakovas sutinka, jog įrodymai būtų išreikalauti (485 str. 1 d.);
2. pareiškėjas turi teisinį interesą nustatyti objekto bruožus, savybes (485 str. 2 d.);

Tačiau reikalavimai pritaikius priemonę apie jos vykdymą iš anksto pranešti atsakovui (lot. — *inter partes*), idant jis galėtų dalyvauti ir užtikrinti savo teises apžiūros metu, bei atsakovo galimybė visais atvejais atsisakyti leisti vykdyti apžiūrą, leidžia dvejoti priemonės veiksmingumu. Pabrėžtina, jog teismai sukūrė modelį, kaip šios pasekmės gali būti išvengta atvejais, kai įrodymai negali būti išreikalaujami, nes laikomi privačiose atsakovo valdose. Civilinio proceso kodekso 485 str. numatyta galimybė taikoma kartu su kita Vokietijos civilinio kodekso 809 str. įtvirtinta įrodymų užtikrinimo priemone ir tampa jos turinio dalimi („<...>*evidence taking procedure is combined with a preliminary injunction*<...>“)⁶⁷.

Vokietijos civilinio kodekso 809 str. įtvirtinta įrodymų užtikrinimo priemonė — pareiškėjo teisė reikalauti, jog objektą būtų leista apžiūrėti (*angl. — claim for inspection*).

Šiuo atveju teismo įsakymas bus taikomas tik, jei pareiškėjas įrodys, jog tikėtina, kad pareiškėjo reikalavimas sprendžiant ginčą teisme iš esmės bus patenkintas (*angl. — strong prima facie case*) ir tik menkas faktinių aplinkybių pagrindimas tėra reikalingas⁶⁸. Todėl įsakymo nustatymas gali lemti analogiškas pasekmes kaip ir taikant laikinąsias apsaugos priemones — atsakovas pripažins pareiškėjo reikalavimą dar net nepradėjus bylos nagrinėti iš esmės⁶⁹.

Ši priemonė dažniausiai taikoma neišklausius atsakovo yra privaloma bei padedant antstoliui gali būti įgyvendinta priverstinai⁷⁰.

Abi Vokietijos teisės numatytos priemonės turi būti taikomos atsižvelgiant ir į atsakovo interesus (*angl. — balance of interests*): ji negali būti naudojama kaip šnipinėjimo priemonė konfidencialiai informacijai gauti. Todėl civilinio kodekso 809 str. įtvirtintas pareiškėjo reikalavimas Vokietijoje laikomas tarsi *ultima ratio* priemonė gauti informacijai pagrindžiančiai pareiškėjo reikalavimą⁷¹. Konfidencialios informacijos apsauga užtikrinama

⁶⁷ KÜNZEL, J., BERGERMANN, M. Questionnaire April 2005: Enforcement of IP rights. Answer in the name of German national group [interaktyvus]. 2005 [žiūrėta 2007-12-10]. Prieiga per internetą: <<http://www.aippi.org>>, p. 1-22.

⁶⁸ WURTENBERGER, G. Interlocutory Injunctions against patent and utility model infringement in Germany. *European intellectual property review* [interaktyvus]. 1993, nr. 15(2) [žiūrėta 2008-02-16]. Prieiga per internetą: <<http://www.international.westlaw.com>>.

⁶⁹ *Cit. op.* 67, p. 1-23.

⁷⁰ WOOLDRIDGE, F. G. The enforcement of the TRIPS agreement in Germany. *Intellectual property quarterly* [interaktyvus]. 1997, nr. 2 [žiūrėta 2008-02-16]. Prieiga per internetą: <<http://www.international.westlaw.com>>.

⁷¹ *Cit. op.* 67, p. 1-21.

apžiūrą vykdant trečiajai šaliai, įsipareigojusiai užtikrinti tokios informacijos slaptumą, ar neutraliam teismo paskirtam ekspertui⁷².

Abi Vokietijos teisės numatytos priemonės apsiriboja tik pareiškėjo teises pažeidžiančių objektų apžiūra — negalimas pavyzdžių paėmimas ar objektų areštas.

Taigi, nors egzistuoja ypatybių, tačiau Vokietijos ir Jungtinės Karalystės įrodymų užtikrinimo institutams būdingas esminis priemonių taikymo kriterijus — ieškinio pagrįstumas.

2.1.6. *Saisie Contrefaçon* Prancūzijoje

*Saisie contrefaçon*⁷³ įsakymas Prancūzijoje savo tikslais yra analogiškas *search order* Jungtinėje Karalystėje — vykdomas tariamo pažeidėjo patalpų apieškojimas, siekiant surasti galimai pažeidėjo kaltę pagrindžiančius įrodymus. Pažymėtina, jog *saisie contrefaçon* Prancūzijoje nepatenka į laikinųjų apsaugos priemonių sąvoką ir yra specialus įstatymų nustatytas teisių pažeidimą pagrindžiančių duomenų rinkimo būdas, kuriam būdingi specifiniai bruožai.

Saisie contrefaçon taikomas prieš pateikiant ieškinį, neišklausius kitos šalies ir visiškai nesigilinant į bylos esmę, nereikalaujama pateikti jokių pažeidimą pagrindžiančių įrodymų. Pasinaudojimas šia teise yra grynai pareiškėjo diskrecijos teisė. Priemonės nustatymo sėkmę lemia tik tai, ar įvykdyti formalūs reikalavimai: nurodomos priemonės reikalingumo priežastys, įvardijamas galimas pažeidėjas, kurio atžvilgiu priemonė bus vykdoma, bei nurodoma *saisie* rūšis (*saisie description* ar *saisie reelle (confiscation)*)⁷⁴.

Taigi ieškinio pagrįstumas taikant *saisie contrefaçon* neturi jokios reikšmės.

Saisie contrefaçon priemonė skirta surasti bet kokius galimus atsakovo kaltę pagrindžiančius įrodymus, kurių apimtis priemonės taikymo metu nėra apskritai nustatinėjama⁷⁵.

Saisie contrefaçon vykdymo sąlygas nustato konkrečios apygardos, kurios teritorijoje priemonė bus vykdoma, *Tribunaux de Grande Instance* pirmininkas ar jo pavaduotojas (vadinami vykdymo teisėjai), kurių kompetencijai yra priskirtas priemonės nustatymo klausimo nagrinėjimas. Pavyzdžiui, kas konkrečiai priemonę vykdys, koku laiku ir kiek ilgai ji galės būti vykdoma, ar būtinas atsakovo galimų nuostolių dėl priemonės vykdymo užtikrinimas. *Tribunaux de Grande Instance* pirmininkas ar jo pavaduotojas įprastai siekia, jog atsakovo

⁷² *Cit. op.* 67, p. 1-22.

⁷³ *Saisie Contrefaçon* skirtingų intelektinės nuosavybės teisių atveju reglamentuoja skirtingi įstatymai. Atitinkamai egzistuoja ir procesiniai tokių priemonių taikymo skirtumai.

⁷⁴ *Cit. op.* 31, p. 1-23.

⁷⁵ *Cit. op.* 31, p. 1-28.

veikla dėl priemonių taikymo nebūtų pernelyg trukdoma⁷⁶. Įdomu tai, jog autorius gali tiesiogiai kreiptis į apygardos policijos komisarą siekdamas, jog šis skubiai be išankstinio teismo patvirtinimo leistų, išskyrus atvejus, kai tai sustabdytų viešus pasirodymus⁷⁷, panaudojant policijos valdingus įgalinimus įvykdyti priemonę, kai reikalinga areštuoti neteisėtos kūrinių reprodukcijos kopijas (*saisie description*). Atitinkamoje apygardoje komisarui nesant, *saisie contrefaçon* gali būti taikomas byla nagrinėjančio teisėjo⁷⁸.

Išskyrus paaiškintą išimtį autorių teisių apsaugos atveju, *saisie contrefaçon* surašydamas priemonės vykdymo protokolą vykdo pareiškėjo pasirinktas antstolis. Protokole nustatyti duomenys turi didesnę įrodomąją galią ir yra sunkiau nuginčijami⁷⁹. Antstolis neturi teisės reikalauti, jo atsakovas nurodytų, kur gali būti pažeidimo padarymą pagrindžiantys duomenys. Tik tikslingas antstolio klaidinimas yra laikomas pareigos bendradarbiauti su teisingumu (angl. — *obligation for cooperation with justice*) pažeidimu. Vykdamas *saisie contrefaçon* taip pat gali dalyvauti kiti asmenys: ekspertas (pastarajam keliamas nepriklausomumo reikalavimas⁸⁰), fotografas, saugumą užtikrinantis policijos pareigūnas, ir kiti, kurių įgūdžiai konkrečiu atveju gali būti naudingi. Protokole užfiksuoti ne antstolio savarankiškai atlikti pastebėjimai, pavyzdžiui, eksperto paaiškinimai, neturės didesnės įrodomosios galios.

Atsakovas analogiškai kaip *search order* atveju gali teikti prašymą visiškai ar iš dalies panaikinti *saisie contrefaçon*, kuris analogiškai negali reikšmingai sustabdyti priemonės vykdymo, bei užtikrinti konfidencialios informacijos apsaugą⁸¹.

Taigi *saisie contrefaçon* priemonė pareiškėjo teisių gynimo požiūriu iš visų nagrinėtų valstybių yra pati palankiausia.

Išaiškinti laikinųjų apsaugos priemonių ir įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo sąlygų skirtumai lėmė skirtingą intelektinės nuosavybės teisių gynimo atskirose valstybėse veiksmingumą. Todėl buvo imtasi taip pat ir intelektinės nuosavybės teisių gynimo derinimo darbų. Tai nuosekliai ir bus toliau išaiškinta.

⁷⁶ *Cit. op.* 31, p. 1-21.

⁷⁷ Questionnaire April 2005: Enforcement of IP rights. Answer in the name of French national group [interaktyvus]. 2005 [žiūrėta 2007-12-10]. Prieiga per internetą: <<http://www.aippi.org>>, p. 1-7.

⁷⁸ LUCAS, A., LUCAS, Henri-Jacques. *Taite de la Propriete Litteraire et artitique*. 3^e edit. Paris: Lexis Nexis Litec, 2006, p. 651.

⁷⁹ BRETONNIERE, JF; CAILAC, C. France. Collection of evidence and assessment of damages regarding IP rights infringement. *Building and enforcing intellectual property value* [interaktyvus]. 2007 [žiūrėta 2007-11-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.buildingipvalue.com/07EU/eu.htm>>, p. 184 -184.

⁸⁰ *Cit. op.*, 78.

⁸¹ *Cit. op.* 31, p. 1-24.

2.2 Tarptautinis ir Europos Sąjungos reguliavimo lygmenys

2.2.1. Bendrosios nuostatos

Pirmosios tarptautinės sutartys, skirtos intelektinės nuosavybės teisių apsaugai, buvo priimtos dar XIX a. aštuntuoju devintuoju dešimtmečiais, vėliau įvairūs klausimai, susiję su tam tikrų intelektinės nuosavybės objektų apsauga, derinti visos tarptautinės bendrijos ar kai kurių regionų mastu, nuo XX a. šeštojo dešimtmečio prasidėjo Europos Bendrijų intelektinės nuosavybės teisių institutų derinimo ir regioninių apsaugos sistemų kūrimo darbai⁸². Tačiau iš esmės intelektinės nuosavybės derinimas buvo skirtas reglamentuoti daugeliui materialinės intelektinės nuosavybės klausimų. Intelektinės nuosavybės teisių gynimas, įskaitant ir procesiniu teisiniu požiūriu, likdavo arba apskritai nesuderintas, arba apimdavo tik fragmentinius teisių gynimo klausimus: nustatomi bendro pobūdžio įpareigojimai tinkamai ginti teises⁸³ ar konkretūs teisių gynimo būdai ir procesinės priemonės⁸⁴. Tačiau pabrėžiama, jog intelektinės nuosavybės teisių gynimo būdus ir priemones, atitinkančius tarptautinėse sutartyse ar regioniniuose teisės aktuose numatytus standartus, turi kiekviena valstybė nustatyti savo vidaus teisėje⁸⁵. Išanalizuotų valstybių procesinių priemonių institutai aiškiai rodo, jog skirtingose valstybėse intelektinės nuosavybės teisių gynimas gali būti skirtingai veiksmingas. Veiklos, skirtos intelektinės nuosavybės teisių gynimo, įskaitant procesines priemones, derinimui ypatingą reikšmę suteikiant apsauginiams ir prevenciniams gynybos priemonėms bei būdams, kokybiški rezultatai yra TRIPS bei Direktyva 2004/48/EB.

1993 m. gruodžio 20 dienos Tarybos reglamentas (EB) Nr. 40/94 dėl Bendrijos prekės ženklo teisių (99 str.) bei 2001 m. gruodžio 12 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 6/2002 dėl Bendrijos dizaino⁸⁶ (90 str.) gynimą paveda nacionaliniams teismams, kur taikomos nacionalinių procesų taisyklės, ir procesinių taisyklių derinimo požiūriu nepateikė jokių

⁸² MIZARAS, V. Intelektinės nuosavybės teisių gynimo reglamentavimo novelos Europos Bendrijos teisėje: pagrindiniai principai. *Teisė*, 2005, nr. 55, p. 96-97.

⁸³ Pavyzdžiui, 1971 m. spalio 29 d. Ženevos konvencija dėl fonogramų gamintojų apsaugos nuo neteisėto fonogramų kopijavimo 3 straipsnis (Valstybės žinios, 1999, Nr. 82-2416).

⁸⁴ Pavyzdžiui, 1886 m. rugsėjo 9 d. Berno konvencijos dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos 16 straipsnis, 1991 m. gegužės 14 d. Europos Bendrijų Tarybos direktyvos 91/205/EEB „Dėl kompiuterių programų teisinės apsaugos“ 7 straipsnis (OJ 1991, L 122/42), 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento direktyvos 2001/29/EB dėl tam tikrų autorių teisių ir gretutinių teisių aspektų informacinėje visuomenėje harmonizavimo 8 straipsnis (OJ 2001, L 167), 1996 m. gruodžio 20 d. Pasaulio intelektinės nuosavybės organizacijos autorių teisių sutarties (Valstybės žinios, 2001, Nr. 32-1060) bei 1996 m. gruodžio 20 d. Pasaulio intelektinės nuosavybės organizacijos atlikimų ir fonogramų sutarties (Valstybės žinios, 2000, Nr. 95-2970) atitinkamai 14 straipsnio 2 dalis bei 23 straipsnio 2 dalis.

⁸⁵ MIZARAS, V. Prevencinis autorių teisių ir gretutinių teisių gynimas. In *Literatūros, meno ir mokslo kūrinių autorių teisių apsauga*. Konferencijos medžiaga. Vilnius: Eugrimas, 2005, p. 86-89.

⁸⁶ OL 2002, L 3/1.

naujovių. Analogiškai pagal 1994 m. liepos 27 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2100/94 dėl Bendrijos augalų veislių apsaugos⁸⁷ (103 str.), jei jurisdikcija priklausys nacionaliniam teismui.

2.2.2. Laikinių apsaugos priemonių ir įrodymų užtikrinimo priemonių reguliavimas TRIPS

TRIPS yra 1994 m. balandžio 15 dienos Sutarties dėl Pasaulio prekybos organizacijos įsteigimo sudedamoji dalis ir taikoma visoms Pasaulio prekybos organizacijos narėms. TRIPS tapo pirmąja tarptautine sutartimi, kurioje universaliai buvo sureguliuoti intelektinės nuosavybės teisių gynimo, tarp jų ir procesiniai, klausimai.

TRIPS III dalies 50 str. reglamentuoja laikinas apsaugos priemones, kur laikinosios apsaugos priemonės apima ir įrodymų užtikrinimo priemones. Šio straipsnio nuostatas galima suskirstyti į kelias grupes:

- 1) bendri įpareigojimai, susiję su laikinių apsaugos priemonių taikymu;
- 2) pareiškėjo pareiga;
- 3) laikinių apsaugos priemonių taikymo tvarka;
- 4) šalies, kurios atžvilgiu taikomos laikinosios apsaugos priemonės, garantijos.

Bendri įsipareigojimai, susiję su laikinių apsaugos priemonių taikymu. TRIPS 50 str. 1 d. nustato, jog teismai turi teisę imtis neatidėliotinų ir veiksmingų laikinių apsaugos priemonių:

- a) neleisti įvykti nė vienos intelektinės nuosavybės teisės pažeidimui, ypač siekiant užkirsti kelią prekių patekimui į prekybos kanalus valstybių rinkose, įskaitant importuotas prekes iškart po muitinio patikrinimo;
- b) tai pat išsaugoti reikalingus, su įtariamu pažeidimu susijusius įrodymus.

Taigi ypatingai akcentuojamas prevencinis intelektinės nuosavybės teisių gynimo tikslas.

Pareiškėjo pareiga. TRIPS 50 str. 3 d. nustato, jog teismai turėtų turėti teisę įpareigoti pareiškėją pateikti protingai turimus įrodymus, kurie galėtų pakankamai įtikinti, jog pareiškėjas yra teisių turėtojas bei jo teisės yra pažeidžiamos ar gresia toks pažeidimas.

Manytume, pastaroji nuostata išreiškia siekį nustatyti teismams galimybę *de facto* vertinti ieškinio pagrįstumo klausimą ir taip užtikrinti, jog asmenys, kurių atžvilgiu laikinosios apsaugos priemonės bus taikomos, nepatirs akivaizdžiai nepagrįstų teisių ar veiklos suvaržymų. Iš kitos pusės tai reikalavimas pareiškėjui pateikti įrodymus, kurie įtikintų teismą, jog tikėtinas teisių pažeidimas ar realus pažeidimo pavojus.

⁸⁷ OL 1994, L 227/1 (su pakeitimais ir papildymais).

Laikinių apsaugos priemonių taikymo tvarka. Teismai turi teisę taikyti laikinąsias apsaugos priemones, neišklausius kitos šalies (*lot. inaudita altera parte*), kada tinkama, ypač tais atvejais, kai yra tikimybė, kad bet koks delsimas teisių turėtojų padarys nepataisomą žalą arba yra įrodomas pavojus, jog gali būti sunaikinami įrodymai (TRIPS 50 str. 2 d.). Kai taikomos laikinosios apsaugos priemonės, neišklausius kitos šalies, apie tai turi būti pranešta suinteresuotoms šalims nedelsiant, ne vėliau kaip iš karto po priemonių įvykdymo (TRIPS 50 str. 4 d.). Priemonės taikomos pareiškėjo prašymu.

Šalies, kurios atžvilgiu taikomos laikinosios apsaugos priemonės, garantijos. Suinteresuotų šalių, kurių atžvilgiu priemonės taikytos, prašymu vyksta patikrinimas, įskaitant teisę būti išklausytai, siekiant per atitinkamą laikotarpį nuo pranešimo apie priemones nuspręsti, šios priemonės turi būti pakeistos, panaikintos ar patvirtintos (TRIPS 50 str. 4 d.). Laikinosios apsaugos priemonės priešingos šalies (atsakovo) prašymu panaikinamos ar kitokiu būdu atšaukiamos, jeigu pareiškėjas neinicijuoja proceso, vedančio prie galutinio sprendimo, per atitinkamą terminą, kuris arba, jeigu tai leidžiama pagal valstybės narės teisę, nustatomas priemonės paskyrusio teismo, arba, jeigu teismas nenustato, negali būti ilgesnis kaip 20 darbo dienų arba 31 kalendorinė diena, priklausomai nuo to, kuris iš šių terminų ilgesnis (TRIPS 50 str. 6 d.). Laikinosios apsaugos priemonių taikymą teismas gali susieti su pareiškėjo tinkamo užstato ar atitinkamos garantijos pateikimu, kad būtų garantuota asmens, kurio atžvilgiu taikomos priemonės žalos, atsiradusios dėl tokių priemonių taikymo atlyginimą, bei užkirstų kelią pareiškėjui piktnaudžiauti (TRIPS 50 str. 3 d.). TRIPS 50 str. 7 d. nustato, jog šalies, kurios atžvilgiu buvo taikytos laikinosios apsaugos priemonės, prašymu teismai turi teisę įpareigoti pareiškėją atlyginti dėl tokių priemonių taikymo atsiradusią žalą, jeigu:

- 1) įrodymų užtikrinimo priemonės panaikinamos arba tampa nepagrįstomis dėl pareiškėjo veikimo ar neveikimo; arba
- 2) vėliau nustatoma, jog intelektinės nuosavybės teisės pažeidimo ar pažeidimo grėsmės nebuvo.

2.2.3. Laikinių apsaugos priemonių ir įrodymų užtikrinimo priemonių reguliavimas Direktyvoje 2004/48/EB

2.2.3.1. Direktyvos priėmimo prielaidos ir tikslai

Direktyvos 2004/48/EB rengimo ir priėmimo užuomazgos gali būti siejamos su 1998 m. spalio 15 d. Europos Bendrijų Komisijos pateikta Žaliaja knyga dėl kovos su produktų ir paslaugų piratavimu ir kopijavimu vidaus rinkoje⁸⁸ (toliau — Žalioji knyga), kurios tikslas buvo padėti

⁸⁸ COM (98) 569.

Europos Bendrijų Komisijai įvertinti produktų ir paslaugų piratavimo bei klastojimo ekonominį poveikį vidaus rinkai, nustatyti reguliavimo veiksmingumą šioje srityje ir nuspręsti, ar reikia imtis iniciatyvų Bendrijos lygmenyje. Būtent paskui prasidėjusios įvairios diskusijos su kai kuriomis suinteresuotomis institucijomis sudarė tolesnes prielaidas svarstyti ir realiai pradėti dirbti, rengti intelektinės nuosavybės teisių gynimo priemones⁸⁹. Buvo nustatyta, jog nepaisant valstybių įsipareigojimų pagal TRIPS, vis dėlto intelektinės nuosavybės teisių gynimas valstybėse reguliuojamas skirtingai⁹⁰, apsauga nėra visur vienodai veiksminga, tuo naudojasi profesionalūs intelektinės nuosavybės teisių pažeidėjai — pabrėžiama, jog prekių ir paslaugų kopijavimas ir piratavimas dėl dabarties technologinio, ekonominio ir politinio augimo tapo tarptautiniu reiškiniu, organizuoto nusikalstamumo sudedamąja dalimi⁹¹. Kopijavimas ir piratavimas darė žalą teisių turėtojams (verslui), valstybių ekonomikoms, vartotojams ir visai visuomenei⁹². Tai neigiamai paveikė normalų vidaus rinkos funkcionavimą, iškraipė prekybą bei ribojo konkurenciją. Tarp Žaliojoje knygoje numatytų kovos su kopijavimu ir piratavimu kryptių buvo ir sankcijų bei kitų intelektinės nuosavybės teisių gynimo galimybių tobulinimas. Suinteresuotų institucijų manymu, Europos Sąjungoje turėjo būti stengiamasi suvienodinti ir sustiprinti intelektinės nuosavybės teisių gynimo priemones ir būdus valstybėse narėse. Direktyvos 2004/48/EB projektas buvo parengtas ir pateiktas 2003 m. sausio 30 dieną.

Taigi intelektinės nuosavybės teisių gynimo unifikavimo Europos Sąjungoje pradžia sietina su kovos su piratavimu ir kopijavimu reikalingumu. Todėl pirminiame Direktyvos projekte numatytų teisių gynimo būdų ir priemonių taikymo galimybė buvo numatyta tik jei, pažeidimas padarytas komerciniais tikslais ar sukėlė žymią žalą. Buvo išsakyta kritika:

- 1) intelektinės nuosavybės teisių gynimo vienodinimas Bendrijos lygmeniu tik didelių teisės pažeidėjų atžvilgiu yra netinkama⁹³; ir
- 2) apskritai išsakyta svarus argumentas, jog civilinių intelektinės nuosavybės teisių gynimo būdų ir priemonių derinimas nenulems sėkmės kovoje su piratavimu ir kopijavimu, nes organizuoto nusikalstamumo grupuotės savo veiklos teritorijų tikrai nesirenka pagal valstybių narių intelektinės nuosavybės teisių gynimo reguliavimo

⁸⁹ MIZARAS, V.. Autoriaus teisių ir gretutinių teisių gynimo reglamentavimas tarptautinėse sutartyse ir Europos Sąjungos teisės aktuose. *Teisė*, 2002, nr. 44, p. 99-100.

⁹⁰ ALLEKOTTE, B. Cross-border. Implementation of the EU IP rights Enforcement Directive. *Building and enforcing intellectual property value* [interaktyvus]. 2007 [žiūrėta 2007-11-20]. Prieiga per internetą: <<http://www.buildingipvalue.com/07EU/eu.htm>>, p. 164-164.

⁹¹ HARBOTTLE, G. The implementation in England and Wales of the European Enforcement Directive. *Journal of intellectual property law and practice*, 2006, nr. 1(11), p. 719-719.

⁹² *Ibid.*

⁹³ MASSA, Charles-Henry, STROWEL, A.. The scope of the proposed IP enforcement directive: torn between the desire to harmonise remedies and the need to combat piracy. *European intellectual property review* [interaktyvus]. 2004, nr. 26 (6) [žiūrėta 2007-11-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.international.westlaw.com>>.

skirtumus; tam lemiamą įtaką daro tinkamas atsakingų valstybės institucijų funkcijų vykdymas bei nustatytos administracinės bei baudžiamosios teisinės priemonės⁹⁴.

Į kritiką buvo atsižvelgta tik iš dalies: atsisakyta nuostatų įgalinančių teisių gynimo priemonės taikyti tik pažeidimų, kurie įvykdyti komerciniais tikslais ar sukėlusių žymią žalą⁹⁵, atveju. Todėl Direktyvoje numatyti teisių gynimo būdai ir priemonės tapo galimi taikyti bet kokio intelektinės nuosavybės teisės pažeidimo atveju⁹⁶. Be to pasielgta kontraversiškai — iš Direktyvos projekto tai pat buvo pašalintos baudžiamosios teisinės priemonės⁹⁷. Argumentai, jog civilinių intelektinės nuosavybės teisių gynimo priemonių ir būdų Bendrijoje vienodinimas negalės užtikrinti sėkmingos kovos su piratavimu ir kopijavimu rezultato, suinteresuotų institucijų neįtikino. Tada buvo išsakyti kiti svarūs argumentai, jog civilinių intelektinės nuosavybės teisių gynimo priemonių ir būdų Bendrijoje vienodinimas yra apskritai nereikalingas, netgi galintis sukelti neigiamų padarinių:

- 1) valstybių narių įsipareigojimai pagal TRIPS yra pakankami, o Direktyva pateikia tik menkus TRIPS patobulinimus⁹⁸;
- 2) tai, jo procesinių teisių gynimo būdų ir priemonių koncepcijos ir tradicijos yra ilgos jų taikymo, dažnai ne tik intelektinės nuosavybės teisių gynimo atvejais, praktikos rezultatas⁹⁹, gali lemti netgi atskirų valstybių tam tikrų teisinių sistemų veikimo trukdžius¹⁰⁰.
- 3) išsakytas pasiūlymas, jog realių rezultatų galėtų duoti bendrų Bendrijos teisių pažeidimų nagrinėjimo, nustatant vieningus teisių gynimo būdus, priemones ir procedūrinius reikalavimus, sistemų sukūrimas; juo labiau žinant, kad svarstomi konkretūs pasiūlymai (Bendrijos patentų apsaugos sistema)¹⁰¹.

Vis dėlto Direktyva 2004/48/EB buvo priimta 2004 m. balandžio 29 dieną ir turėjo būti įgyvendinta valstybėse narėse iki 2006 m. balandžio 29 dienos. Direktyva 2004/48/EB pirmoji Europos sąjungos direktyva, skirta išimtinai suderinti intelektinės nuosavybės teisių gynimo nuostatas.

⁹⁴ CORNISH, William R., *et al.* Procedures and remedies for enforcing IPRS: the European Commission's proposed directive. *European intellectual property review* [interaktyvus]. 2003, nr. 25(10) [žiūrėta 2007-11-21]. Prieiga per internetą: <<http://www.international.westlaw.com>>.

⁹⁵ Reikalavimas pažeidimui būti įvykdytam komerciniu mastu liko tik atskirų teisių gynimo priemonių taikymo atvejais [HARBOTTLE, G. The implementation in England and Wales of the European Enforcement Directive. *Journal of intellectual property law and practice*, 2006, nr. 1(11), p. 719-720].

⁹⁶ MIZARAS, V. Intelektinės nuosavybės teisių gynimo reguliavimo novelos: EUROPOS Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/48/EB — materialiniai teisių gynimo būdai, neturintys kompensacinio poveikio. *Teisė*, 2007, nr. 63, p. 59-61.

⁹⁷ *Cit. op.*, 95.

⁹⁸ *Cit. op.* 93.

⁹⁹ *Ibid.*

¹⁰⁰ DEL RIO, A. The directive on the enforcement of intellectual property rights: more base, less bite? *In Hibernian law journal*, 2006, nr. 6(1), p. 159-161.

¹⁰¹ *Cit. op.* 93.

Svarbiausius Direktyvos 2004/48/EB priėmimo ir įgyvendinimo tikslus būtų galima suskirstyti į kelias grupes¹⁰²:

1. Ekonominis tikslas;
2. Derinimo tikslas;
3. Teisinis pragmatinis tikslas;
4. Viešojo intereso gynimo tikslas.

2.2.3.2. Laikinių apsaugos priemonių ir įrodymų užtikrinimo priemonių reguliavimas Direktyvoje

Akivaizdu, jog skirtingai nei TRIPS 50 str. Direktyvoje laikinosios apsaugos bei įrodymų užtikrinimo priemonės yra reglamentuojamos atskirai.

Įrodymų užtikrinimo priemonės reglamentuoja Direktyvos 7 straipsnis. Šio straipsnio nuostatas galima suskirstyti taip:

- 1) bendras įpareigojimas, susijęs su įrodymų užtikrinimo priemonių taikymu;
- 2) įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo tvarka;
- 3) šalies, kurios atžvilgiu įrodymų užtikrinimo priemonės, garantijos.

Bendras įpareigojimas, susijęs su įrodymų užtikrinimo priemonių taikymu. Direktyvos 7 str. 1 d. numatytas įpareigojimas valstybėms narėms užtikrinti, kad kompetentingi teismai netgi prieš pradėdant bylos procesą šalies, kuri pateikia visus protingai turimus ir pagrindžiančius jos reikalavimus, kad buvo pažeistos arba gresia, kad bus pažeistos, intelektinės nuosavybės teisės, įrodymus, prašymu gali taikyti greitas ir veiksmingas su įtariamu pažeidimu susijusių teisiškai reikšmingų įrodymų užtikrinimo priemonės. Šios priemonės gali apimti išsamus teises pažeidžiančių prekių aprašymas su pavyzdžių sulaikymu ar be jo arba teises pažeidžiančių prekių, taip pat tokių gamybai ir/ar platinimui naudojamų medžiagų įrankių, ir priklausančių dokumentų areštas, šiuos objektus paimant (su poėmiu).

Įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo tvarka (Direktyvos 7 str. 1 d.) bei šalies, kurios atžvilgiu įrodymų užtikrinimo priemonės, garantijos (Direktyvos 7 str. 1 d., 7 str. 2 d., 7 str. 4 d., 7 str. 3 d.) yra analogiškos nustatytoms TRIPS ir yra jau išanalizuotos.

Taigi iš esmės vienintelis TRIPS bei Direktyvos įrodymų užtikrinimo priemonių reguliavimo skirtumas yra tas, jog direktyva nurodo konkrečias galimas taikyti įrodymų užtikrinimo priemonės — išsamus prekių aprašymas, imant ar neimant pavyzdžius, arba tokių

¹⁰² MIZARAS, V. Intelektinės nuosavybės teisių gynimo reglamentavimo novelos Europos Bendrijos teisėje: pagrindiniai principai. *Teisė*, 2005, nr. 55, p. 96-102.

prekių gamybai ir atitinkamais atvejais medžiagų ir priemonių, kurios yra naudojamos tokių prekių gamybai ir (arba) platinimui, ir su jomis susijusių dokumentų poėmis.

Laikinasias apsaugos priemones reglamentuoja Direktyvos 9 straipsnis. Šio straipsnio nuostatas galima suskirstyti taip:

- 1) bendri įpareigojimai, susiję su laikinųjų apsaugos priemonių taikymu;
- 2) specialios nuostatos, taikomos, kai pažeidimas daromas komerciniu mastu;
- 3) pareiškėjo pareigos;
- 4) laikinųjų apsaugos priemonių taikymo tvarka;
- 5) šalies, kurios atžvilgiu taikomos laikinosios apsaugos priemonės, garantijos.

Bendri įpareigojimai, susiję su laikinųjų apsaugos priemonių taikymu. Direktyvos 9 str. 1 d. nustato, jog valstybės narės užtikrina, kad kompetentingi teismai turėtų galimybę taikyti tariamo pažeidėjo atžvilgiu laikinasias priemones, kad būtų sutrukdyta gresiančiam intelektinės nuosavybės teisės pažeidimui arba laikinai, tinkamais atvejais paskiriant baudas, jei tai numato atskirų valstybių teisės normos, uždraustas tęstinis tariamo šios teisės pažeidimo darymas, arba būtų išsaugota padėtis, kuri užtikrintų teisių turėtoji atlyginimą. Tokiomis pat sąlygomis laikinosios priemonės gali būti taikomos ir tarpininkui, kurio teikiamomis paslaugomis naudojasi tretieji asmenys intelektinės nuosavybės teisių pažeidimo darymo tikslais. Tiek, kiek susiję su tokių priemonių taikymu tarpininkui, kurio teikiamomis paslaugomis naudojasi tretieji asmenys autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimo darymo tikslais, reguliuojama 2001 m. gegužės 22 d. Direktyvos 2001/29/EB¹⁰³.

Teismas tai pat turi teisę taikyti prekių, esant įtarimui, kad jos pažeidžia intelektinės nuosavybės teises, areštą arba jų grąžinimą, kad būtų užkirstas tokių prekių patekimui į apyvartą ir platinimui.

Taigi Direktyva sukonkretina ir tarsi „paaiškina“ pačios TRIPS 50 str. 1 d. Nepavykus užkirsti kelią teisių pažeidimui, turi būti ne tik kompensuoti tokio pažeidimo padariniai, bet visapusiškai pašalintas pats pažeidimas — nutraukti neteisėti veiksmai, užkirstas kelias pažeidimą kartoti ateityje (prevencinė funkcija). Prevencinė (atgrasymo) funkcija gali būti sustiprinta už pakartotinius pažeidimus skiriant baudas ar iš anksto užtikrinant galimos žalos ateityje atlyginimą, taip pat draudimu naudoti, platinti produktus, pažeidžiančius intelektinės nuosavybės teises.

Specialios nuostatos, taikomos, kai pažeidimas daromas komerciniu mastu. Direktyvos 9 str. 2 d. numatyta, kad tais atvejais, kai teisės pažeidimai daromi komerciniu mastu, valstybės narės užtikrina, kad kompetentingi teismai turėtų galimybę taikyti įtariamo pažeidėjo

¹⁰³ 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2001/29/EB dėl tam tikrų autorių teisių ir gretutinių teisių aspektų informacinėje visuomenėje harmonizavimo.

kilnojamųjų ir nekilnojamųjų daiktų areštą, įskaitant banko sąskaitų blokavimą ir kito turto areštą, jeigu nukentėjusioji šalis tikėtinai įrodo, kad jos žalos atlyginimo reikalavimo įvykdymas yra abejotinas. Šiuo tikslu gali būti įpareigojamos kompetentingos institucijos pateikti banko, finansinius ar komercinius dokumentus arba sudarytų tinkamą priėjimą prie atitinkamų dokumentų.

Taigi pažeidimų, padarytų komerciniu mastu atveju, laikinosios apsaugos priemonės įgyja platesnę apimtį. Nors normos nuostatos nustatytos tinkamo galutinio teismo sprendimo įvykdymo užtikrinimui, pabrėžtina, jog šio straipsnio dalyje numatyta atsakovo turto arešto galimybę galima interpretuoti, kaip leidimą areštuoti priemones ir įrangą, kurios buvo naudojamos intelektinės nuosavybės teisės pažeidžiančių prekių sukūrimui ar gamybai. Tai vėlgi priemonė sunkinanti atsakovo galimybes kartoti teisės pažeidimą (prevencinė funkcija).

Pareiškėjo pareiga (Direktyvos 9 str. 3 d.) yra analogiška nustatyta TRIPS ir yra jau išanalizuota.

Laikinių apsaugos priemonių taikymo tvarka (Direktyvos 9 str. 4 d., 9 str. 1 d.) bei šalies, kurios atžvilgiu taikomos laikinosios apsaugos priemonės, garantijos (Direktyvos 9 str. 4 d., 9 str. 5 d., 9 str. 6 d., 9 str. 7 d.) yra analogiškos nustatytoms TRIPS ir yra jau išanalizuotos.

Tiesa, reikia atkreipti dėmesį, jog įrodymų užtikrinimo atveju pareiškėjui per pagrįstą laikotarpį neinicijavus proceso kompetentingame teisme ir šiuo pagrindu panaikinus (atšaukus) įrodymų užtikrinimo priemones, atsakovui suteikiama teisė reikalauti žalos atlyginimo (Direktyvos 7 str. 3 d.). Tokia atsakovo teisė nėra numatyta laikinių apsaugos priemonių taikymo atveju (Direktyvos 9 str. 5 d.). Tai, akivaizdi reguliavimo spraga, todėl minėta teisė turėtų galioti ir pastaruoju atveju.

Apibendrintai, galime teigti, jog Direktyvos 7 bei 9 straipsniai tik detalizavo TRIPS 50 straipsnio turinį. Doktrinoje išreiškiama nuomonė, jog Direktyva pateikė tik menkus TRIPS patobulinimus¹⁰⁴.

Nors Europos Teisingumo Teismas¹⁰⁵ yra išaiškinęs, jog nacionaliniai valstybių įstatymai turi būti aiškinami taip, kad atitiktų TRIPS nuostatų prasmę, manytume, dėl reglamentuojamų proceso taisyklių TRIPS pati savaime negalėjo turėti tiesioginio poveikio valstybių teisių sistemoms. Todėl Direktyvos nuostatų įtakos valstybių narių teisės sistemoms nereikėtų sumenkinti.

¹⁰⁴ CORNISH, William R., *et al.* Procedures and remedies for enforcing IPRS: the European Commission's proposed directive. *European intellectual property review* [interaktyvus]. 2003, nr. 25(10) [žiūrėta 2007-11-21]. Prieiga per internetą: <<http://www.international.westlaw.com>>.

¹⁰⁵ Europos Teisingumo Teismo 2004 m. birželio 24 d. sprendimas byloje C-49/02, *Heidelberger Bauchemie GmbH* (2004), OJ C 201/2.

Laikinių apsaugos priemonių ir įrodymų užtikrinimo priemonių reguliavimas Lietuvos Respublikoje bus jau analizuojamas išskiriant laikinių apsaugos priemonių ir įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo materialines ir procesines sąlygas bei asmens, kurio atžvilgiu laikinosios apsaugos ir įrodymų užtikrinimo priemonės buvo taikytos, garantijas.

3. Laikinių apsaugos priemonių ir įrodymų užtikrinimo priemonių materialinės ir procesinės sąlygos

3.1. Materialinės ir procesinės laikinių apsaugos priemonių ir įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo sąlygos bei asmens, kurio atžvilgiu laikinosios apsaugos priemonės ir įrodymų užtikrinimo priemonės buvo taikytos, garantijos

Šioje darbo dalyje siekiama tik nurodyti laikinių apsaugos priemonių ir įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo materialinės ir procesinės sąlygas, bei asmens, kurio atžvilgiu taikomos laikinosios apsaugos priemonės ir įrodymų užtikrinimo priemonės, garantijas. Šių sąlygų ir garantijų taikymo aspektai bus analizuojami toliau¹⁰⁶.

Materialinės laikinių apsaugos priemonių sąlygos:

1. Teisių pažeidimas ar realus pažeidimo padarymo pavojus.
2. grėsmės: pirma, galutinio teismo sprendimo pasunkėjimo ar negalimumo įvykdyti, antra, kelio teisių pažeidimui užkirsti, kai dėl to yra realiai gresiantis pavojus, arba daromo pažeidimo sustabdymo grėsmė, trečia, nepataisomos žalos atsiradimo grėsmė (TRIPS 50 str. 1 d. ir 2 d., Direktyvos 9 str. 1 d. ir 4 d., CPK 144 str. 1 d., ATGTĮ 81 str. 1 d. ir 6 d., Prekių ženklų įstatymo 50(3) str. 2 d., 6 d.);
3. Tinkamas pareiškėjas ir tinkamas atsakovas;
4. Tinkamai pagrįstos aplinkybės, dėl kurių prašoma taikyti laikinasias apsaugos priemones (TRIPS 50 str. 3 d., Direktyvos 9 str. 3 d., 6 str. 1 d., ATGTĮ 81 str. 1 d. ir 4 d., Prekių ženklų įstatymo 50(3) str. 2 d., 4 d.).

Procesinės laikinių apsaugos priemonių taikymo sąlygos:

1. suinteresuoto asmens prašymas (CPK 144 str. 1 d.);
2. prašymo dėl laikinių apsaugos priemonių taikymo nagrinėjimas skubos tvarka (TRIPS 50 str. 2 d., Direktyvos 9 str. 4 d., CPK 148 str. 1 d., ATGTĮ 81 str. 6 d., Prekių ženklų įstatymo 50(3) str. 6 d.);
3. laikinių apsaugos priemonių taikymas iki ieškinio pareiškimo (CPK 148 str. 2 d. ir 3 d.).

¹⁰⁶ Žr. 3.2., 3.5. bei 3.7. darbo dalis.

Materialinės ir procesinės įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo sąlygos bus išskiriamos tiek, kiek reikšmingi skirtumai nuo laikinųjų apsaugos priemonių.

Materialinės įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo sąlygos:

1. grėsmę lemianti aplinkybė — įrodymų pateikimo pasunkėjimo ar negalimumo pateikti grėsmė (TRIPS 50 str. 1 d. ir 2 d., Direktyvos 7 str. 1 d., CPK 221 str., ATGTĮ 81 str. 5 d. ir 6 d., Prekių ženklų įstatymo 50(3) str. 5 d. ir 6 d.).

Procesinės įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo sąlygos yra analogiškos laikinųjų apsaugos priemonių.

Kadangi asmens, kurio atžvilgiu taikomos laikinosios apsaugos priemonės ir įrodymų užtikrinimo priemonės, garantijos analogiškos, jos bus išvardintos kartu:

1. asmens, kurio atžvilgiu taikytos priemonės, prašymų atliekamas patikrinimas, įskaitant teisę būti išklaustam, siekiant per atitinkamą laikotarpį nuo pranešimo apie priemones nuspręsti, ar šios priemonės turi būti pakeistos, panaikintos arba patvirtintos (TRIPS 50 str. 4 d., Direktyvos 7 str. 1 d., 9 str. 4 d., CPK 148 str. 5 d., 224 str., ATGTĮ 81 str. 6 d., Prekių ženklų įstatymo 50(3) str. 6 d.);
2. asmens, kurio atžvilgiu priemonės taikytos, prašymu priemonės panaikinamos, jeigu pareiškėjas neinicijuoja proceso vedančio prie galutinio sprendimo, per teismo nustatytą terminą (TRIPS 50 str. 6 d., Direktyvos 7 str. 3 d., 9 str. 5 d., CPK 148 str. 2 d., 150 str. 2 d. 2 p., 223 str. 2 d.);
3. priemonių taikymą teismas gali susieti su pareiškėjo tinkamo užstato arba atitinkamos garantijos pateikimu, kad būtų garantuota asmens, kurio atžvilgiu taikomos, priemonės, žalos, atsiradusios dėl priemonių taikymo, atlyginimas (TRIPS 50 str. 4 d., Direktyvos 7 str. 1 d., 9 str. 4 d., CPK 147 str. 1 d. ir 2 d., 150 str. 2 d. 3 p., 223 str. 2 d.);
4. asmens, kurio atžvilgiu buvo taikytos priemonės, prašymu teismai turi teisę įpareigoti pareiškėją atlyginti dėl tokių priemonių taikymo atsiradusią žalą, jeigu: pirma, tokios priemonės panaikinamos arba tampa nepagrįstomis dėl pareiškėjo veikimo ar neveikimo, antra, vėliau nustatoma, kad teisės pažeidimo ar pažeidimo grėsmės nebuvo (TRIPS 50 str. 7 d., Direktyvos 7 str. 4 d., 9 str. 7 d., CPK 147 str. 3 d., ATGTĮ 81 str. 7 d., Prekių ženklų įstatymo 50(3) str. 7 d.).

Svarbu, jog 1984 m. gruodžio 13 d. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas¹⁰⁷ (toliau — ATPK) nustato administracinę atsakomybę už intelektinės nuosavybės teisių pažeidimus (ATPK 214(10) str. bei 214(27) str.). Kitaip tariant, intelektinės nuosavybės teisės gali būti ginamos administracine tvarka. Apeliacinius skundus dėl nutarimų

¹⁰⁷ Valstybės žinios, 1985, Nr.1-1 (su pakeitimais ir papildymais).

šiose administracinių teisės pažeidimų (ATPK 214(10) str. bei 214(27) str.) bylose nagrinėja Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 1999 m. sausio 14 d. Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo¹⁰⁸ nustatyta tvarka. Funkciniu požiūriu administracinių teisės pažeidimų bylų teisenoje ir administracinių bylų teisenoje gali būti siekiama tų pačių tikslų, kaip ir civiliniame procese. Todėl turi būti užtikrinta kokybiška galimybė pasinaudoti Direktyvoje įtvirtinta preventyvia teisių apsauga administracinių teisės pažeidimų bylų teisenoje ir administracinių bylų teisenoje. ATPK 264 str. 1 d. nustato administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos užtikrinimo priemones. ABTĮ 71 str. įtvirtina reikalavimo užtikrinimo priemones. Toliau tenka išaiškinti tiek praktinę, tiek teorinę laikinųjų apsaugos priemonių ir įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo problemą administracinių teisės pažeidimų bylų teisenoje ir administracinių bylų teisenoje.

Galime skirti šiuos netinkamo teisinio reguliavimo taikant laikinašias apsaugos priemones ir įrodymų užtikrinimo priemones administracinių teisės pažeidimų bylų ir administracinių bylų teisenoje aspektus:

- 1) nenumatyta ypatingai reikšminga intelektinės nuosavybės teisių turėtojams galimybė taikyti laikinašias apsaugos priemones ir įrodymų užtikrinimo priemones dar prieš pradėdant procesą dėl intelektinės nuosavybės teisių pažeidimo;
- 2) nenumatytos išaiškintos asmens, kurio atžvilgiu taikomos laikinosios apsaugos priemonės ir įrodymų užtikrinimo priemonės garantijos: pirma, teismo teisė reikalauti pateikti galimos asmens, kurio atžvilgiu taikomos laikinosios apsaugos ir įrodymų užtikrinimo priemonės, dėl tokių priemonių taikymo atsiradusios žalos atlyginimo užtikrinimas, antra, neįtvirtinta teismo teisė įpareigoti pareiškėją atlyginti dėl tokių priemonių taikymo atsiradusią žalą, jeigu tokios priemonės panaikinamos arba tampa nepagrįstomis dėl pareiškėjo veikimo ar neveikimo, ar vėliau nustatoma, kad teisės pažeidimo ar pažeidimo grėsmės nebuvo;
- 3) numatytos administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos užtikrinimo priemonės bei reikalavimo užtikrinimo priemonės administracinių bylų teisenoje intelektinės nuosavybės teisių pažeidimo atvejais nėra pakankamos¹⁰⁹.

Ypatingai svarbi intelektinės nuosavybės teisių turėtojų galimybė prašyti taikyti prevencines teisių gynimo priemones dar iki bylos dėl teisių pažeidimo iškėlimo. Todėl ATPK 264 str. ir ABTĮ 71 str. pastaroji teisė privalo būti įtvirtinta. Manytume, numatytomis ATPK bei

¹⁰⁸ Valstybės žinios, 1999, Nr.13-308, 2000, Nr. 85-2566.

¹⁰⁹ MIZARAS, V. Mokslinė studija. 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo nuostatų įgyvendinimas Lietuvos autorių teisėje [interaktyvus]. 2004 [Žiūrėta 2007-10-02]. Prieiga per internetą: <http://www.lrkmlt/EasyAdmin/sys/files/Studija_KM_Direktva%202004%2004%2029.pdf>, p. 1-48.

ABTĮ priemonėmis iš esmės įmanomas procesinių teisių gynimo priemonių taikymas siekiant grynai prevencinių tikslų (ATPK 264 str. 1 d., ABTĮ 71 str. 2 d. 1 p.). Vis dėlto visada tikėtinas teismams būdingas pažodinis (formalus) įstatymo aiškinimas. Todėl intelektinės nuosavybės teisių gynimui reikšmingos priemonės turėtų būti minėtuose įstatymuose įtvirtintos. Nors, žalos atlyginimas yra įmanomas bendrais pagrindais (CK 6.246 str., 6. 263 str., 6.248 str., 6. 249 str., 6.247 str., CPK 95 str. 1 d.) ir mažai tikėtina, jog tokia asmenų teisė būtų paneigta netgi vadovaujantis pažodiniu įstatymo aiškinimu, tačiau visgi siekiant išsamaus Direktyvos nuostatų įgyvendinimo administracinių teisės pažeidimų bylų teisenoje ir administracinių bylų teisenoje, siūlytume minėtas asmenų garantijas tiesiogiai įtvirtinti nurodytuose įstatymuose.

Taigi Direktyvos 7 str. bei 9 str. nuostatos administracinių teisės pažeidimų bylų teisenoje ir administracinių bylų teisenoje nėra tinkamai įgyvendintos. Nurodyto reguliavimo trūkumai gali būti ištaisyti tik keičiant nurodytų įstatymų nuostatas.

Nurodžius laikinųjų apsaugos priemonių ir įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo materialines ir procesines sąlygas, bei asmens, kurio atžvilgiu taikomos laikinosios apsaugos priemonės ir įrodymų užtikrinimo priemonės, garantijas, bei praktinę, tiek teorinę laikinųjų apsaugos priemonių ir įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo problemą administracinių teisės pažeidimų bylų ir administracinių bylų teisenoje, toliau analizuojami nurodytų sąlygų bei garantijų taikymo aspektai.

3.2. Laikinųjų apsaugos priemonių taikymo materialinės ir procesinės sąlygos

3.2.1. Laikinųjų apsaugos priemonių taikymo materialinės sąlygos

3.2.1.1. Pažeidimas ar reali pažeidimo grėsmė, tinkamas pareiškėjas ir tinkamas atsakovas

Pažymėtina, jog teisės doktrinoje diskutuojama, kokią reikšmę laikinųjų apsaugos priemonių taikymui turi ieškinio pagrįstumas. Atsakymas į šį klausimą pateikiamas *de jure* ir *de facto* lygmenimis.

De jure. LAPT praktika rodo, jog teismui, sprendžiančiam laikinųjų apsaugos priemonių taikymo klausimą ieškinio pagrįstumas nėra teisiškai reikšminga aplinkybė. Tokia teismų praktika grindžiama argumentu, jog nagrinėjimo iš esmės procesas, kurio pabaigoje priimamas

sprendimas dėl bylos esmės, būtent ir yra skirtas nuspręsti, ar ieškovo reikalavimai turi būti patenkinti¹¹⁰.

De facto. Reikalavimas teismo įsitikinimo tikėtinu teisių pažeidimo ar pažeidimo realios grėsmės buvimo faktu negali būti paaiškinamas niekaip kitaip, kaip reikalavimas atsižvelgti į pačią bylos esmę. Toks reikalavimas gali būti pateisinamas tuo, jog laikinosios apsaugos priemonės yra tik pagalbinės (procesinės) priemonės užtikrinančios veiksmingą asmens teisių gynimą. Laikinių apsaugos priemonių nustatymas visada yra susijęs su atsakovo turtinių ar kitų teisių, veiklos ribojimų nustatymais ir gali sukelti nuostolių. Be to, laikinių apsaugos priemonių taikymas dažnai susijęs su konstitucinių asmens teisių suvaržymais (pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos Konstitucijos¹¹¹ 23 str. nustato, jog nuosavybės teisės saugo įstatymai). Todėl reikalinga įsitikinti, jog atsakovo teisės ir teisėti interesai bei veiklos galimybės nėra ribojamos nepagrįstai. Tačiau dėl to, jog *de jure* laikinių apsaugos priemonių institutas nepriskiriamas ginčo iš esmės sprendimo stadijai, o jo paskirtis yra skubiai nustatyti laikinąją asmens teisių apsaugą iki kol teismas išspręs ginčą iš esmės, teismo įsitikinimas dėl pažeidimo ar realios pažeidimo grėsmės buvimo tikėtinumo neturi ir negali būti orientuotas išspręsti ieškinio pagrįstumo klausimą iš esmės. Atsakymas, ar pareiškėjo teisės yra iš tikrųjų pažeidžiamos ar egzistuoja pažeidimo reali grėsmė gali būti atsakytas tik išsprędus bylą iš esmės.

Pabrėžtina, jog teismai taikydami laikinąsias apsaugos priemones intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų bylose sprendžia pažeidimo ar realios pažeidimo grėsmės klausimą¹¹², tuo tarpu šis klausimas, kaip rodo kai kuri teismų praktika, nėra sprendžiamas taikant laikinąsias apsaugos priemones pagal bendras CPK normas¹¹³. Manytume, teismų praktiką taikant laikinąsias apsaugos priemones *de facto* nespęsti ieškinio pagrįstumo klausimo reikia vertinti neigiamai.

Neabejotina, jog reikalavimas įvertinti pažeidimo ar realios pažeidimo grėsmės buvimo faktą yra neatsiejamas nuo vertinimo, ar tikėtina, jog pareiškėjas yra apskritai teisių turėtojas¹¹⁴ (tinkamas pareiškėjas) ir, ar asmuo, kurio atžvilgiu prašoma taikyti laikinąsias apsaugos

¹¹⁰ Pavyzdžiui, LApT CBS teisėjų kolegijos nutartis 2007 m. vasario 22 d.c.b. UAB „Gernoma“ v. UAB „Auster“, Nr. 2-146/2007, kat. 110.1.

¹¹¹ Valstybės žinios, 1992, Nr. 33-1014 (su pakeitimais ir papildymais).

¹¹² LApT CBS teisėjų kolegijos nutartis 2006 m. rugsėjo 28 d.c.b. UAB „Baltijos muzika“, Theater Mogul BV ir E. P. v. UAB „Baltijos reklamos projektai“, Nr. 2-498/2006, kat. 110.1; LApT CBS teisėjų kolegijos nutartis 2007 m. rugsėjo 13 d.c.b. Lietuvos Autorių Teisių Gynimo Asociacijos Agentūra (LATGA-A) bei B.V. v. AB „Hesona“, VĮ „Hesonos klubas“ UAB „Rūta“ bei V. A. kompiuterinės veiklos įmonė „Vija“, Nr. 2-564/2007, kat. 84; 110.1; LApT CBS teisėjų kolegijos nutartis 2007 m. balandžio 26 d.c.b. „Ashburn International“ v. AB „Universalios valdymo sistemos“, Nr. 2-247/2007, kat. 84; 110.1.

¹¹³ LApT CBS teisėjų kolegijos nutartis 2005 m. rugsėjo 15 d.c.b. K. F. v. ŽŪB „Jurbarkai“, Nr. 2-467/2005, kat. 110.1; 114.10.

¹¹⁴ LApT CBS teisėjų kolegijos nutartis 2007 m. lapkričio 8 d.c.b. „Ashburn International“ v. AB „Lukoil Baltija“ ir AB „Universalios valdymo sistemos“, Nr. 2-707/2007, kat. 110.1.

priemonės, tikėtina, atliko neteisėtus veiksmus ar tikėtina, jog šio asmens faktiniai veiksmai lemia realią neteisėtų veiksmų atlikimo grėsmę (tinkamas atsakovas). Tinkamu atsakovu yra laikomi ne tik asmenys, tiesiogiai atlikę neteisėtus veiksmus, bet ir asmenys, kurie savo valia prisideda prie teisių pažeidimo, pavyzdžiui tokiu esant tam tikroms sąlygoms galėtų būti laikomas intelektinės nuosavybės teisės pažeidžiančios informacijos perdavimo internete tarpininkas (netiesioginis teisių pažeidėjas)¹¹⁵.

Doktrinoje pažeidimo ar realios pažeidimo grėsmės materialinė sąlyga taip pat įvardinama kaip materialinių teisinių santykių tarp pareiškėjo ir atsakovo buvimo sąlyga¹¹⁶. Materialinių teisinių santykių tarp šalių buvimas reiškia, jog pareiškėjas ir atsakovas yra konkretūs asmenys, kurie tarpusavyje susisaistę teisiniais santykiais ir iš jų kylančiomis tarpusavio teisėmis ir/ar pareigomis. Manoma, tai yra kiek susiaurintas laikinųjų apsaugos priemonių materialinių taikymo sąlygų aiškinimas — nėra pripažįstamas laikinųjų apsaugos priemonių taikymas grynai prevenciniu tikslu, siekiant užkirsti kelią realiai gresiančiam teisės pažeidimui, kuris dar nėra daromas. Šiuo atveju pareiškėjo ir atsakovo nesieja jokie materialiniai teisiniai santykiai. Kita vertus, materialinių teisinių santykių tarp pareiškėjo ir atsakovo buvimas dar nereiškia, jog tikėtinas teisės pažeidimo ar pažeidimo realios grėsmės pavojus.

Reikia pabrėžti, jog *de facto* ieškinio pagrįstumo vertinimas nėra įmanomas taikant laikinąsias apsaugos priemones iki ieškinio pareiškimo padavimo.

Tačiau kyla klausimas, ar nustačius asmens teisių pažeidimo ar pažeidimo realios grėsmės pavojaus tikėtinumą faktą, jau yra pakankamas pagrindas laikinosioms apsaugos priemonėms taikyti. Tai toliau ir bus paaiškinta.

3.2.1.2. Grėsmės buvimas

Reikia atsakyti į klausimą, ar asmens teisių pažeidimo ar pažeidimo realios grėsmės pavojaus tikėtinumą fakto nustatymas, yra jau pakankamas pagrindas taikyti laikinąsias apsaugos priemones, ar dar yra reikalingas, kokių nors papildomų aplinkybių tikėtinumą konstatavimas.

Į šiuos klausimus atsakoma remiantis tiek CPK normomis, tiek specialių intelektinės nuosavybės teisių gynimą reglamentuojančių įstatymų normomis.

Doktrinoje reiškiamą nuomonę, jog papildomai turi būti nustatytos tokios materialinės laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlygos¹¹⁷:

¹¹⁵ MIZARAS, V. *Autorių teisės: civiliniai gynimo būdai*: monografija. Vilnius: Justitia, 2003, p. 66.

¹¹⁶ PELENIS, D. Laikinosios teisinės apsaugos institutas naujajame Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekse: pamatinės nuostatos. *Teisė*, 2004, nr. 50, p. 113-119; DRIUKAS A., VALANČIUS V. *Civilinis procesas: teorija ir praktika*: vadovėlis. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2006. II tomas, p. 522-524.

¹¹⁷ MIZARAS, V. Prevencinis autorių teisių ir gretutinių teisių gynimas. In *Literatūros, meno ir mokslo kūrinių autorių teisių apsauga*. Konferencijos medžiaga. Vilnius: Eugrimas, 2005, p. 86-98.

- 1) grėsmė, jog nebus užkirstas kelias pažeidimo padarymui, ar grėsmė, jog pažeidimo darymas nebus sustabdytas ir nebus užtikrinta, jog pažeidimas nebus toliau tęsiamas;
- 2) būsimo teismo sprendimo pasunkėjimo ar nebegalimumo įvykdyti grėsmė;
- 3) nepataisomos žalos atsiradimo grėsmė.

Analizuosime paminėtasias grėsmę lemiančias aplinkybes atskirai.

Kelio pažeidimui užkirsti ar pažeidimo darymo sustabdymo grėsmė. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad pažeidimo ar realios pažeidimo grėsmės tikėtimumo nustatymas, kaip materialinė laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlyga, turi sąlyčio bruožų su kelio pažeidimui neužkirtimo ar pažeidimo padarymo sustabdymo grėsmę lemiančios aplinkybės nustatymo materialine sąlyga. Todėl detaliau šios sąlygos jau neanalizuosime. Tačiau dar kartą akcentuotina, kad nors, kaip minėta, CPK 144 str. nuostatos prevencinės laikinųjų apsaugos priemonių taikymo galimybės tiesiogiai nenumato, bet dėl laikinųjų apsaugos priemonių platesnės paskirties, t. y. ne tik užtikrinti ieškinį, jos turėtų būti aiškinamos ir kaip apimančios grynai prevencinį laikinųjų apsaugos priemonių taikymo tikslą — siekį užkirsti kelią bet kokiam realiai gresiančiam teisių pažeidimui, o pažeidimui vykstant — jį sustabdyti ir užtikrinti, jog jis nebebus tęsiamas. Todėl, manytume, teismų praktikai taikant bendras CPK normas susiaurinant laikinųjų apsaugos priemonių taikymo tikslus negalime pritarti¹¹⁸. Pažymėtina, jog dėl intelektinės nuosavybės teisių specifinių požymių intelektinės nuosavybės teisių apsaugą nustatančiuose įstatymuose akcentuojamo prevencinio laikinųjų apsaugos priemonių taikymo tikslo, teismai laikinąsias apsaugos priemones prevenciniais intelektinės nuosavybės teisių gynimo tikslais taiko tinkamai¹¹⁹.

Teismo sprendimo pasunkėjimo ar nebegalimumo įvykdyti grėsmė. Reikia pabrėžti, jog doktrinoje išsakoma nuomonė, kad teismo sprendimo pasunkėjimo ar negalimumo įvykdyti grėsmę lemianti aplinkybė sietina su kreditoriaus turtinių teisių gynimu¹²⁰. Manytume, sprendimo įvykdymo pasunkėjimo ar negalimumo grėsmės aplinkybė gali būti reikšminga ir neturtinių teisių gynimo atvejais. Pavyzdžiui, teisių gynimo būdo, kuriuo siekiama įpareigoti teisių pažeidėją padaryti atitinkamus reikiamus pataisymus (ATGTĮ 77 str. 1 d. 4 p.) tam, kad būtų apginta asmeninė neturtinė autorystės teisė, nepritaikius laikinosios apsaugos priemonės, kuria būtų užkirstas kelias neteisėtoms kūrinių kopijos patekti į apyvartą (ATGTĮ 81 str. 1 d. 4

¹¹⁸ Visose be išimčių analizuotose LApT nutartyse laikinosios apsaugos priemonės taikomos esant būsimo teismo sprendimo pasunkėjimo ar negalimumo įvykdyti grėsmei.

¹¹⁹ Pavyzdžiui, LApT CBS teisėjų kolegijos nutartis 2004 m. sausio 15 d.c.b. *P.V. v. Atviros Lietuvos fondą*, Nr. 2-8/2004, kat. 116; LApT CBS teisėjų kolegijos nutartis 2007 m. balandžio 26 d.c.b. *„Ashburn International“ v. AB „Universalios valdymo sistemos“*, Nr. 2-247/2007, kat. 84; 110.1; LApT CBS teisėjų kolegijos nutartis 2007 m. rugsėjo 13 d.c.b. *Lietuvos Autorių Teisių Gynimo Asociacijos Agentūra (LATGA-A) bei B.V. v. AB „Hesona“, VĮ „Hesonos klubas“, UAB „Rūta“ bei V. A. kompiuterinės veiklos įmonė „Vija“*, Nr. 2-564/2007, kat. 84; 110.1.

¹²⁰ LAUŽIKAS, E., MIKELĖNAS, V., NEKROŠIUS, V. *Civilinio proceso teisė: vadovėlis*. Vilnius: Justitia, 2003. I tomas, p. 387-390; DRIUKAS, A., VALNČIUS, V. *Civilinis procesas: teorija ir praktika: vadovėlis*. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2006. II tomas, p. 505-525.

p.), pasunkėtų ar pasidarytų apskritai negalimas teismo sprendimo įvykdymas. Be to teismo sprendimo pasunkėjimo ar negalimumo grėsmės aplinkybė turėtų būti siejama ne tik su galimais nesažiningais atsakovo veiksmais siekiant išvengti galutiniu teismo sprendimu nustatytų įpareigojimų įvykdymo, ar su galimu skolininko nemokumu, bet ir apskritai su neteisėtų veiksmų atlikimu ar nenutraukimu, kurie lemtų žalos atsiradimą ar jos didėjimą.

Nepataisomos žalos atsiradimo grėsmė. Analizuojant teismo sprendimo pasunkėjimo ar negalimumo grėsmės aplinkybę buvo išaiškinta, jog teismo sprendimo pasunkėjimo ar negalimumo įvykdyti grėsmės aplinkybė apima ir atvejus, kai pasunkėtų ar pasidarytų neįmanomi neturtinių teisių gynimo būdų realus įgyvendinimas. Šis teiginys, neneigiant to, kas jau išaiškinta, reikalauja būti šiek tiek patikslintu.

Intelektinės nuosavybės teisių apsaugą reglamentuojantys įstatymai įtvirtina nepataisomos žalos grėsmės aplinkybę (pavyzdžiui, ATGTĮ 81 str. 6 d. bei Prekės ženklų įstatymo 50(3) str. 6 d.). Teismų precedentų, kurie atskleistų nepataisomos žalos sąvokos turinį nėra daug. LApT 2007 rugsėjo 13 d nutartimi¹²¹ buvo patvirtina tik tai, jog nepataisoma žala apima tiek turtinę, tiek neturtinę žalą. Nepataisomumo kriterijus yra aiškinamas, kaip praktinis žalos kompensavimo negalimumas. Tokia nuomonė reiškiamas ir doktrinoje¹²². Vadinasi, nepataisomos žalos atsiradimo grėsmės aplinkybė niekuo nesiskiria nuo teismo sprendimo pasunkėjimo ar negalimumo įvykdyti grėsmės aplinkybės. Tačiau nepataisomos žalos sampratą galime paaiškinti primindami intelektinės nuosavybės objektų specifinius požymius. Minėta, jog dėl intelektinės nuosavybės objektų specifinių požymių kontroliuoti jų tinkamą naudojimą yra labai sudėtinga. Be jau minėto galima pateikti ir kitą pavyzdį. Nustačius, jog pažeidžiamos autorių teisės neteisėtai platinant kompiuterines programas, yra labai sunku atsekti jau neteisėtai įsigytų kompiuterinių programų panaudojimą, t.y. nebus galima reikšti teisių gynimo būdų siekiant sunaikinti neteisėtas kompiuterių programas, ir pareiškėjui bus daroma žala. Todėl, manytume, nepataisomumas siejamas su papildomais reikalavimais, kurių patenkinimą labai sunku įvykdyti¹²³, o taip pat turint omenyje, kad tokių teisių pažeidimas visais atvejais daro didelę žalą. Kita vertus, pabrėžtina, jog tai nereiškia, jog teismo sprendimo pasunkėjimo ar negalimumo grėsmės aplinkybė intelektinės nuosavybės teisių pažeidimo atvejais netenka prasmės. Pavyzdžiui, dėl autorių turtinių teisių pažeidimo siekiant prisiteisti patirtą turtinę ir neturtinę žalą (ATGTĮ 77 str. 1 d. 6 p.) ir esant atsakovo nemokumo grėsmei, ši grėsmės

¹²¹ LApT CBS teisėjų kolegijos nutartis 2007 rugsėjo 13 d. c.b. *Lietuvos Autorių Teisių Gynimo Asociacijos Agentūra (LATGA-A) bei B.V. v. AB „Hesona“, VĮ „Hesonos klubas“, UAB „Rūta“ bei V. A. kompiuterinės veiklos įmonė „Vija“*, Nr. 2-564/2007, kat. 84; 110.1.

¹²² MIZARAS, V. Prevencinis autorių teisių ir gretutinių teisių gynimas. In *Literatūros, meno ir mokslo kūrinių autorių teisių apsauga*. Konferencijos medžiaga. Vilnius: Eugrimas, 2005, p. 86-99.

¹²³ *Ibid.*

aplinkybė yra reikšminga. Todėl darytina apibendrinamoji išvada, kad atskiros grėsmę lemiančios aplinkybės viena kitos nepaneigia ir gali egzistuoti kartu.

Apibendrinant, reikia atsakyti į nagrinėjamo klausimo pradžioje iškeltą klausimą, t.y. ar asmens teisių pažeidimo ar pažeidimo realios grėsmės pavojaus tikėtinumo fakto nustatymas, yra jau pakankamas pagrindas taikyti laikinąsias apsaugos priemones, ar dar yra reikalingas, kokių nors papildomų aplinkybių tikėtinumo konstatavimas. Manytume, konkrečiu atveju atsižvelgiant į laikinųjų apsaugos priemonių grynai prevencinį taikymo tikslą, teismo įsitikimas tikėtinu pažeidimo ar realios pažeidimo grėsmės buvimo faktu yra jau pakankamas pagrindas taikyti laikinąsias apsaugos priemones.

Reikia akcentuoti, jog grėsmę lemiančių aplinkybių nustatymas visada yra fakto klausimas, sprendžiamas pagal konkrečias bylos aplinkybes¹²⁴.

Toliau tenka atsakyti į kitą klausimą, kaip ir kokia apimtimi pareiškėjas turi įrodyti laikinųjų apsaugos priemonių nustatymą lemiančias aplinkybes.

3.2.1.3. Pakankamai įtikinamai pagrįstos aplinkybės, dėl kurių prašoma laikinųjų apsaugos priemonių taikymo

3.2.1.3.1. Bendrosios nuostatos

Išaiškinta, jog sprendžiant laikinųjų apsaugos priemonių taikymo klausimą *de facto* yra svarstomas ieškinio pagrįstumo klausimas, kuris, bylai pasiekus svarstymo iš esmės stadiją turės būti teismo įvertintas iš naujo ir jau galutinai atsakant į klausimą, ar ieškinyje yra pagrįstas. *De jure* laikinųjų apsaugos priemonių institutas nėra priskiriamas ginčo nagrinėjimo iš esmės stadijai, o yra skirtas suteikti skubią laikiną pareiškėjo teisių ir teisėtų interesų apsaugą iki ginčas bus išspręstas iš esmės. Tai reiškia, jog teismas neturi nei pareigos, nei galimybių įsitikinti dėl teisių pažeidimo ar realios pažeidimo grėsmės buvimo fakto tikėtinumu tokia apimtimi, kiek tai bus reikalinga sprendžiant ginčą iš esmės. CPK 176 str. 1 d. nustato, jog įrodinėjimo tikslas — teismo įsitikinimas, pagrįstas byloje esančių įrodymų tyrimu ir vertinimu, kad tam tikros aplinkybės, susijusios su ginčo dalyku egzistuoja arba neegzistuoja. Kitaip tariant įstatymų leidėjas neįtvirtina kurios nors doktrinoje žinomos įrodymų pakankamumo teorijos

¹²⁴ PELENIS, D. Laikinosios teisinės apsaugos institutas naujajame Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekse: pamatinės nuostatos. *Teisė*, 2004, nr. 50, p. 113-116.

arba įrodymų pakankamumo lygio, o palieka tai spręsti teismui pagal jo įsitikinimus kiekvienu konkrečiu atveju¹²⁵.

Todėl toliau svarbu išanalizuoti įstatymuose įtvirtintas taisykles, reikšmingas laikinųjų apsaugos priemonių taikymo materialinių sąlygų pagrindimui (autorystės ir gretutinių teisių turėjimo prezumpcijos), kartu grynai pragmatiniu požiūriu išaiškinant laikinųjų apsaugos priemonių taikymo materialinių sąlygų pagrindimo galimybes. Pažymėtina, jog materialinių laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlygų pagrindimo galimybės bus analizuojamos atskiroms laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlygoms: tinkamas pareiškėjas, teisių pažeidimas ar reali jo grėsmė, grėsmės. Be to tenka pabrėžti, jog tai, kad teisių gynimo reikalavimus gali reikšti tie asmenys, kurių teisės yra pažeidžiamos, yra tik bendra taisyklė. Todėl tinkami pareiškėjai analizuojami išskiriant juos į tuos, kurių teisės yra galimai pažeidžiamos ar yra reali teisių pažeidimo galimybė (pirminius ir antrinius teisių subjektus) ir kitus pareiškėjus.

3.2.1.3.2. Tinkamas pareiškėjas

3.2.1.3.2.1. Tinkamas pareiškėjas ginant autorių teises ir gretutines teises

3.2.1.3.2.1.1. Tinkamas pareiškėjas, kurio teisės galimai pažeidžiamos ar yra reali jo teisių pažeidimo grėsmė

Autorių teisių ir gretutinių teisių turėtojus pagal teisių įgijimo pagrindą galima skirti į pirminius ir antrinius (arba išvestinius) teisių subjektus. Pirminiai minėtų teisių subjektai yra autoriai bei atlikėjai, fonogramų gamintojai, transliuojančios organizacijos, bei audiovizualinio kūrinio pirmojo įrašo gamintojai. Antriniais (arba išvestiniais) autorių teisių ir gretutinių teisių subjektais gali būti ir fiziniai, ir juridiniai, tarp jų ir valstybė bei savivaldybės. Pirminiai teisių subjektai autorių teises ir gretutines teises įgyja valinio veiksmo (juridinio poelgio pagrindu), pavyzdžiui, sukuriamas kūrinys, atliekamas kūrinys, pagaminamas pirmasis kūrinio atlikimo fonogramos įrašas. Tuo tarpu antriniai autorių teisių ir gretutinių teisių subjektai autorių teises ir gretutines teises įgyja juridinio fakto — sutarties, įstatymo ar paveldėjimo pagrindu (ATGTĮ 38 str. 1 d., 60 str.). Šis pagrindų, kuriais yra įgyjamos autorių teisės ir gretutinės teisės, išskyrimas

¹²⁵ MIZARAS, V. Prevencinis autorių teisių ir gretutinių teisių gynimas. In *Literatūros, meno ir mokslo kūrinių autorių teisių apsauga*. Konferencijos medžiaga. Vilnius: Eugrimas, 2005, p. 86-101.

yra reikšmingas laikinųjų apsaugos priemonių taikymo materialinių sąlygų pagrindimo skirtumams išaiškinti¹²⁶. Toliau tai ir bus paaiškinta.

Pirminiai autorių teisių ir gretutinių teisių subjektai ir jų teisių turėjimo prezumpcijos. Tikėtinumui, jog asmenys yra autoriai ir gretutinių teisių subjektai, nustatyti turi būti vadovaujama išstatymuose įtvirtintomis prezumpcijomis. ATGTĮ 6 str. 2 d. įtvirtina autorystės prezumpciją. Todėl, jeigu nebus įrodyta kitaip, asmuo, kurio vardas įprastai nurodytas ant kūrinio originalo ar teisėtų kopijų, bus laikomas autoriumi. Įgyvendinus Direktyvos 5 str. nuostatas ATGTĮ, įtvirtinta gretutinių teisių subjektų teisių turėjimo prezumpcija (ATGTĮ 51 str. 3 d. ir 51 str. 2 d.). Todėl tam, kad asmuo būtų laikomas gretutinių teisių turėtoju pakanka, jei neįrodyta kitaip, kad asmens vardas/pavadinimas įprastu būdu būtų nurodytas gretutinių teisių objekte. Pagal įstatymą preziumuojamų aplinkybių įrodinėti nereikia (CPK 182 str. 1 d. 4 p.). Todėl pateikimas teismui, pavyzdžiui, muzikos kūrinio fonogramos originalios kopijos, kurioje nurodyti muzikos kūrinio autorius, kūrinio atlikėjas, fonogramos gamintojas, reikš tai, jog yra tikėtina, kad nurodyti subjektai yra atitinkamų intelektualinės nuosavybės teisių turėtojai. Pažymėtina, jog ATGTĮ 6 str. 2 d. nurodyta, jog autorius turi būti įprastu būdu nurodytas kūrinyje. Todėl, nėra reikalaujama, kad būtinai būtų išleisti kūrinio materialūs egzemplioriai. Yra pakankama bet koku būdu viešai paskelbti kūrinį. Tai atitinka ir 1886 m. rugsėjo 9 d. Berno konvencijos dėl literatūros ir meno kūrinijų apsaugos 15 str. bei Direktyvos 2004/48/EB 5 str. nuostatas. Minėta, jog ATGTĮ 6 str. 2 d. *mutatis mutandis* taikoma ir gretutinių teisių subjektams. Todėl, pavyzdžiui, įrašius viešai atlikto dar neįrašyto kūrinio atlikimo transliaciją, ją atgaminus ir neteisėtai platinant, atlikėjas galėtų tinkamai ginti savo turtines teises, *mutatis mutandis* remdamasis ATGTĮ 6 str. 2 d. prezumpcija, nepriklausomai nuo to, kad atlikimo fonogramos pirmojo įrašo dar nebūtų pagaminta.

Antriniai autorių teisių ir gretutinių teisių subjektai. Pabrėžtina, jog antrinių autorių teisių ir gretutinių teisių subjektų įgyjamos tik turtinės teisės, nes neturtinės autoriaus teisės ir atlikėjo teisės nėra perduodamos (ATGTĮ 14 str. 2 d., 38 str. 4 d., 52 str. 2 d.). Galimybės įrodyti turtinių teisių turėjimą priklauso nuo juridinio fakto, kurio pagrindu teisės yra įgyjamos: sutartimi, paveldėjimo tvarka ar kita įstatymo nustatyta tvarka.

Sutartis. Asmenys savo buvimą turtinių teisių turėtojais gali įrodyti ir atitinkamomis sutartimis su autoriais, jų atstovais ar gretutinių teisių subjektais. Manytume, autorių teisių ir gretutinių teisių antriniai subjektai galėtų pateikti autorinių sutarčių dėl teisių perdavimo kopijas (ATGTĮ 39 str. 1 d. ir 2 d., 60 str. 1 d. ir 4 d.).

¹²⁶ LAT CBS teisėjų kolegijos nutartis 2006 m. gegužės 3 d.c.b. *Microsoft korporacija, Symantec Korporacija, BĮ UAB „VTeX“ v.UAB „Vilpostus“*, Nr. 3K-3-311/2006, kat. 84; 88 (S).

Paveldėjimas. Autoriaus turtinių teisių ir gretutinių teisių perdavimą paveldėjimo tvarka patvirtintų paveldėjimą patvirtinantys dokumentai, pavyzdžiui testamentu kopija (ATGTĮ 38 str. 1 d. ir 2 d., 60 str. 1 d.).

Istatymo pagrindai. Kai autorių turtinės teisės bei gretutinės turtinės teisės įgyjamos pagal įstatymą (ATGTĮ 8 str. 1 d., 9 str. 2 d., 10 str. 2 d., 11 str. 2 d., 60 str. 6 d.), asmenys turėtų pateikti nurodytų įstatymo straipsnių hipotezėse įtvirtintų teisiškai reikšmingų aplinkybių tikėtiną buvimą patvirtinančius įrodymus. Pavyzdžiui, sutarties kopiją, kuri patvirtintų, jog kolektyvinis kūrinys buvo sukurtas atitinkamam asmeniui vadovaujant kūrinio sukūrimui ir jo iniciatyva. Pateikus darbo sutarties, kurioje apibrėžta darbuotojo kompiuterių programų kūrimo darbo funkcija, nurodant, jog visos turtinės teisės į kompiuterių programas priklauso darbdaviui, būtų tikėtina, jog darbdavys yra turtinių teisių į kompiuterio programą turėtojas.

3.2.1.3.2.1.2. Kiti tinkami pareiškėjai

Išimtinių licencijų turėtojai. Tinkamais pareiškėjais bus laikomi autorių teisių ir gretutinių teisių išimtinių licencijų turėtojai, nes turtines teisės į autorių teisių ir gretutinių teisių objektus gali būti suteiktos pagal išimtines licencines sutartis (ATGTĮ 39 str. 1 d. ir 2 d., 60 str. 3 d. ir 4 d.).

Atstovavimo teisiniai santykiai. Pažymėtina, jog kolektyvinio administravimo asociacijos įgyvendina autorių ir kitų autorių teisių bei gretutinių teisių subjektų turtines teises, jei minėti subjektai perduoda joms tokių teisių įgyvendinimą (ATGTĮ 65 str. 1 d.) Kitaip tariant, tarp autorių ir kitų autorių teisių subjektų, bei gretutinių teisių subjektų ir kolektyvinio administravimo asociacijos susiklosto atstovavimo teisiniai santykiai pagal įstatymą. Kolektyvinio administravimo asociacija veikia atstovaujamųjų vardu ir interesais. Taigi kolektyvinio administravimo asociacija remdamasi pasirašytais teisių perdavimo sutartimis be atskiro įgaliojimo gina jos atstovaujamųjų teises teisme ir kitose institucijose (ATGTĮ 67 str. 4 p.). Pažymėtina, jog autoriai ir atlikėjai gali kolektyvinio administravimo asociacijai pavesti ginti ir asmenines neturtines teises¹²⁷.

Kita svarbi taisyklė teisių gynimo prasme yra ATGTĮ 6 str. 3 d. norma, kurioje taip pat kalbama apie atstovavimo teisinius santykius. Numatyta, jog tais atvejais, kai kūrinys nurodytas autoriaus pseudonimas, keliantis abejonių dėl tikrojo autoriaus vardo, arba kūrinys nenurodytas autoriaus vardas, leidėjas, kurios vardas nurodytas kūrinys, laikomas, jeigu neįrodyta kitaip, autoriaus atstovu, turinčiu teisę ginti autorių teises (ir asmenines neturtines, ir turtines teises) ir užtikrinti jų įgyvendinimą tol, kol autorius atskleis savo vardą ir pareikš apie

¹²⁷ MIZARAS, V. *Autorių teisės: civiliniai gynimo būdai*: monografija. Vilnius: Justitia, 2003, p. 45-59.

savo kūrinio autorystę. Pažymėtina, jog ši norma yra suformuluota ydingai, nes dėl vartojamos sąvokos „autoriaus atstovas“ susidaro išpūdis, jog pagal įstatymą yra atsiradę materialiniai ir procesiniai atstovavimo santykiai. Tačiau atstovavimo santykių negali būti dėl to, jog kūrinyje nurodytas asmuo turi veikti savo, o ne autoriaus vardu, nes autoriaus vardas nėra viešai atskleistas. Todėl procesine prasme ši taisyklė reiškia, jog kūrinyje nurodytas asmuo autoriaus teises gali ginti savo vardu. Taigi pragmatiniu požiūriu ši taisyklė reiškia, jog leidėjas savo vardu gali ginti kito asmens autoriaus turtines ir neturtines teises. Manytume, ATGTĮ 6 str. 3 d. norma galėtų būti pagal analogiją naudojama ir, pavyzdžiui, teisių į kompiuterių programas gynimo atveju, kai kūrinyje nenurodomi jas sukūrusių autorių vardai, o tik jas išleidęs subjektas, kuris turi turtines teises (pavyzdžiui, darbdavys ATGTĮ 10 str. 2 d.). ATGTĮ 6 str. 3 d. norma galėtų būti taikoma pagal analogiją ir kolektyvinio administravimo asociacijų atžvilgiu, kurios pažymėtos kūrinyje. Taigi minėta taisyklė reiškia, jog, jei kūrinyje nurodytas autoriaus pseudonimas, keliantis abejonių dėl tikrojo autoriaus vardo, autoriaus teisės turi būti ginamos kūrinyje nurodyto leidėjo vardu. Iš kitos pusės ši taisykle leidžia sąmoningai pavesti autoriaus teises ginti kūrinio leidėjui, kolektyvinio administravimo institucijai, ar tik neturtines teises — autorių turtinių teisių turėtojams.

Subjektai turintys teisę ginti autorių ir atlikėjų asmenines neturtines teises po autorių ir atlikėjų mirties. Pažymėtina, jog po autoriaus ar atlikėjo mirties testamentu paskirtas asmuo ar pagal įstatymą autoriaus ar atlikėjo įpėdiniai įgyja galimybę ginti autoriaus ir atlikėjo neterminuotai saugomas asmenines neturtines teises (ATGTĮ 49 str. 2 d., 52 str. 2 d.). Jei įpėdinių nėra ar pasibaigus autorių turtinių ir atlikėjų turtinių teisių galiojimo terminui autorių ir atlikėjų asmenines neturtines teises saugo ir gina Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliota institucija — Kultūros Ministerija. Taigi šiuo atveju autorių ar atlikėjų valios (testamento) ar įstatymo pagrindu nurodyti asmenys ar Kultūros Ministerija įgyja teisę savo vardu ginti nurodytų autorių teisių ir gretutinių teisių pirminių subjektų asmenines neturtines teises.

3.2.1.3.2.2. Tinkamas pareiškėjas ginant prekių ženklų savininkų teises

Ženklo savininko pavadinimas arba vardas ir pavardė nurodomi Lietuvos Respublikos prekių ženklų registre (Prekių ženklų įstatymo 21 str. ir 22 str.) Todėl CPK 197 str. 2 d. norma, kuri nustato, jog oficialūs rašytiniai įrodymai turi didesnę įrodomąją galią (*prima facie*), yra asmens buvimo prekės ženklo teisių subjektu pagrindimui reikšminga taisyklė. Nors, manytume, prekių ženklų savininkus taip pat galėtume skirstyti į pirminius ir antrinius prekių ženklų teisių subjektus (pavyzdžiui, naujo prekės ženklo registracija Lietuvos Respublikos prekių ženklų registre ir jau to paties saugomo prekės ženklo perdavimas sutartimi), teisių subjekto buvimo

aplinkybės pagrindimui šis išskyrimas teisinės reikšmės neturės. Teisės į įregistruotą ženklą perdavimas negalioja, jeigu perdavimo duomenys neįrašyti į Lietuvos Respublikos prekių ženklų registrą (Prekių ženklų įstatymo 43 str. 5 d. ir 6 d.). Tuo tarpu asmenų buvimo išimtinių licencijų turėtojais fakto tikėtinumui nustatyti išimtinės licencinės sutarties įrašymas į Lietuvos Respublikos prekių ženklų registrą teisinę reikšmę turės tik trečiųjų asmenų atžvilgiu (Prekių ženklų įstatymo 44 str. 5 d.). Vadinasi, saugomo prekės ženklo teisių perdavimo sutartimi atveju asmens buvimo prekės ženklo teisių subjektu tikėtinumo faktą patvirtinantys įrodymai yra prekės ženklo registracijos išrašai, išimtinių licencijų suteikimo atveju — gali būti ir atitinkamų sutarčių kopijos.

Manytume, vadovaujantis Prekių ženklų įstatymo 50(2) str. 1 d. įtvirtinta įrodymų pakankamumo taisykle, galime teigti, jog pakankamos gaminių skaičiaus atrankinės dalies pateikimas teismui taip pat pagrįstą asmens buvimo prekės ženklo teisių subjektu tikėtinumo faktą.

Kita vertus, negalima atmesti kitų asmenų įgaliojimo ginti prekės ženklų subjektų teises galimybės. Todėl pateikus tokį įgaliojimą asmuo būtų laikomas prekės ženklo subjekto atstovu ir dėl to tinkamu pareiškėju.

3.2.1.3.3. Pažeidimo ar realios pažeidimo grėsmės buvimas

Ką tik minėta, jog įstatymų leidėjas pasinaudojo diskrecijos teise ir intelektinės nuosavybės teises reglamentuojančiuose įstatymuose įgyvendino Direktyvos 6 str. 1 d. nuostatą, taip vadinamą įrodymų pakankamumo taisyklę, — teismas pakankamą gaminių skaičiaus atrankinę dalį laiko įtikinamu įrodymu, kad buvo intelektinės nuosavybės įstatymų nustatytų teisių pažeidimas (pavyzdžiui, ATGTĮ 80 str. 1 d., Prekių ženklų įstatymo 50(2) str. 1 d.). Todėl tai svarbi taisyklė, kuri reiškia tai, jog, pavyzdžiui, neteisėtų knygų, fonogramų, audiovizualinio kūrinio kopijų ar prekių, pažymėtų tapačiu įregistruotam prekės ženklui ar klaidinamai į jį panašiu žymeniu, atrankinės dalies pateikimas teismui jau yra pakankama įtikinti teismą, jog tikėtina, kad intelektinės nuosavybės teisės yra pažeidžiamos.

Reali pažeidimo grėsmė yra vertinamojo pobūdžio kategorija, kurią kiekvienu konkrečiu atveju turi nustatinėti teismas. Tiek Lietuvos Respublikos teismų¹²⁸, tiek doktrinoje¹²⁹ pateikiamos užsienio valstybių teismų praktikos apžvalgos analizė leidžia teigti, jog realaus pažeidimo pavojų gali lemtis įvairūs atsakovo faktiniai veiksmai, nebūtinai tiesiogiai susiję su

¹²⁸ LAPT CBS teisėjų kolegijos nutartis 2007 m. gegužės 24 d.c.b. „Trakų spaustuvė“ v. AB „Adenita“, Nr. 2-310/2007, kat. 110.1.

¹²⁹ MIZARAS, V. *Autorių teisės: civiliniai gynimo būdai*: monografija. Vilnius: Justitia, 2003, p. 254-255.

asmens teisių pažeidimu. Atsižvelgiant į jau išaiškintus laikinųjų apsaugos priemonių taikymo tikslus, manytume, reiktų nepritarti doktrinoje išsakomai nuomonei, jog realus teisių pažeidimo pavojus negali būti konstatuotas prieš tai nenustačius jau atliktų neteisėtų veiksmų¹³⁰.

Pažymėtina, jog tie patys kartu su įgytais vėliau intelektinės nuosavybės teisių pažeidimus pagrindžiantys įrodymai visada pateikiami teismui ir grindžiant reikalavimo pagrįstumą nagrinėjant bylą iš esmės. Todėl teismų pozicija, jog įrodinėjimo priemonės, kurios vėliau bus naudojamos reikalavimo pagrįstumui įrodyti sprendžiant bylą iš esmės, negali būti teikiamos laikinųjų apsaugos priemonių taikymo materialinėms sąlygoms pagrįsti, yra netinkama¹³¹.

3.2.1.3.4. Grėsmės

Kokių nors taisyklių, reikšmingų išaiškintų grėsmę lemiančių aplinkybių tikėtinumo fakto nustatymui, įstatymai nenumato.

Minėta, jog teismo įsitikinimas pažeidimo ar realios pažeidimo grėsmės fakto tikėtinumu, visada lems kelio teisių pažeidimui užkirsti, kai dėl to yra realiai gresiantis pavojus, arba daromo teisės pažeidimo sustabdymo grėsmės aplinkybės buvimo tikėtinumą.

Neteisėtas intelektinės nuosavybės saugomų objektų naudojimas ar reali grėsmė, jog tokie objektai bus neteisėtai naudojami, visada lems ir nepataisomos žalos didėjimo ar atsiradimo tikėtinumą, jei nebus užkirstas kelias teisių pažeidimui ar teisių pažeidimas nebus sustabdytas.

Taigi pagrindus pažeidimo ar realios pažeidimo grėsmės buvimo tikėtinumą dvi nurodytosios grėsmę lemiančios aplinkybės taip pat bus pagrįstos.

Dažnai teismo sprendimo įvykdymo pasunkėjimo ar nebegalimumo įvykdymo grėsmės aplinkybės paprasčiausia nebus įmanoma pagrįsti kokiais nors konkrečiais įrodymais. Todėl vadovaujantis lotynišku posakiu *lex non cogit ad impossibilia* tenka pabrėžti, jog teismo sprendimo pasunkėjimo ar negalimumo įvykdyti aplinkybės tikėtinumas konstatuojamas remiantis hipotetinių prielaidų konstravimu. Tokia nuomonė reiškiamą ir doktrinoje¹³², pripažįstama ir teismų¹³³.

Taigi sprendimo įvykdymo pasunkėjimo ar negalimumo įvykdyti grėsmę lemiančios aplinkybės konkrečiais įrodymais pagrįsti nėra būtina.

¹³⁰ PAJEDA, V. Laikinųjų apsaugos priemonių taikymo intelektinės nuosavybės bylose ypatumai. *Jurisprudencija*, 2007 m., nr. 11(101), p. 66-69.

¹³¹ LAPT CBS teisėjų kolegijos nutartis 2007 m. balandžio 26 d. c.b. „Ashburn International“ v. AB „Universalios valdymo sistemos“, Nr. 2-247/2007, kat. 84; 110.1.

¹³² PAJEDA, V. Laikinųjų apsaugos priemonių taikymo intelektinės nuosavybės bylose ypatumai. *Jurisprudencija*, 2007 m., nr. 11(101), p. 66-67.

¹³³ LAPT CBS teisėjų kolegijos nutartis 2005 m. spalio 6 d.c.b. UAB „Skulas“ v. reorganizuojamą UAB „Šėlsmas“, Nr. 2-509/200, kat. 110.1

3.2.2. Laikinių apsaugos priemonių taikymo procesinės sąlygos

3.2.2.1. Suinteresuoto asmens prašymas

Paprastai laikinosios apsaugos priemonės taikomos, esant suinteresuoto asmens rašytiniam prašymui (CPK 144 str. 1 d.). Teismas savo iniciatyva laikinasias apsaugos priemones gali taikyti tik tais atvejais, kai tai yra būtina apginti viešąjį interesą (CPK 144 str. 2 d.). Manytume, prašyme taikyti laikinasias apsaugos priemones nurodyti konkrečią laikinąją apsaugos priemonę yra pareiškėjo teisė, bet ne pareiga. Konkrečią taikomą laikinąją apsaugos priemonę turi nustatyti teismas (CPK 145 str. 2 d.). Be to pabrėžtina, jog įstatymas neįtvirtina baigtinio laikinių apsaugos priemonių taikymo sąrašo — turi būti taikoma priemonė, kuri konkrečiu atveju leistų pasiekti laikinių apsaugos priemonių taikymu siekiamų tikslų. Analogiška nuomonė reiškama ir doktrinoje¹³⁴.

3.2.2.2. Prašymo taikyti laikinasias apsaugos priemones nagrinėjimas skubos tvarka

Laikinių apsaugos priemonių prevencinė prigimtis užtikrinti veiksmingo teisių gynimo galimybes lemia, jog priemonių taikymo klausimas turi būti išspręstas skubiai. Laikinių apsaugos priemonių nagrinėjimas skubos tvarka apima:

- 1) teismo pareigą prašymą dėl laikinių apsaugos priemonių taikymo išnagrinėti per tris dienas nuo jo gavimo; ir
- 2) galimybę laikinasias apsaugos priemones taikyti atsakovui nepranešus (lot. *in audita altera parte*) (CPK 148 str. 1 d.).

Akivaizdu, jog laikinių apsaugos priemonių taikymo nepranešus atsakovui galimybė kertasi su konstitucine asmens garantija¹³⁵ būti išklausytam teismo. Nurodytos taisyklės ir asmens teisės būti išklausytam teismo santykis toliau ir bus išaiškintas.

Teisė būti išklausytam teismo yra tinkamo proceso principo turinio sudėtinė dalis ir kiekvieno asmens konstitucinė garantija (Konstitucijos 29 str.), kuri reiškia, jog teismas priimti sprendimą gali tik atidžiai išklausęs abi ginčo šalis. Proceso dalyviams turi būti suteikta galimybė išsakyti savo teisinę ir faktines pozicijas dėl bylos dalyko, o teismas priimdamas sprendimą gali remtis tik tokiomis faktinėmis aplinkybėmis ir įrodymais, dėl kurių proceso

¹³⁴ MIZARAS, V. Prevencinis autorių teisių ir gretutinių teisių gynimas. In *Literatūros, meno ir mokslo kūrinių autorių teisių apsauga*. Konferencijos medžiaga. Vilnius: Eugrimas, 2005, p. 86-103.

¹³⁵ PELENIS, D. Laikinosios teisinės apsaugos institutas naujajame Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekse: pamatinės nuostatos. *Teisė*, 2004, nr. 50, p. 113-115.

dalyviai galėjo pasisakyti (CPK 263 str. 2 d.). Todėl CKP 148 str. 1 d. nustatyta galimybė laikinųjų apsaugos priemonių nustatymo klausimą spręsti nepranešus atsakovui įtvirtinta kaip bendros taisyklės, jog apie prašymo nagrinėjimą atsakovui yra pranešama, išimtis, kurios taikymą išimtiniais atvejais gali lemti tai, jog pranešimas sutrukdytų laikinųjų apsaugos priemonių taikymą arba padarys jų taikymą nebeįmanomą. Manytume, jog minėta bendrosios taisyklės išimtimi turi būti vadovaujama visais atvejais, kai būtų tikėtina, jog buvimas ar nebuvimas aplinkybių, kurios lemtų, jog būtų padarytas teisių pažeidimas, pasunkėtų ar pasidarytų neįmanomas teismo sprendimo įvykdymas, ar būtų padaryta nepataisoma žala, priklausytų išimtinai nuo atsakovo valios (pavyzdžiui, tikėtina nesąžiningas atsakovas). Skolininko informavimas, jog galimai bus taikomi jo teisių ar veiklos suvaržymai idant būtų užtikrinta tinkama kreditoriaus teisių gynyba, reikštų ne ką kitą, o išpėjimą skolininkui imtis nesąžiningų veiksmų. Vadinasi, pareiškėjo teisių ir teisėtų interesų apsaugos poreikis reikalauja, jog laikinosios apsaugos priemonės turi būti nustatytos greitai ir atsakovui netikėtai, ir lemia asmens teisės būti išklaustam išimtį.

Tokia nuomonė yra išsakoma ir doktrinoje¹³⁶. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas savo jurisprudencijoje taip pat yra patvirtinęs, jog paskesnis suinteresuoto asmens išklausymas yra suderinamas su teise būti išklaustam teismo konstitucinėmis garantijomis (tiesa, buvo nagrinėjami teisės būti išklaustam ir civilinio proceso atnaujinimo klausimai)¹³⁷.

Pritaikius laikinąsias apsaugos priemones nepranešus atsakovui, šiam turi būti nedelsiant pranešama, idant jam būtų suteikta galimybė prašyti peržiūrėti priemonių taikymo klausimą (CPK 148 str. 5 d.).

Svarbu, jog galimybė taikyti laikinąsias apsaugos priemones *in audita altera parte* ypatingai reikšminga intelektinės nuosavybės teisių gynimui. Tai lemia jau išaiškinti intelektinės nuosavybės teisių specifiniai požymiai, ypatingai autorių teisėms ir gretutinėms teisėms dėl labai įvairių autorių teisių ir gretutinių teisių objektų naudojimo būdų galimybių.

3.2.2.3. Laikiniųjų apsaugos priemonių taikymas iki ieškinio pareiškimo padavimo

Jau minėta teismo galimybė taikyti laikinąsias apsaugos priemones iki ieškinio pareiškimo teismui padavimo (CPK 148 str. 2 d.). Su tuo susiję keletas svarbių dalykų.

¹³⁶ PELENIS, D. Laikinosios teisinės apsaugos institutas naujajame Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekse: pamatinės nuostatos. *Teisė*, 2004, nr. 50, p. 113-121.

¹³⁷ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2001 m. birželio 5 d. nutarimas dėl Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 371²³ straipsnio 1 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai (Valstybės žinios, 2001, Nr. 49-1717).

Pareiškėjo pareiga nurodyti aplinkybes, kodėl ieškinio pareiškimas nepaduodamas iš karto (CPK 148 str. 3 d.). Manytume, aplinkybė, kuri lemia, jog ieškinys nėra paduodamas kartu su prašymu taikyti laikinąsias apsaugos priemones reiškia, jog yra reikalinga skubiai taikyti prevencines teisių gynimo priemones, nes bet koks delsimas dažnai gali padaryti priemonės taikymą beprasmį. Tai ypatingai reikšminga intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų atvejais. Tačiau tinkamam ieškinio pareiškimo parengimui reikalingas laikas (renkami reikalingi ieškinio reikalavimui pagrįsti įrodymai, dar nėra visiškai aiškūs konkretūs teisių gynimo būdai, kurių taikymo bus reikalaujama, pavyzdžiui, skaičiuojami nuostoliai, galiausiai ieškinio pareiškimui surašyti reikalinga surasti kvalifikuotą advokatą, o ir pats ieškinio pareiškimo surašymas užima laiko).

Teismo nustatytas terminas ieškiniui pateikti (CPK 148 str. 2 d.). Teismo nustatytas terminas ieškiniui pateikti negali būti ilgesnis nei 14 dienų. Pažymėtina, jog Direktyvos 2004/48/EB 7 str. 3 d. bei TRIPS 50 str. 6 d. numatė galimybę valstybių įstatymuose numatyti ilgesnius terminus ieškinio pateikimui — 20 darbo dienų ar 31 kalendorinė diena, atsižvelgiant į tai, kuris šių terminų yra ilgesnis. Tai akcentuojama todėl, kad, 14 dienų terminas ieškiniui parengti konkrečiu atveju gali būti nepakankamas ir labai pareiškėją apsunkinantis. Jei ieškinys per nurodytą terminą nepateikiamas, laikinosios apsaugos priemonės panaikinamos.

Minėta, administracinių teisės pažeidimų bylų teisenoje ir administracinių bylų teisenoje galimybė taikyti laikinąsias apsaugos priemones dar prieš pradėdant procesą dėl intelektinės nuosavybės teisių pažeidimo nėra numatyta¹³⁸.

Vadinasi, nagrinėjant civilines bylas (plačiau požiūriu) yra numatyta galimybė taikyti laikinąsias apsaugos priemones dar neiškėlus civilinės bylos, kita vertus, atsakovo teisės ir teisėti interesai negali būti varžomi neribotą laiką.

3.3. Laikiniųjų apsaugos priemonių ir teisių gynimo būdų atribojimas

Pažymėtina, jog pagal savo pobūdį teisių gynimo būdai ir laikinosios apsaugos priemonės gali būti panašūs. Intelektinės nuosavybės teisės reglamentuojantys įstatymai numato prevencinius teisių gynimo būdus įpareigojimą nutraukti neteisėtus veiksmus ar susilaikyti nuo veiksmų, kurie kelia realią teisių pažeidimo grėsmę, reikalauti išimti iš apyvartos neteisėtų kūrinių kopijas ar prekių ženklų teisių turėtojų teises pažeidžiančias prekes (ATGTĮ 77 str. 1 d. 2 p. ir 3 p., 82 str. bei Prekių ženklų įstatymo 50 str. 1 d. 2 p. ir 3 p., 50(4) str.), kurie savo turiniu yra analogiškai numatyti laikinosioms apsaugos priemonėms (ATGTĮ 81 str. 1 d. 1 p., 2 p ir 4 p.

¹³⁸ Žr. 3.1. darbo dalį.

bei Prekių ženklų įstatymo 50(3) str. 2 d. 1 p., 2 p. ir 4 p.). Pavyzdžiui, vertimo autoriui reiškiant reikalavimus nutraukti jo teises pažeidžiančio kūrinio vertimo platinimą, išimti iš apyvartos jau išplatintas jo teises pažeidžiančių vertimų kopijas ir atlyginti tokiais neteisėtais veiksmais padarytą žalą, tinkamas reiškiamų reikalavimų realizavimas būtų užtikrintas taikant laikinasias apsaugos priemones nutraukti pareiškėjo teises pažeidžiančių vertimo kopijų platinimą, o jau išplatintas išimti iš apyvartos, kuriomis būtų užkirstas kelias žalos didėjimui.

Teismai taikydami laikinasias pasaugos priemones tiek pagal CPK nuostatas¹³⁹, tiek pagal intelektinės nuosavybės teises reglamentuojančius įstatymus¹⁴⁰ atsisako taikyti laikinasias apsaugos priemones, kurių turinys yra analogiškas teisių gynimo būdams. Pavyzdžiui, LApT yra nurodęs „Iš esmės ieškovo reikalavimai dalyje ieškinio ir prašyme sutampa – prašoma atstatyti ginčo aikštelės dangą. Tokio klausimo sprendimas yra ieškinio dalyko nagrinėjimo dalis ir išeina už laikinųjų apsaugos priemonių taikymo ribų. Todėl pirmosios instancijos teismas pagrįstai nurodė, kad ši aplinkybė bus vertinama bylos teismo nagrinėjimo metu ir negalima teigti, jog teismo sprendimo įvykdymas gali pasunkėti ar pasidaryti negalimu<...>“¹⁴¹. Kitoje byloje LApT teigia, jog „Pirmosios instancijos teismas teisingai nurodė, kad uždraudus atsakovui savo veikloje naudoti ginčo programinę įrangą, faktiškai jau pradėtoje bylos stadijoje visiškai arba iš dalies pasiekiamas tikslas, kurio ieškovas tikisi pareikšdamas materialinius teisinius reikalavimus, nors ginčas dėl subjektinių teisių turėjimo ar neturėjimo dar net nepradėtas nagrinėti iš esmės“¹⁴². Manytume, šią teismų daromą klaidą nulėmė dvi priežastys:

- 1) laikinųjų apsaugos priemonių prevencinės prigimties ignoravimas ir jų taikymo tikslų siaurinamasis aiškinimas;
- 2) teisių gynimo būdų ir teisių gynimo procesinių priemonių neatribojimas.

Preventyvi laikina teisių apsauga reiškia, jog turi būti užtikrinta laikina asmens, kuris kreipiasi teisių gynybos, teisių apsauga taip, jog būtų tinkamai realizuojami prašomi taikyti teisių gynimo būdai, tarp jų ir prevenciniai — užkirsti kelią teisių pažeidimui ar pažeidimo darymo sustabdymas. Kitaip tariant, yra skirtinga prevencinių teisių gynimo būdų ir priemonių prigimtis. Teisių gynimo būdai — tai materialiniai teisiniai reikalavimai dėl kurių teismas pasisako priimdamas sprendimą byloje iš esmės, o laikinosios apsaugos priemonės — tai

¹³⁹ LApT CBS teisėjų kolegijos nutartis 2006 m. sausio 26 d.c.b. AB „Karšto projektai“ v. UAB „Vilniaus kapitalinė statyba“, Vilniaus miesto savivaldybės administraciją, Nr. 2-49/2006, kat. 110.1; LApT CBS teisėjų kolegijos nutartis 2005 m. gruodžio 15 d.c.b. AB „Stumbras“ v. AB „Anykščių vynas“, Nr. 2-602/2005, kat. 110.1; 110.2.

¹⁴⁰ LApT CBS teisėjų kolegijos nutartis 2006 m. vasario 9 d.c.b. *Spirits International N.V. v. Lietuvos-Bulgarijos įmonė UAB „Filipopolis“*, Nr. 2-99/2006, kat. 110.1; LApT CBS teisėjų kolegijos nutartis 2007 m. balandžio 26 d.c.b. „Ashburn International“ v. AB „Universalios valdymo sistemos“, Nr. 2-247/2007, kat. 84; 110.1

¹⁴¹ LApT CBS teisėjų kolegijos nutartis 2006 m. sausio 26 d.c.b. AB „Krašto projektai“ v. UAB „Vilniaus kapitalinė statyba“, Vilniaus miesto savivaldybės administraciją, Nr. 2-49/2006, kat. 110.1.

¹⁴² LApT CBS teisėjų kolegijos nutartis 2007 m. lapkričio 8 d.c.b. „Ashburn International“ v. AB „Lukoil Baltija“ ir AB „Universalios valdymo sistemos“, Nr. 2-707/2007, kat. 110.1.

procesinės priemonės, kurios padeda taikyti teisių gynimo būdus, užtikrina efektyvesnę teisių gynimą. Įstatymų leidėjas teisių turėtoji suteikia galimybę laikinai apsaugoti savo teises ir teisėtus interesus iki teismas ginčą išspręs iš esmės. Taigi priemonės ir būdai nesutampa laike (CPK 150 str. 4 d. ir 5 d.). „Jei išnagrinėjus bylą ieškinyje, kuriame reiškiama prevenciniai teisių gynimo reikalavimai, būtų patenkintas, tai buvusi pritaikyta ir įvykdyta prevencinė laikinoji apsaugos priemonė transformuotųsi į teismo sprendimu patenkinto ieškinio vykdymą ir toliau būtų jau ne teismo nutartis taikyti laikinąją apsaugos priemonę, o teismo sprendimas dėl uždraudimo atlikti realią teisių pažeidimo grėsmę keliančius veiksmus arba tokius veiksmus nutraukti<...> Jeigu, nagrinėjant bylą iš esmės, ieškovui nepavyktų įrodyti ieškinyje keliamų reikalavimų taikymo sąlygų, reikalavimas būtų atmestas, o kartu ir panaikinta ir nutartis, kuria buvo pritaikyta prevencinė laikinoji apsaugos priemonė“¹⁴³.

Akivaizdu, jog nurodyti teismo motyvai atsisakant taikyti laikinąsias apsaugos priemones yra netinkami.

Prieš pradėdant analizuoti įstatymuose konkrečiai apibrėžtas asmenų, kurių atžvilgiu taikomos laikinosios apsaugos priemonės, garantijas, reikia išaiškinti savo turiniu bendresnį principą, kuris visada užtikrina asmenų, kurių atžvilgiu taikomos laikinosios apsaugos priemonės, interesus.

3.4. Laikinių apsaugos priemonių taikymo ekonomiškumas ir tikslingumas

Taigi laikinąsias apsaugos priemones teismas nustato, kai yra tikėtina, jog yra reikalinga laikina pareiškėjo teisių ir teisėtų interesų apsauga. Tačiau laikinių apsaugos priemonių taikymas visada yra susijęs su atsakovo turtinių ar kitų teisių, veiklos ribojimų nustatymais. Todėl nustatant laikinąsias apsaugos priemones reikia atsižvelgti į pagrįstus atsakovo interesus, jo turtinę padėtį, laikinių apsaugos priemonių taikymo padarinius atsakovui ir su juo susijusiems asmenims. „Lietuvos teisinė sistema grindžiama Konstitucijoje įtvirtintu teisingumo principu, kuris reiškia, kad turi būti užtikrinamas visų asmenų lygiateisiškumas. Teisingumo principas yra universalus principas, kuris, be kita ko, suponuoja ir tai, kad bet kokios valstybės taikomos poveikio priemonės turi būti proporcingos (adekvačios) teisės pažeidimui bei turi atitikti siekiamus teisėtus tikslus, neturi varžyti asmens akivaizdžiai labiau negu reikia šiems tikslams pasiekti<...>“¹⁴⁴. Taigi nustatydamas laikinąsias apsaugos priemones teismas privalo vadovautis nurodytais principais, tarp jų ir proporcingumo, kuris reiškia, jog atsakovo teisės ir teisėti

¹⁴³ MIZARAS, V. Prevencinis autorių teisių ir gretutinių teisių gynimas. In *Literatūros, meno ir mokslo kūrinių autorių teisių apsauga*. Konferencijos medžiaga. Vilnius: Eugrimas, 2005, p. 86-108.

¹⁴⁴ LAT CBS teisėjų kolegijos nutartis 2002 m. sausio 21 d. c. b. *Apatit Fertilizers S. A. v. AB „Lifosa“*, Nr. 3K-146/2002, kat. 124.

interesai negali būti varžomi labiau nei reikia pareiškėjo interesams apsaugoti. Proporcingumo principo turinys apima ekonomiškumo (CPK 145 str. 2 d.) ir tikslingumo principus. Ekonomiškumo principas reiškia, jog atsakovo turtinės teisės ir turtiniai interesai turi būti varžomi tik tiek, kiek tai būtina teismo sprendimo įvykdymui užtikrinti. Tikslingumo principas reikalauja, jog gali būti taikomos tik tos priemonės, kurios konkrečių atveju yra tinkamos laikinųjų apsaugos priemonių taikymo tikslams pasiekti ir nelemtų nepagrįsto asmenų turtinių ar kitų teisių, jų veiksmų laisvės, įprastos ūkinės gamybinės, ypač juridinio asmens, veiklos suvaržymo.

Apibendrinus analizuotą teismų praktiką, akivaizdu, jog teismai tinkamai suvokia savo pareigą užtikrinti asmenų teisių ir teisėtų interesų pusiausvyrą¹⁴⁵. Vis dėlto reikia paaiškinti, manytume, nelabai vykusį teismų naudojamą argumentą atsisakant nustatyti laikinąsias apsaugos priemones motyvuojant šalių interesų pusiausvyros užtikrinimo poreikiu. Teismai yra pasakę, jog pareiškėjui pareiškus neturtinio pobūdžio reikalavimus ir pritaikius laikinąsias apsaugos priemones ribojami atsakovo turtinės teisės ir turtiniai interesai, todėl pažeidžiamas šalių pusiausvyros principas¹⁴⁶. Taigi tarsi turtiniams interesams lyginant su neturtiniais buvo suteikta svarbesnė reikšmė. Manytume, laikinosios apsaugos priemonės turi būti taikomos visais atvejais konstatavus laikinųjų apsaugos priemonių taikymo materialiąsias sąlygas, atsižvelgiant į ekonomiškumo ir tikslingumo principus. Pažymėtina, jog siekis užtikrinti pareiškėjo ir atsakovo interesų pusiausvyrą yra paisomas ir kitose valstybėse¹⁴⁷.

Reikia akcentuoti, jog net ir tinkamai užtikrinant šalių interesų pusiausvyrą laikinosios apsaugos priemonės visada riboja atsakovo teises ar veiklos galimybes, o tai gali sukelti nuostolių. Paaiškėjus, jog laikinosios apsaugos priemonės buvo taikytos be pakankamo pagrindo, tektų konstatuoti atsakovo teisių pažeidimą. Vadinasi, ekonomiškumo ir tikslingumo principai nėra pakankami šalių interesų pusiausvyros užtikrinimo principui įgyvendinti. Todėl toliau nagrinėjamos kitos asmens, kurio atžvilgiu taikomos laikinosios apsaugos priemonės, teisių ir teisėtų interesų garantijos.

¹⁴⁵ LApT CBS teisėjų kolegijos nutartis 2005 m. rugsėjo 15 d. c.b. *K.F. v. žemės ūkio bendrovė „Jurbarkai“*, Nr. 2-467/2005, kat. 110.1; 114.10; LApT CBS teisėjų kolegijos nutartis 2005 m. gruodžio 15 d. c.b. *AB „Stumbras“ v. AB „Anykščių vynas“*, Nr. 2-602/2005, kat. 110.1; 110.2; LApT CBS teisėjų kolegijos nutartis 2008 m. sausio 31 d. c.b. *UAB „2 PLAY“, ZAO „BUKA“ v. AB „Žemprojektas“*, Nr. 2-78/2008, kat. 110.1; 110.2. ir kt.

¹⁴⁶ LApT CBS teisėjų kolegijos nutartis 2006 m. rugsėjo 28 d. c.b. *UAB „Baltijos muzika“, Theater Mogul BV ir E. P. v. UAB „Baltijos reklamos projektai“*, Nr. 2-498/2006, kat. 110.1

¹⁴⁷ PELENIS, D. Skolininko teisių gynyba laikinosios teisinės apsaugos procese. Vokietijos civilinio proceso pavyzdžiu. *Teisė*, 2002, nr. 42, p. 107-108.

3.5. Atsakovo garantijos taikant laikinąsias apsaugos priemones

3.5.1. Atsakovo nuostolių, galimų dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo, atlyginimo užtikrinimas ir atsakovo nuostolių, galimų dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo, atlyginimas

Kadangi pareiškėjo teisių ir teisėtų interesų apsaugos poreikiu nustatytos laikinosios apsaugos priemonės visada riboja atsakovo teises ar jo veiklos galimybes, dažnai dar nepradėjus pagrindinio proceso, o tai dažnai lemia nuostolių atsiradimą, akivaizdu, jog jau išaiškintas pareiškėjo ir atsakovo interesų pusiausvyros siekis nėra įgyvendintas. Todėl ir šiuo atveju vadovaujantis šalių teisių ir interesų pusiausvyros principu pareiškėjo ir atsakovo interesų pusiausvyra iki išsprendžiant ginčą iš esmės turėtų būti atstatyta, o nustačius, jog laikinosios apsaugos priemonės pritaikytos nepagrįstai — atsakovo patirti nuostoliai atlyginti.

Todėl CPK 147 str. 1 d. ir 2 d. numatytas atsakovo galimų nuostolių, atsiradusių dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo, užtikrinimo, kuriuo gali būti ir banko garantija, institutas. Manytume, galėtume skirti tokias esmines šio instituto funkcijas:

- 1) atsakovo apsauga nuo laikinųjų apsaugos priemonių naudojimo kaip tam tikro spaudimo būdo atsakovui, ypačingai tais atvejais, kai laikinosios apsaugos priemonės nustatomos prieš paduodant ieškinį ir neišklausius atsakovo (šiuo požiūriu tai papildoma priemonė, nes CPK 148 str. 2 d. nustato, jog per nustatytą terminą nepateikus ieškinio nėra gražinama sumokėta suma, lygi pusei CPK 80 str. numatyto žyminio mokesčio);
- 2) tai veiksmingas atsakovo dėl laikinųjų apsaugos priemonių pritaikymo patirtos žalos kompensavimo mechanizmas įsiteisėjus teismo sprendimui, kuriuo konstatuotas ieškovo piktnaudžiavimas procesinėmis teisėmis (CPK 95 str. 1 d.).

Pabrėžtina, jog galimų atsakovo nuostolių dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo užtikrinimas nėra laikinųjų apsaugos priemonių nustatymo sąlyga, o konkrečių nustatytų laikinųjų apsaugos priemonių įvykdymo sąlyga (CPK 147 str. 2 d.). Be to, pateikti atsakovo nuostolių galimų dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo atlyginimo užtikrinimą teismas pareiškėją gali įpareigoti ir *ex officio*, kai yra būtina ginti viešąjį interesą (CPK 147 str. 1 d.).

CPK 147 str. 1 d. ir 2 d. norma nepateikia jokių apibrėžtų šio instituto taikymo kriterijų ir yra dar vienas atvejis, suteikęs teismui diskreciją aiškinti šio instituto taikymo praktikoje galimybes. Todėl išskirsime ir įvertinsime esmines teismų praktikos nustatytas šio instituto taikymo taisykles.

Natūralu, jog CPK 147 str. nenumato užstato, galimiems atsakovo dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo atsiradusiems nuostoliams užtikrinti, dydžio ribų, nes dėl skirtingų asmenų veiklos būdų ir jų apimčių nuostoliai gali būti labai įvairių dydžių (CPK 147 str. įtvirtinto instituto negalima painioti su CPK IX skyriuje reglamentuojamu užstatu, kurio dydis negali būti didesnis nei vienas šimtas tūkstančių litų (CPK 102 str.)). Todėl teismai išskyrė užstato dydžio galimiems atsakovo nuostoliams kompensuoti nustatymo kriterijus — pareiškėjo reikalavimo dydis ir preliminarus atsakovo nuostolių dydis¹⁴⁸. Reikalavimas įrodyti konkretų nuostolių dydį dažnai yra neįmanomas. Todėl nėra reikalinga įrodyti konkrečių nuostolių dydį, o pateikti aiškiai pagrįstą jų galimo dydžio prognozę¹⁴⁹. Atsakovo galimų nuostolių, atsiradusių dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo, užtikrinimo nustatymas yra siejamas ne tik su pačių nuostolių atsiradimo galimybe, bet su ir faktiniu tokių nuostolių kompensavimo pasunkėjimu ar negalimumu (pavyzdžiui, nesąžiningas ar finansiškai nepajėgus ieškovas, neturi Lietuvoje turto, didelis nuostolių dydis)¹⁵⁰.

Manytume, teismai tinkamai nuostolių dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo atlyginimo užtikrinimą sieja su tokių nuostolių atsiradimo tikimybe, jų galimu dydžiu, kitomis reikšmingomis aplinkybėmis. Taip yra užtikrinama pareiškėjo ir atsakovo interesų pusiausvyra¹⁵¹.

Reikia priminti, jog dažnai grėsmę lemiančios aplinkybės, kad teismo sprendimas gali pasunkėti ar pasidaryti neįmanomas, tikėtinas konstatuojamas remiantis hipotetinių prielaidų konstravimu¹⁵². Taigi tai vertinamojo pobūdžio ir neapibrėžta kategorija. Todėl reikia pabrėžti, jog esant teismo dvejonioms dėl teismo sprendimo pasunkėjimo ar negalimumo įvykdyti aplinkybės buvimo tikėtimumo galėtų būti panaudotas galimų atsakovo dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo atsiradusių nuostolių užtikrinimo institutas. Tokia nuomonė, vadovaujantis kitų valstybių (pavyzdžiui, Vokietijos) dėl laikinųjų apsaugos priemonių pritaikymo galimų atsakovo nuostolių atlyginimo užtikrinimo nustatymo praktika, išreiškiama taip pat ir

¹⁴⁸Pavyzdžiui, LApT CBS teisėjų kolegijos nutartis 2005 m. lapkričio 10 d. c.b. *UAB „Siemens“ v. VMI Finansų ministerijos*, Nr. 2-591/2005, kat. 110.2.

¹⁴⁹ LApT CBS teisėjų kolegijos nutartis 2005 m. kovo 10 d. c.b. *Juškevičius ir kt. v. UAB „Statybų vystymo grupė“* Nr. 2-136/2005, kat. 110.2.; LApT CBS teisėjų kolegijos nutartis 2004 m. lapkričio 11 d. c.b. *D. Šilkus v. A. Tunq ir kt.*, Nr. 2-554/2004, kat. 1.4.; LApT CBS teisėjų kolegijos nutartis 2007 m. rugpjūčio 16 d. c.b. *UAB „Delfi“ ir Estijos įmonė AS Delfi v. UAB „Respublikos leidiniai“, UAB „Naujasis aitvaras“*, Nr. 2-500/2007, kat. 110.2.; LApT CBS teisėjų kolegijos nutartis 2005 m. gruodžio 15 d. c.b. *AB „Stumbras“ v. AB „Anykščių vynas“*, Nr. 2-602/2005, kat. 110.1; 110.2; LApT CBS teisėjų kolegijos nutartis 2007 m. gruodžio 13 d. c.b. *La Face Records ir kt. v. UAB „Baltic Optical Disc“*, Nr. 2-761/2007, kat. 110.1; 110.2; LApT CBS teisėjų kolegijos nutartis 2008 m. sausio 31 d. c.b. *UAB „Tefire“ v. V.R. ir kt.*, Nr. 2-90/2008, kat. 110.2.

¹⁵⁰ LApT CBS teisėjų kolegijos nutartis 2005 m. kovo 10 d. c.b. *Juškevičius ir kt. v. UAB „Statybų vystymo grupė“*, Nr. 2-136/2005, kat. 110.2.

¹⁵¹ LApT CBS teisėjų kolegijos nutartis 2008 m. sausio 31 d. c.b. *UAB „Tefire“ v. V.R. ir kt.*, Nr. 2-90/2008, kat. 110.2.

¹⁵² Žr. 3.2.1.3.4. darbo dalį.

doktrinoje¹⁵³. Tačiau visais atvejais turi būti nustatytos išaiškintos atsakovo galimų nuostolių, atsiradusių dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo, užtikrinimo taikymo sąlygos.

Minėta, jog dėl laikinųjų apsaugos priemonių pritaikymo galimų atsakovo nuostolių atlyginimo užtikrinimas yra tik atsakovo garantija veiksmingai kompensuoti dėl laikinųjų apsaugos priemonių pritaikymo patirtą žalą, įsiteisėjusiu teismo sprendimu konstatavus ieškovo piktnaudžiavimą procesinėmis teisėmis. Visiško nuostolių atlyginimo principas (CK 6.251 str. 1 d.) reiškia, jog atsakovas gali reikalauti atlyginti tiek nuostolių, kiek laikinųjų apsaugos priemonių taikymas sukėlė, nepaisant dėl laikinųjų apsaugos priemonių pritaikymo atsakovo nuostolių atlyginimo užtikrinimo dydžio (CPK 147 str. 3 d.). Reikia atkreipti dėmesį, jog LAT 2006 m. gruodžio 15 d. nutartyje¹⁵⁴ buvo konstatuota, jog visiškas ieškinio atmetimas nepriklausomai nuo to, ar pareikštas sąžiningai ar ne, visada reikš ieškinio, o kartu ir laikinųjų apsaugos priemonių taikymo nepagrįstumą. Tokią teismo poziciją galėjo lemti grynai pragmatinės priežastys — siekis užtikrinti operatyvesnį bylų dėl žalos išreikalavimo nagrinėjimą. Šiai pozicijai nepritariame. Manytume, teismas nepaisė reikalavimo atskirų teisės normų turinį aiškinti atsižvelgiant į pastarųjų ryšį su kitomis teisės normomis (sisteminis teisės aiškinimas). Piktnaudžiavimas procesinėmis teisėmis visada gali būti konstatuotas tik nustačius visas bendrąsias deliktinės civilinės atsakomybės sąlygas: kaltę, neteisėtus veiksmus, žalą bei priežastinį ryšį tarp neteisėtų veiksmų ir atsiradusios žalos (CK 6.246 str., 6.263 str., 6.248 str., 6.249 str., 6.247 str., CPK 95 str. 1 d.). Todėl minėtas teismo sprendimas turėtų būti laikomas netinkamu precedentu. Kita vertus, šis teismo sprendimas būtų mažiau ydingas, siekiant operatyvesnio bylų dėl žalos išreikalavimo nagrinėjimo, jei būtų išaiškinta, jog CPK 147 str. 3 d. norma turėtų būti laikoma įstatymų numatytu atveju, kada žala gali būti atlyginama padaryta teisėtais veiksmais (CK 6.246 str. 3 d.). Vis dėlto šiai pozicijai taip pat nepritariame. CPK 147 str. 3 d. turi būti visada aiškinama sistemiškai su CPK 95 str., kuris nustato, jog piktnaudžiavimas procesinėmis teisėmis gali būti konstatuotas tik nustačius visas jau nurodytas bendrąsias deliktinės civilinės atsakomybės sąlygas.

Manytume, prašymas taikyti laikinąsias apsaugos priemones gali būti pripažintas piktnaudžiavimu procesinėmis teisėmis ir ieškinio tenkinimo, iš dalies ar netgi visiško, jei atsakovui pavyktų įrodyti, jog laikinųjų apsaugos priemonių taikymu buvo siekiama daugiau jo teisių suvaržymo nei pareiškėjo teisių gynybos veiksmingumo užtikrinimo. Tai patvirtina ir intelektinės nuosavybės teisių įstatymuose nustatyti reikalavimai dėl žalos atlyginimo reikšti nustatyti pagrindai (ATGTĮ 81 str. 7 d., Prekės ženklų įstatymo 50(3) str. 7 d.). Tam kas,

¹⁵³ PELENIS, D. Laikinosios teisinės apsaugos institutas naujajame Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekse: pamatinės nuostatos. *Teisė*, 2004, nr. 50, p. 113-120.

¹⁵⁴ LAT CBS teisėjų kolegijos nutartis 2006 m. gruodžio 15 d. c.b. *UAB „Miltzer and Munch Fortransas“ v. Vokietijos bendrovė „Lex system“*, Nr. 3K-3-589/2006, kat. 99.6; 110.6.

išaiškinta, nurodytas teismo sprendimas neprieštarauja. Pažymėtina, jog motyvuotas prašymas dėl nuostolių atlyginimo gali būti paduotas ir iki bylos nagrinėjimo iš esmės pabaigos (CPK 95 str. 1 d.).

Išanalizavus bendras CPK nustatytas atsakovo dėl laikinųjų apsaugos priemonių pritaikymo patirtų nuostolių atlyginimo galimybes (atsakovo garantijas), reikia išaiškinti specialiuose intelektinės nuosavybės įstatymuose įtvirtintą dėl nustatytų laikinųjų apsaugos priemonių pažeidimų pareiškėjo patirtos žalos atlyginimo užtikrinimo galimybę.

3.6. Žalos kompensavimo užtikrinimas, asmeniui prašiusiam taikyti laikinąsias apsaugos priemones, dėl nustatytų laikinųjų apsaugos priemonių pažeidimo

Jau išaiškinti intelektinės nuosavybės objektų specifiniai požymiai lemia menkas galimybes kontroliuoti tinkamą intelektinės nuosavybės objektų naudojimą. Todėl intelektinės nuosavybės teisių gynimui ypač reikšmingos prevencinės teisių gynimo priemonės, tarp jų ir laikinieji draudimai daryti gresiantį teisių pažeidimą ar nutraukti neteisėtus veiksmus (ATGTĮ 81 str.1 d. 1 p. ir 2 p. bei Prekių ženklų įstatymo 50(3) str. 2 d. 1 p. ir 2 p.). Minėta ir tai, jog intelektinės nuosavybės teisių gynbos būdų ir priemonių vienodinimą Europos Sąjungoje lėmė didelis intelektinės nuosavybės teisių pažeidžiamumas, kuris darė didelę žalą teisių turėtojams (verslui), valstybių ekonomikoms, vartotojams ir visai visuomenei, iš kitos pusės — atnešė didelį pelną intelektinės nuosavybės teisių pažeidėjams. Todėl pagrįstai kyla pragmatinis klausimas, kaip gali būti veiksmingai užtikrinta, jog galimi intelektinės nuosavybės teisių pažeidėjai paisys ir vykdys laikinųjų apsaugos priemonių turinį sudarančius draudimus. Taigi susiduriama su laikinųjų apsaugos priemonių vykdymo problema. CPK 149 str. nustato teismo galimybę intelektinės nuosavybės teisių pažeidimams reikšmingų laikinųjų apsaugos priemonių — draudimo atsakovui dalyvauti tam tikruose sandoriuose arba imtis tam tikrų veiksmų bei įpareigojimo atlikti veiksmus, užkertančius kelią žalai atsirasti ar padidėti (CPK 145 str. 1 d. 6 p. ir 12 p.), — nevykdymo atveju teisių pažeidėjams skirti vieno tūkstančio litų baudą. Atsižvelgiant į išsakytus argumentus vargu ar tokia sankcija yra pakankama. Be to, numatyta bauda mokama valstybei, o ne pareiškėjo naudai. Būtent todėl ATGTĮ 81 str. 2 d. bei Prekių ženklų įstatymo 50(3) str. 3 d. įtvirtinta papildoma teisių turėtojų interesų užtikrinimo garantija — nepaisius draudimų atlikti neteisėtus veiksmus ar laikinai nutraukti teises pažeidžiančius veiksmus ir susilaikyti nuo jų ateityje teismo teisė įpareigoti pažeidimo padarymu įtariamus asmenis pateikti tinkamą žalos kompensavimo užtikrinimą asmeniui, prašiusiam taikyti laikinąsias apsaugos priemones. Minėtos normos nenustato galimos pareiškėjo dėl nustatytų laikinųjų apsaugos priemonių pažeidimo žalos atlyginimo užtikrinimo sumos ribojimų. Todėl,

manytume, pareiškėjo galimos žalos dėl pakartotinio nustatytų laikinųjų apsaugos priemonių pažeidimo atlyginimo užtikrinimas gali būti veiksminga prevencinė priemonė nustatoma vadovaujantis ekonomiškumo principu ir atsižvelgiant į konkrečiu atveju tikėtinos (pagrįstos) žalos dydį. Pavyzdžiui, pažeidėjo gauta nauda gali būti pripažinta teisių turėtojo nuostoliais (ATGTĮ 83 str. 2 d., CK 6.249 str. 2 d.).

Bendros galimybės reikaluti pažeidimu padarytą žalą jau yra išaiškintos, todėl, manytume, ši priemonė, visų pirma, yra skirta sustiprinti prevencinę (atgrasymo) laikinųjų apsaugos priemonių taikymo funkciją.

Analizuojant LApT praktiką, galima teigti, kad kol kas pareiškėjo galimos žalos dėl pakartotinio nustatytų laikinųjų apsaugos priemonių pažeidimo atlyginimo užtikrinimo galimybe nebuvo pasinaudota. Todėl tenka tik akcentuoti, jog tinkamas laikinųjų apsaugos priemonių turinį sudarančių laikinųjų draudimų vykdymas gali būti užtikrintas taikant pareiškėjo žalos kompensavimo užtikrinimą.

3.7. Įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo materialinės ir procesinės sąlygos

3.7.1. Bendrosios nuostatos

Prieš pradėdant analizuoti įrodymų užtikrinimo priemonių materialinių ir procesinių sąlygų turinį pažymėtina, jog įrodymų užtikrinimo priemonės yra labiau reikšmingos ginant autorių teises ir gretutines teises nei prekių ženklų suteikiamas teises. Jau išaiškintos prekių ženklų funkcijos lemia, jog prekių ženklų teisių turėtojų teisių pažeidimus yra lengviau pastebėti, nes prekių ženklų teises pažeidžiantys objektai būna naudojami viešai (yra jau apyvartoje). Tuo tarpu autorių teises pažeidžiančios neteisėtos kūrinių kopijos dažnai naudojamos ir privačiose asmenų valdose. Be to, įrodymų užtikrinimo priemonių, kurių taikymu gali būti pasiekti analogiški laikinųjų apsaugos priemonių taikymu siekiami tikslai¹⁵⁵, didesnę naudojimą autorių teisių ir gretutinių teisių gynimo atvejais, manytume, gali lemti ir tai, jog įrodymų užtikrinimą reglamentuojantis CPK II dalies XIII skyriaus devintasis skirsnis pareiškėjui teikiant prašymą dėl įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo iki ieškinio pareiškimo nenumato pareigos mokėti žyminį mokestį (CPK 223 str. 2 d.). Todėl, pavyzdžiui, įrodymų užtikrinimo priemonių taikymu neįgijus reikšmingų pareiškėjo reikalavimus pagrindžiančių įrodymų ir nusprendus nereikšti ieškinio pareiškimo teismui, pareiškėjas nepatirtų nuostolių.

Gausiausia teismų praktika taikant įrodymų užtikrinimo priemones ginant kompiuterių programų autorių teises. Todėl įrodymų užtikrinimo priemonių materialinių ir procesinių sąlygų

¹⁵⁵ Žr. 3.9. darbo dalį.

turinys bus analizuojamos remiantis teismų praktika ginant kompiuterių programų autorių teises.

Minėta, jog įrodymų užtikrinimo priemonės ir laikinosios apsaugos priemonės patenka į bendrą prevencinių teisių gynimo priemonių sąvoką ir yra išskiriamos tik tikslų, kuriais yra taikomos pagrindu. Tai lemia, jog iš esmės laikinųjų apsaugos priemonių ir įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo sąlygų skirtumai pasireiškia tik priemonių taikymo materialinių sąlygų turinio ypatybėmis. Todėl įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo materialinės ir procesinės sąlygos analizuojamos tiek, kiek yra reikšmingi skirtumai.

3.7.2. Įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo materialinės sąlygos

3.7.2.1. Atsakovas

Pažymėtina, jog įrodymų užtikrinimo priemonės gali būti taikomos ir asmenų, kurie nebūtinai yra autorių teisių pažeidėjai, t.y. atlikę neteisėtus veiksmus, bet ir bet kurių kitų asmenų atžvilgiu, kurie turi neteisėtų veiksmų atlikimą pagrindžiančius įrodymus.

3.7.2.2. Grėsmės buvimas

Grėsmę keliančios aplinkybės, kurių buvimo tikėtinumai lemia įrodymų užtikrinimo priemonių taikymą bus išaiškintos ir pagal bendras CPK normas, ir pagal specialių intelektinės nuosavybės teises reglamentuojančių įstatymų normas. Tiek CPK 221 str., tiek ATGTĮ 81 str. 5 d. ir 6 d. bei Prekių ženklų įstatymo 50(3) str. 5 d. ir 6 d. nuostatos turi būti aiškinamos kaip apimančios dvejopo pobūdžio grėsmę lemiančias aplinkybes, kurių buvimo tikėtinumai reikalauja taikyti įrodymų užtikrinimo priemones. Tokias aplinkybes būtų galima skirstyti taip:

- 1) aplinkybės, lemiančios grėsmę, jog įrodymus pateikti taps sunku (pavyzdžiui, liudytojas trijų mėnesių laikotarpiui išvyksta į komandiruotę ar apskritai gyventi į užsienio valstybę);
- 2) aplinkybės, lemiančios grėsmę, jog įrodymus pateikti taps negalima (tarp jų, manytume, patenka ir tie atvejai, kai įrodymai gali būti sunaikinti atsakovo).

Tokiu išskirimu norima pabrėžti, jog grėsmę lemiančios aplinkybės gali būti skirstomos į priklausančias nuo atsakovų valios ir nepriklausančias nuo atsakovų valios. Šio išskirimo reikšmė bus paaiškinta analizuojant įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo procesines sąlygas¹⁵⁶.

¹⁵⁶ Žr. darbo dalį 3.7.3.1.

Taigi įrodymų užtikrinimo tikslas yra išsaugoti ir užfiksuoti pažeidimo padarymą ar realiai gresiantį pažeidimą pagrindžiančius įrodymus.

Todėl, jei įrodymų užtikrinimo tikslas yra pažeidimo padarymą ar realiai gresiantį pažeidimą pagrindžiančių įrodymų išsaugojimas ir užfiksavimas, reikia išsiaiškinti, kokius įrodymus, pagrindžiančius įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo materialinių sąlygų buvimą, yra reikalinga pateikti.

3.7.2.3. Pakankamai įtikinamai pagrįstos aplinkybės, dėl kurių prašoma taikyti įrodymų užtikrinimo priemones

Jau išaiškintas įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo tikslas patvirtina, jog autorių teisių turėtojai negali turėti reikšmingų autorių teisių pažeidimą ar pažeidimo realią grėsmę patvirtinančių įrodymų. Todėl reikia išsiaiškinti, kokiais įrodymais turi būti grindžiamos materialinių įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo sąlygų tikėtina buvimą patvirtinančios aplinkybės. Pabrėžtina, jog išanalizavus Vilniaus ir Kauno miestų teismų nutartis taikant įrodymų užtikrinimo priemones ir/ar šių nutarčių peržiūrėjimo apeliacine tvarka nutartis, pažymėtina, kad šiuo klausimu teismų praktika yra nevienoda.

Materialinės įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo sąlygos kompiuterių programų autorių teisių gynimo bylose visais be išimčių atvejais yra grindžiamos asociacijos „BSA Lietuva“ raštiškais pranešimais, jog yra gauti anoniminiai pranešimai, kad atsakovų kompiuteriuose yra neteisėtai naudojamos kompiuterių programų, priklausančių pareiškėjams, autorių teisių subjektams, kopijos bei dažnai papildomai rašytiniais įrodymais, jog atsakovai nei patvirtino nei paneigė informaciją apie neteisėtą kompiuterių programų kopijų naudojimą. Manytume, tokie autorių teisių pažeidimą pagrindžiantys įrodymai turėtų būti laikomi pakankamais įrodymų užtikrinimo priemonių taikymui, nes reikalauti iš teisių turėtojų pateikti dar ir kitokius įrodymus būtų neteisinga, kadangi jie objektyviai negalėtų to įgyvendinti (lot. *lex non cogit ad impossibilia*). Pažymėtina, jog raštiški pranešimai apie galimai anoniminiu būdu sužinotus kompiuterių programų autorių teisių pažeidimus, kaip pakankamai pagrindžiantys įrodymų užtikrinimo materialinių taikymo sąlygų buvimą, vienu teismų pripažinti nebuvo¹⁵⁷,

¹⁵⁷ Pavyzdžiui, Vilniaus apygardos teismo CBS teisėjų kolegijos nutartis 2004 m. spalio 4 d. c.b. *Microsoft Korporacija, Adobe Systems Incorporated v. AB „Panerių investicijos“*, Nr. 2S(50)-813/2004 (neskelbta); Vilniaus miesto antrojo apylinkės teismo nutartis 2004 m. vasario 10 d. c.b. *Microsoft Korporacija, Symantec Korporacija, Adobe Systems Incorporated v. AB „Vilniaus mėsos kombinatas“* (neskelbta), Vilniaus apygardos teismo CBS teisėjų kolegijos nutartis 2006 m. gruodžio 12 d. c.b. *Microsoft Korporacija v. UAB „BTA draudimas“*, Nr. 2S(47)-1163/2006 (neskelbta).

kitų teismų atvirksčiai — pripažinti pakankamais buvo¹⁵⁸. Pažymėtina, jog teismai savo sprendimų, kodėl konkrečiu atveju tokie įrodymai nėra ar yra pripažįstami pakankamai įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo sąlygų buvimą pagrindžiančiais duomenimis, nemotyvuoja. Todėl neįmanoma paaiškinti, kodėl visiškai analogiškos įrodinėjimo priemonės vienais atvejais pripažįstamos pakankamomis, o kitais tokiomis nepripažįstamos.

Taigi pirmosios instancijos teismai pripažino, kad raštiški pranešimai apie galimai anoniminiu būdu sužinotus kompiuterių programų autorių teisių pažeidimus yra pakankami įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo sąlygų pagrindimui duomenys. Akivaizdu, jog šių teismų sprendimai negali būti laikomi vieningą teismų praktiką formuojančiais precedentais, kuriais turėtų vadovautis kiti teismai. Vis dėlto, manytume, yra galimybės ginant autorių teises į kompiuterių programas remtis minėtais sprendimais.

3.7.3. Įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo procesinės sąlygos

3.7.3.1. Prašymo taikyti įrodymų užtikrinimo priemones nagrinėjimas skubos tvarka

Prevencinių priemonių taikymo skubos tvarka procesinės sąlygos turinio sudedamieji elementai jau yra išaiškinti analizuojant laikinųjų apsaugos priemonių taikymo procesines sąlygas. Tačiau reikalinga paaiškinti įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo nepranešus atsakovui atvejį.

Minėta, jog aplinkybės dėl kurių įrodymus gali būti pateikti sunku ar neįmanoma galime skirti ir į priklausančias ir nepriklausančias nuo atsakovų valios. Manytume, analogiškai kaip ir laikinųjų apsaugos priemonių nustatymo atveju, kai būtų tikėtina, jog buvimas ar nebuvimas aplinkybių, kurios lemtų, jog taptų sunku ar neįmanoma vėliau pateikti pažeidimą pagrindžiančius įrodymus, priklausytų išimtinai nuo atsakovo valios, įrodymų užtikrinimo priemonės turi būti nustatomos atsakovui nepranešus. Todėl visais atvejais esant grėsmei, jog įrodymai gali būti atsakovo sunaikinti, įrodymų užtikrinimo priemonės turi būti taikomos jam nepranešus.

Atrodo, tuo, kas pasakyta, yra pabrėžta tai, kas jau buvo išaiškinta analizuojant laikinųjų apsaugos priemonių taikymo procesines sąlygas. Tokia pakartotinio akcentavimo priežastis yra tokia. Pažymėtina, jog, kai įrodymų užtikrinimo priemonės taikomos nepranešus atsakovui, šis

¹⁵⁸ Vilniaus miesto pirmojo apylinkės teismo nutartis 2005 m. balandžio 4 d. c.b. *Autodesk Inc. v. UAB „Arginta“*, Nr. 2-04799-656/2005 (neskelbta); Vilniaus miesto antrojo apylinkės teismo nutartis 2005 m. balandžio 4 d. c.b. *Autodesk Inc. v. AB „Vilmeta“*, Nr. 2-03515-553/2005 (neskelbta); Kauno miesto apylinkės teismo nutartis 2004 m. birželio 23 d. c.b. *Microsoft Korporacija, Adobe Systems Incorporated v. UAB „Autosabina“*, Nr. LAP2-9774/2004 (neskelbta); Kauno miesto apylinkės teismo nutartis 2007 m. gegužės 28 d. c.b. *Microsoft Korporacija v. UAB „Alaista“*, Nr. 2-10071-151/2007 (neskelbta).

savo teisę būti teismo išklausytam įgyvendina siekdamas, jog įrodymų užtikrinimo priemonės būtų panaikintos. Tačiau pabrėžtina, jog atsakovo galimybę per atitinkamą laikotarpį nuo pranešimo apie priemones siekti įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo klausimo peržiūrėjimo numato tik specialūs intelektinės nuosavybės teisių apsaugą reglamentuojantys įstatymai (ATGTĮ 81 str. 6 d., Prekės ženklų įstatymo 50(3) 6 d.), o CPK 224 str. tokios galimybės atsakovui nenumato. Taigi norėta atkreipti dėmesį į akivaizdžią bendros ir specialios teisės normų koliziją, kuri, manytume, galėtų būti pašalinta aiškinant, jog specialus įstatymas numato bendros taisyklės išimtį (CPK 1 str.).

Minėta, jog prevencinių teisių gynimo priemonių taikymo atvejais turi būti užtikrinta pareiškėjo ir atsakovo teisių ir teisėtų interesų pusiausvyra. Šio principo pasireiškimo ypatybės įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo kompiuterių programų autorių teisių gynimo atveju toliau ir bus išaiškintos.

3.8. Konfidencialios informacijos apsaugos užtikrinant įrodymus autorių teisių į kompiuterių programas gynimo atvejais praktiniai aspektai

Minėta, jog taikant prevencines procesines priemones tam, kad būtų užtikrinta veiksminga kreditoriaus teisių gynyba, ir ribojant skolininko teises ir teisėtus interesus turi būti laikomasi proporcingumo principo, kuris reiškia, jog skolininko teisės ir teisėti interesai negali būti ribojami daugiau nei reikalinga procesinių priemonių taikymo tikslams pasiekti. Manytume, asmenų interesų pusiausvyros siekis reikalauja užtikrinti ir asmenų komercinių (gamybinių) paslapčių (Konkurencijos įstatymo 3 str. 19 d., toliau — konfidenciali informacija) apsaugą. Tokią pareigą įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo atvejais įtvirtina ir intelektinės nuosavybės teises reglamentuojantys įstatymai (Prekių ženklų įstatymo 50(3) str. 5 d.)¹⁵⁹.

Kompiuterių programų autorių teisių gynimo atvejais dažniausia taikoma kompiuterių programų materialios laikmenos kietojo disko arešto ir paėmimo įrodymų užtikrinimo priemonė (ATGTĮ 81 str. 5 d. 2 p.), todėl dažna yra ir konfidencialios informacijos atskleidimo tretiesiems asmenims galimybė. Toliau bus paaiškinti galimi šios praktinės problemos sprendimo variantai.

Prieš išaiškinant konfidencialios informacijos apsaugos galimybes, kai neteisėtai atgamintos kompiuterių programos (neteisėtos kopijos) laikmena yra kompiuterio kietasis diskas, manytume, reiktų paaiškinti, kas apskritai yra laikoma neteisėta kūrinio kopija.

Neteisėta kūrinio kopija. ATGTĮ 2 str. 22 d. įtvirtinanti neteisėtos kūrinio kopijos apibrėžimą atsakymo, kas yra laikoma kūrinio kopija, nepateikia. Kopijos yra kūrinio išreiškimo

¹⁵⁹ Tai, jog ATGTĮ 81 str. 5 d. neįtvirtina Direktyvos 7 str. 1 d. nustatyto reikalavimo taikant įrodymų užtikrinimo priemones užtikrinti konfidencialios informacijos apsaugą, reikia laikyti teisinio reguliavimo spraga.

materialios formos laikmenos, skirtos tam, kad kūrinys tam tikru būdu tiesiogiai ar netiesiogiai būtų pastebimas ar suvokiamas žmogui¹⁶⁰. Taigi materialios formos laikmenos yra bet kokie materialūs objektai, kuriais išreikštas autorių teisės saugomas kūrinys, nepriklausomai nuo to, ar tai yra pirminis ar vėlesnis kūrinio fiksavimas. Pažymėtina, jog kopijos yra ne tik materialios laikmenos, kurios tiesiogiai skirtos perduoti kūrinį galutiniam vartotojui, bet ir tie materialaus pasaulio dalykai, kurie padeda pagaminti kopijas, tačiau patys savaime taip pat yra kūrinio materializavimasis tam tikra forma, pavyzdžiui, negatyvai, matricos¹⁶¹. Kūrinio atgaminimas yra neteisėtas, jeigu atliekamas be autoriaus ar jo teisių turėtojų leidimo (ATGTĮ 15 str. 2 d., 73 str.). Taigi kompiuterio kietasis diskas yra vienas galimų kompiuterių programų fiksavimo materialia laikmena būdu.

Minėta, jog įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo ir konfidencialios informacijos apsaugos užtikrinimo problema kyla autoriaus teisių į kompiuterių programas gynimo atvejais, kai neteisėtų kompiuterių programų materialia laikmena, kurioje ta programa užfiksuota, yra kompiuterio kietasis diskas. Kitaip tariant, kompiuterio kietasis diskas dažnai yra ir atitinkamos konfidencialios informacijos materialia laikmena. Reikia pabrėžti, jog kietojo disko konfidencialaus pobūdžio informaciją ir neteisėtas kompiuterių programų kopijas techniškai atriboti yra neįmanoma. Todėl teismui nustačius įrodymų užtikrinimo priemonę, kurios turinį sudaro įpareigojimas areštuoti ir paimti neteisėtas kūrininių kopijas (ATGTĮ 81 str. 5 d. 2 p.), kyla grėsmė, jog konfidenciali informacija bus atskleista tretiesiems asmenims.

Intelektinės nuosavybės teisės reglamentuojantys specialūs įstatymai įtvirtina dvi įrodymų užtikrinimo priemones:

- 1) išsamiai aprašyti pagal įstatymą saugomas teisės pažeidžiančių kūrininių, kitų saugomų teisių objektų kopijas ir prekes ir jas sulaikyti arba tik aprašyti;
- 2) areštuoti ir paimti pagal įstatymą saugomas teisės pažeidžiančias kūrininių ir kitų saugomų teisių objektų kopijas, prekes, o prireikus – medžiagas ir priemones, kurios naudojamos jų gamybai ir (arba) platinimui bei su jomis susijusius dokumentus.

Akivaizdu, jog konfidencialios informacijos atskleidimo tretiesiems asmenims grėsmė kyla tik antrosios įrodymų užtikrinimo priemonės — neteisėtų kompiuterių programų areštavimo ir paėmimo — atveju, t.y. tada, kai šios įrodymų užtikrinimo priemonės turinį sudaro nuosavybės teisės visų sudėtinių dalių (valdymo, naudojimosi ir disponavimo) į skolininko turtą laikinas uždraudimas (CPK 675 str. 1 d.).

¹⁶⁰ MIZARAS, V. *Autorių teisės: civiliniai gynimo būdai*: monografija. Vilnius: Justitia, 2003, p. 289.

¹⁶¹ TRITTON, G., et al. *Intellectual property in Europe*. 3rd edit. London: Sweet & Maxwell, 2008, p. 1142.

Konfidencialios informacijos apsaugos užtikrinimo praktiniai aspektai bus išaiškinti vadovaujantis Jungtinės Karalystės ir Prancūzijos Respublikos *search order* bei *saisie contrefaçon* modelių bruožais¹⁶².

Reikalavimas nurodyti konkrečius įrodymus, kurių bus ieškoma. Pažymėtina, jog CPK 222 str. 1 p. reikalauja, jog prašyme dėl įrodymų užtikrinimo be procesiniams dokumentams privalomų elementų turi būti nurodoma, kokius konkrečius įrodymus yra reikalinga užtikrinti. Tačiau dažniausia anoniminiai pranešimai dėl galimai neteisėtų programų naudojimo nepraneša, kokios konkrečiai galimai neteisėtai yra naudojamos kompiuterių programos. Manytume, jog nežinant konkrečių galimai neteisėtai naudojamų kompiuterių programų prašyme dėl įrodymų užtikrinimo gali būti nurodytos tos kompiuterių programos, kurios tikėtina yra neteisėtai naudojamos, arba apskritai visos kompiuterių programos, kurių autorių teisės priklauso pareiškėjui. Tokiu atveju būtų įgyvendintas minėtas CPK 222 str. nustatytas privalomas prašymo dėl įrodymų užtikrinimo turinio elementas. Analogiškai šio reikalavimo įgyvendinimą išaiškino ir teismai¹⁶³.

Kita vertus, teismas nutarties dėl įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo rezoliucinėje dalyje (CPK 270 str. 5 d.) turėtų tiksliai nurodyti, kokių galimų autorių pažeidimą patvirtinančių įrodymų bus ieškoma (Pavyzdžiui, Jungtinės Karalystės įstatymai nustato privalomus *search order* turinio reikalavimus — vadinamas „pavyzdinis įsakymas“).

Privalomas informacinių technologijų specialisto užtikrinant įrodymus dalyvavimas. Manytume, vykdant įrodymų užtikrinimo priemonę, kurios turinį sudaro įpareigojimas aprašyti ir sulaukyti ar areštuoti ir paimti galimai neteisėtų kompiuterių programų kopijas į pagalbą antstoliui turėtų būti pasitelkiamas nepriklausomas informacinių technologijų specialistas (toliau — specialistas), kuris tik patartų antstoliui, kokius įrodymų užtikrinimo veiksmus yra reikalinga atlikti, o pats specialistas jokių įrodymų užtikrinimo veiksmų neatliktų. Taip būtų užtikrinta, jog įrodymų užtikrinimo metu gauti įrodymai turėtų didesnę įrodomąją galią (CPK 197 str. 2 d.) (*saisie contrefaçon* instituto Prancūzijoje bruožas).

Areštuotų ir paimtų kompiuterių kietųjų diskų saugojimas, siekiant užtikrinti konfidencialios informacijos apsaugą. Nors, atsižvelgiant į CPK 583 str. įtvirtintas antstolio pareigas vykdymo procese imtis visų teisėtų priemonių, kad sprendimas būtų kuo greičiau ir

¹⁶² MUELLER, P. MAS-IP Diploma Paper & Research Reports. Ex parte search orders for securing evidence of infringement: Implementation process of Directive 2004/48/EC of European Parliament and of the Council of 29 April 2004 on the Enforcement of intellectual property rights [interaktyvus]. 2005 [žiūrėta 2007-12-10]. Prieiga per internetą: <<http://www.bepress.com/ndsip/papers/art26>>, p. 1-24.

¹⁶³ Vilniaus miesto pirmojo apylinkės teismo nutartis 2005 m. balandžio 4 d. c.b. *Autodesk Inc. v. UAB „Arginta“*, Nr. 2-04799-656/2005 (neskelbta); Vilniaus miesto antrojo apylinkės teismo nutartis 2005 m. balandžio 4 d. c.b. *Autodesk Inc. v. AB „Vilmeta“*, Nr. 2-03515-553/2005 (neskelbta); Kauno miesto apylinkės teismo nutartis 2007 m. gegužės 28 d. c.b. *Microsoft Korporacija v. UAB „Alaista“*, Nr. 2-10071-151/2007 (neskelbta).

realiai įvykdytas, bei aktyviai padėti šalims ginti jų teises ir įstatymų saugomus interesus, akivaizdu, jog antstolis vykdymo procese veikia pareiškėjo interesais, tačiau įstatymas įpareigoja antstolį vykdymo procese veikti teisėtai. Manytume, tai reiškia ir antstolio pareigą užtikrinti konfidencialios informacijos apsaugą. Todėl areštuotus ir paimtus kompiuterių kietuosius diskus antstolis galėtų saugoti asmeniškai.

Kita vertus siekiant užtikrinti konfidencialios informacijos apsaugą galėtų būti pasinaudojama daiktų, esančių ginčo objektu, laikinąja pasauga (sekvestracija) (CK 6.863 str.). Ginčo šalys tretįjį asmenį (saugotoją) galėtų pasirinkti bendru sutarimu, nesusitarus — kompiuterių kietųjų diskų saugotoją galėtų skirti antstolis ar teismas (CK 6.863 8 d.) (tretiesiems asmenims patikėti areštuotų objektų apsaugą yra būdinga Jungtinės Karalystės *search order* institutui).

Veiksmų, vykdančių įrodymų užtikrinimo priemones kompiuterių programų autorių teisių gynimo atvejais, praktinis apibūdinimas. Veiksmai, vykdančių įrodymų užtikrinimo priemones kompiuterių programų autorių teisių gynimo atvejais, galėtų būti tokie:

- 1) specialistas tiesiogiai dalyvauja atliekant įrodymų užtikrinimo veiksmus ir nurodo kokius konkrečius įrodymų užtikrinimo veiksmus turi atlikti antstolis;
- 2) konkrečius įrodymų užtikrinimo veiksmus atlieka antstolis;
- 3) antstolis surašo turto aprašą (CPK 677 str. 1 d.) ir jame nurodo tikslus patikrintų kompiuterių pavadinimus, tikslus naudojamų kompiuterių programų pavadinimus, bei duomenis apie naudojamų kompiuterių programų naudojimo teisėtumą (pavyzdžiui, ar ant kompiuterio sisteminio bloko užklijuota licencija (lipdukas), bendrovės PVM sąskaitos faktūros), jei tokie nustatomi;
- 4) nustatius neteisėtą kompiuterių programų naudojimą kompiuterio kietąjį diską antstolis areštuoja ir paima;
- 5) kompiuterio kietąjį diską saugo antstolis arba kietasis diskas perduodamas saugoti trečiajam asmeniui (saugotojui).

Atsakomybė už konfidencialios informacijos atskleidimą. Už konfidencialios informacijos atskleidimą tretiesiems asmenims antstolis bei tretysis asmuo (saugotojas) atsako bendrais pagrindais (CK 1.116 str., 2002 m. gegužės 9 d. Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo¹⁶⁴ 16 str.). Manytume, konfidencialios informacijos apsaugos neužtikrinimo atveju antstoliui turėtų būti taikoma ir drausminė atsakomybė (Antstolių įstatymo 13 str.).

Įrodymų užtikrinimo priemonių kompiuterių programų autorių teisių gynimo atvejais vykdymo praktika patvirtina, jog nurodytais įrodymų užtikrinimo priemonių vykdymo principais iš dalies yra vadovaujamosi. Tačiau visada konkrečius įrodymų užtikrinimo veiksmus

¹⁶⁴ Valstybės žinios, 2002, Nr. 53-2042 (su pakeitimais ir papildymais).

derėtų savarankiškai atlikti antstoliui, taip pat turėtų būti vadovaujamosi išaiškintomis kompiuterių kietųjų diskų saugojimo galimybėmis.

Išaiškinus konfidencialios informacijos apsaugos užtikrinant įrodymus autorių teisių į kompiuterių programas gynimo atvejais praktinius aspektus, toliau bus atsakyta į klausimą, ar laikinųjų apsaugos priemonių ir įrodymų užtikrinimo priemonių kaip atskirų civilinio proceso institutų reglamentavimas yra pagrįstas kokiais nors teoriniais ar praktiniais motyvais, ar yra daugiau dirbtinis.

3.9. Prevencinės teisių gynimo priemonės kaip vieningas institutas

Darbo pradžioje buvo išaiškinta, jog prevencinės teisių gynimo priemonės apima ir laikinąsias apsaugos priemonės, ir įrodymų užtikrinimo priemonės. Kitaip tariant, prevencinės teisių gynimo priemonės yra vieningas institutas, kur konkrečios prevencinės priemonės išskiriamos tik pagal jų taikymo tikslus. Tai taip pat patvirtina TRIPS 50 str. nuostatos. Todėl išanalizavus laikinąsias apsaugos priemonės ir įrodymų užtikrinimo priemonės kaip atskirus civilinio proceso institutus tenka išsiaiškinti, ar šių priemonių kaip atskirų civilinio proceso institutų reglamentavimas yra pagrįstas kokiais nors teoriniais ar praktiniais motyvais, ar yra daugiau dirbtinis.

Argumentų galime rasti ir vienai, ir kitai nuomonei pagrįsti.

Tai, jog prevencinių priemonių instituto išskyrimas yra dirbtinis, galėtų patvirtinti šie argumentai:

- 1) iš esmės vienoda priemonių taikymo tvarka ir sąlygos;
- 2) iš esmės analogiškos asmens, kurio atžvilgiu priemonės yra taikomos, garantijos.
- 3) įrodymų užtikrinimo priemonių taikymu gali būti pasiekti taip pat ir laikinosioms apsaugos priemonėms keliami tikslai.

Prevencinių priemonių taikymo tvarka ir sąlygos. Prevencinių priemonių taikymo tvarka yra jau išaiškinta, išanalizuotos ir materialinių įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo sąlygų turinio ypatybės. O atsižvelgiant į tai, kas išaiškinta, akivaizdu, jog nurodytų priemonių taikymo sąlygų turinio ypatybės yra būtent ir nulemtos prevencinių priemonių taikymo tikslų, kurių jomis taikant yra siekiama.

Asmens, kurio atžvilgiu priemonės yra taikomos, garantijos. Pabrėžtina, jog darbe nebuvo atskirai nagrinėjamos procesinės asmens, kurio atžvilgiu pritaikytos prevencinės teisių gynimo priemonės, garantijos. Šios buvo išaiškintos analizuojant procesines prevencinių teisių gynimo priemonių taikymo sąlygas. Viena jų būtent ir parodo laikinųjų apsaugos priemonių ir įrodymų užtikrinimo priemonių kaip atskirų civilinio proceso institutų reguliavimo nulemtą įrodymų

užtikrinimo priemonių instituto reglamentavimo spraga. Jau išaiškinta, jog CPK 224 str. nenumato atsakovo galimybės per atitinkamą laikotarpį nuo pranešimo apie priemones siekti įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo klausimo peržiūrėjimo, įskaitant būti išklausytam teismo, jei įrodymų užtikrinimo priemonės buvo pritaikytos *in audita altera parte*. Todėl, manytume, taikant laikinąsias apsaugos priemones pagal bendras CPK normas nepagrįstai varžomos asmens, kurio atžvilgiu įrodymų užtikrinimo priemonės pritaikytos, procesinės garantijos, kartu ir konstitucinė garantija būti išklausytam teismo.

Įrodymų užtikrinimo priemonių taikymu gali būti pasiekti taip pat ir laikinosioms apsaugos priemonėms keliami tikslai. Pavyzdžiui, pritaikius neteisėtą kūrinių kopijų arešto įrodymų užtikrinimo priemonę (ATGTĮ 81 str. 5 d. 2 p.), bus pasiekti iškart keletas tikslų: uždrausta platinti neteisėtas kopijas (prevencinis tikslas), užtikrintas galutinio teismo sprendimo įvykdymas (jei bus prašoma neteisėtas kopijas paimti ir sunaikinti), tuo pačiu bus užtikrinti ir pažeidimo buvimą pagrindžiantys įrodymai.

Kita vertus, galima rasti ir argumentų priešingai nuomonei pagrįsti. Tarkim, galima manyti, kad įstatymų leidėjas siekė užtikrinti reguliavimo vientisumą, nes 1964 m. CPK įrodymų užtikrinimo priemonių ir ieškinio užtikrinimo priemonių institutus reglamentavo taip pat atskirai. Taip pat už šią nuomonę bylotų ir kitas argumentas - tokiu reguliavimu siekiama įrodymų užtikrinimo priemonės reglamentuoti laikantis visų klausimų, susijusių su įrodymų procesu, reguliavimo vientisumo. Todėl ir įrodymų užtikrinimo priemonės reglamentuotos viename skyriuje su kitais įrodinėjimo klausimais (CPK II dalies XIII skyriuje „Įrodymai“).

Kitas reikalas – kurios nuomonės argumentai yra rimtesni. Manytume, kad įstatymų leidėjas pasirinko daugiau formalųjį reguliavimo pobūdį, o ne funkcinį. Todėl bent jau pirmasis antrąją nuomonę pagrindžiantis argumentas gali būti lengvai atremtas — 1964 m. CPK numatė ieškinio užtikrinimo priemonių institutą, o ne prevencines teisių gynimo priemones, kurios įtvirtintos 2002 m. CPK.

Pabrėžtina, jog apskritai aptarta diskusija gali būti laikoma daugiau grynai teorinio nei praktinio pobūdžio. Pavyzdžiui, intelektinės nuosavybės teisių gynimo atvejais nurodyta esminė įrodymų užtikrinimo priemonių ir laikinųjų apsaugos priemonių kaip atskirų civilinio proceso institutų reguliavimo nulemta teisinio reguliavimo spraga yra užpildoma specialių intelektinės nuosavybės teisės reglamentuojančių įstatymų nuostatų. Atsižvelgiant į Lietuvos teismams būdingą formalų įstatymų aiškinimo požymį, galbūt ir labai drąsiai, tačiau, manytume, galime teigti, jog teismai tinkamai aiškindami CPK 224 str. nuostatas galėtų minėtą reguliavimo spragą taip pat pašalinti.

Vis dėlto apibendrinant norėtusi pritarti pirmajai išaiškintai nuomonei, jog minėtų institutų išskyrimas neatitinka prevencinių teisių gynimo priemonių kaip vieningo instituto sampratos ir

yra daugiau dirbtinas nei pagrįstas kokiais nors teoriniais ar praktiniais motyvais. Doktrinoje reiškiamą analogišką nuomonę¹⁶⁵.

¹⁶⁵ MIZARAS, V. Prevencinis autorių teisių ir gretutinių teisių gynimas. In *Literatūros, meno ir mokslo kūrinių autorių teisių apsauga*. Konferencijos medžiaga. Vilnius: Eugrimas, 2005, p. 86-105.

Išvados

1. Laikinių prevencinių teisių gynimo priemonių taikymas didina veiksmingo teisių gynimo galimybes ir turi būti aiškinamas, kaip tokios faktinės laikinosios prevencinės priemonės taikymas, kokia konkrečiu atveju yra reikalinga tinkamam teisių gynimui užtikrinti. Laikinosios prevencinės teisių gynimo priemonės pagal jų taikymo tikslus gali būti skiriamos į tris dideles grupes: *pirma*, galutinio teismo sprendimo įvykdymą ir *status quo* padėties buvimą užtikrinančios priemonės, *antra*, prevencinės priemonės, skirtos užkirsti kelią bet kokiam realiai gresiančiam teisių pažeidimui ar teisių pažeidimo sustabdymui ir užtikrinimui, jog pažeidimas nebebus toliau tęsiamas, *trečia*, įrodymus užtikrinančios priemonės. Visos laikinosios prevencinės teisių gynimo priemonės tarpusavyje yra lygiavertės ir atskirais atvejais konkrečios laikinosios prevencinės priemonės taikymu gali būti siekiama visų nurodytų prevencinių teisių gynimo priemonių taikymo tikslų.

2. Turi būti užtikrintas tinkamas materialinių ir procesinių prevencinių teisių gynimo priemonių taikymo sąlygų turinio aiškinimas, ypač svarbūs šie aspektai. *Pirma*, pažeidimo ar pažeidimo realios grėsmės sąlyga apima teismo pareigą visais atvejais, išskyrus, kai prevencinės teisių gynimo priemonės taikomos iki ieškinio pareiškimo teismui pateikimo, *de facto* vertinti ieškinio pagrįstumo klausimą, kurios tinkamas įgyvendinimas užtikrina, jog bus išvengta akivaizdžiai nepagrįsto asmenų, kurių atžvilgiu taikomos prevencinės teisių gynimo priemonės, teisių bei veiklos suvaržymų. *Antra*, pakankamo gaminių skaičiaus atrankinės dalies pateikimas turi būti laikomas pakankamu teisių pažeidimo ar realios pažeidimo grėsmės įrodymu. *Trečia*, kompiuterių programų autorių teisių gynimo atvejais anoniminiai duomenys apie galimus kompiuterių programų autorių teisių pažeidimus turi būti laikomi pakankamu įrodymu, pagrindžiančiu kompiuterių programų autoriaus teisių pažeidimo buvimo tikėtinumą. *Ketvirta*, tam, kad būtų patenkintas asmenų, kurių atžvilgiu taikytos prevencinės teisių gynimo priemonės, reikalavimas atlyginti prevencinių priemonių taikymu padarytą žalą, turi būti konstatuotas piktnaudžiavimas procesinėmis teisėmis, t. y. turi būti nustatytos visos bendrosios deliktinės civilinės atsakomybės sąlygos.

3. Turi būti vadovaujama nurodytų praktinių ar praktinių-teorinių problemų sprendimo būdais. *Pirma*, turėtų būti keičiamos ATPK 264 str. bei ABTĮ 71 str. nuostatos — ypač svarbu numatyti galimybę taikyti prevencines teisių gynimo priemones dar iki pradant procesą dėl intelektinės nuosavybės teisių pažeidimo, įtvirtinti išaiškintas prevencines teisių gynimo priemones bei nustatyti reikiamas atsakovo garantijas. *Antra*, faktinė preventyvi laikina teisių

apsauga garantuoja laikiną konkrečiu atveju reikalingą asmens teisių apsaugą iki ginčas bus išspręstas iš esmės, todėl prevencinių teisių gynybos priemonių ir teisių gynimo būdų turinys gali kokybiškai sutapti, bet nereiškia ginčo išsprendimo iš esmės. *Trečia*, nustatyta laikinųjų apsaugos priemonių, kurių turinį sudaro draudimas atlikti neteisėtus veiksmus ar laikinai nutraukti teisę pažeidžiančius veiksmus, vykdymo užtikrinimo priemonė, kuria gali būti veiksmingai naudojama. *Ketvirta*, kompiuterių programų autorių teisių gynimo atvejais prašyme taikyti įrodymų užtikrinimo priemones turi būti nurodomos tikėtinais neteisėtais naudojamoms kompiuterių programoms ar netgi visos, kurių autorius yra pareiškėjas. *Penkta*, konkrečius įrodymų užtikrinimo priemonių vykdymo veiksmus padedamas specialisto turi atlikti antstolis. *Šešta*, kompiuterių kietuosius diskus, siekiant užtikrinti konfidencialios informacijos apsaugą, turėtų saugoti antstolis ar trečiasis asmuo (saugotojas).

Literatūros sąrašas

Teisės norminiai aktai:

1. Tarptautinės sutartys

- 1.1. 1996 m. gruodžio 20 d. Pasaulio intelektinės nuosavybės organizacijos autorių teisių sutartis (Valstybės žinios, 2001, Nr. 32-1060);
- 1.2. 1996 m. gruodžio 20 d. Pasaulio intelektinės nuosavybės organizacijos atlikimų ir fonogramų sutartis (Valstybės žinios, 2000, Nr. 95-2970);
- 1.3. Pasaulio prekybos organizacijos sutartis dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba (1 C priedas prie 1994 m. balandžio 15 d. Sutarties dėl Pasaulio prekybos organizacijos įsteigimo) (Valstybės žinios, 2001, Nr. 46-1620);
- 1.4. 1971 m. spalio 29 d. Ženevos konvencija dėl fonogramų gamintojų apsaugos nuo neteisėto fonogramų kopijavimo (Valstybės žinios, 1999, Nr. 82-2416);
- 1.5. 1961 m. spalio 26 d Romos konvencija dėl atlikėjų, fonogramų gamintojų ir transliuojančių organizacijų apsaugos (Valstybės žinios, 1999, Nr. 11-249);
- 1.6. 1886 m. rugsėjo 9 d. Berno konvencija dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos (Valstybės žinios, 1995, Nr. 40-988).

2. Europos Sąjungos teisės aktai

- 1957 m. kovo 25 d. Europos ekonominės bendrijos steigimo (Romos) sutartis. (su pakeitimais ir papildymais) [interaktyvus]. [žiūrėta 2008-03-17]. Prieiga per internetą: <<http://eur-lex.europa.eu/lt/treaties/dat/11957E/word/11957E.doc>>;
- 2001 m. gruodžio 12 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 6/2002 dėl Bendrijos dizaino (OL, 2002, L 3/1, p. 1—24);
- 1994 m. liepos 27 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2100/94 dėl Bendrijos augalų veislių apsaugos (su pakeitimais ir papildymais) (OL, 1994, L 227/1, p. 1—30);
- 1993 m. gruodžio 20 dienos Tarybos reglamentas (EB) Nr. 40/94 dėl Bendrijos prekių ženklo (su pakeitimais ir papildymais) (OL, 1994, L 11/1, p. 1—36);
- 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo (OL, 2004, L 157/45, p. 45—86);

2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB dėl tam tikrų autorių teisių ir gretutinių teisių aspektų informacinėje visuomenėje harmonizavimo (OJ, 2001, L 167, p. 10—19);

1991 m. gegužės 14 d. Europos Bendrijų Tarybos direktyva 91/205/EEB dėl kompiuterių programų teisinės apsaugos (OJ, 1991, L 122/42, p. 42—46).

3. Lietuvos Respublikos teisės aktai

Lietuvos Respublikos Konstitucija (su pakeitimais ir papildymais) (Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos ir Vyriausybės žinios, 1992, Nr. 33–1014);

Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas (su pakeitimais ir papildymais) (Valstybės žinios, 2002, Nr. 36-1340);

Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais) (Valstybės žinios, 2000, Nr. 74- 2262);

Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas (su pakeitimais ir papildymais) (Valstybės žinios, 1985, Nr.1-1);

Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas (su pakeitimais ir papildymais) (Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos ir Vyriausybės žinios, 1964, Nr.19-139);

Lietuvos Respublikos antstolių įstatymas (su pakeitimais ir papildymais) (Valstybės žinios, 2002, Nr. 53-2042);

Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas (su pakeitimais ir papildymais) (Valstybės žinios, 2000, Nr. 92-2844);

Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas (Valstybės žinios, 1999, Nr.13-308, 2000, Nr. 85-2566);

Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais) (Valstybės žinios, 1999, Nr. 30-856);

Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas (Valstybės žinios, 1999, Nr. 50-1598, 2003, Nr. 28-1125);

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. birželio 8 d. nutarimu Nr. 625 patvirtinta Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strategija (su pakeitimais ir papildymais) (Valstybės žinios, 2005, Nr. 73-2649);

Lietuvos Respublikos 2004 m. balandžio 30 d. Valstybinio patentų biuro direktoriaus įsakymu Nr. 3R-37 patvirtintos prekių ženklų registravimo taisyklės ZR/03/2004 (su pakeitimais ir papildymais) (Valstybės žinios, 2004, Nr. 98-3679).

Specialioji literatūra:

1. BARNARD, C. *Europos sąjungos materialinė teisė. Keturiolais laisvės*. 1-asis leid. Vilnius: Eugrimas, 2004;
2. BENTLEY, L. SHERMAN, B. *Intellectual property law*. 2nd edit. New York: Oxford university press, 2004;
3. CORNISH, William R., LLEWELYN, D. *Intellectual Property: Patents, Copyright, Trade Marks and Allied Rights*. 5th edit. London: Sweet & Maxwell, 2003;
4. DEL RIO, A. The directive on the enforcement of intellectual property rights: more base, less bite? *Hibernian law journal*, 2006, nr. 6(1), p. 159-179;
5. DRIUKAS A., VALANČIUS V. *Civilinis procesas: teorija ir praktika: vadovėlis*. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2006. II tomas;
6. HARBOTTLE, G. The implementation in England and Wales of the European Enforcement Directive. *Journal of intellectual property law and practice*, 2006, nr. 1(11), p. 719-727;
7. LUCAS, A., LUCAS, Henri-Jacques. *Taite de la Propriete Litteraire et artitique*. 3^e edit. Paris: Lexis Nexis Litec, 2006;
8. LAUŽIKAS, E., MIKĖLĖNAS, V., NEKROŠIUS, V. *Civilinio proceso teisė: vadovėlis*. Vilnius: Justitia, 2003. I tomas;
9. MIZARAS, V. *Autorių teisės: civiliniai gynimo būdai: monografija*. Vilnius: Justitia, 2003;
10. MIZARAS, V. Autoriaus teisių ir gretutinių teisių gynimo reglamentavimas tarptautinėse sutartyse ir Europos Sąjungos teisės aktuose. *Teisė*, 2002, nr. 44, p. 86-101;
11. MIZARAS, V. Intelektinės nuosavybės teisių gynimo reglamentavimo novelos Europos Bendrijos teisėje: pagrindiniai principai. *Teisė*, 2005, nr. 55, p. 96-115;
12. MIZARAS, V. Intelektinės nuosavybės teisių gynimo reguliavimo novelos: Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/48/EB — materialiniai teisių gynimo būdai, neturintys kompensacinio poveikio. *Teisė*, 2007, nr. 63, p. 59-75;
13. MIZARAS, V. Prevencinis autorių teisių ir gretutinių teisių gynimas. In *Literatūros, meno ir mokslo kūrinių autorių teisių apsauga*. Konferencijos medžiaga. Vilnius: Eugrimas, 2005, p. 85-112;
14. MIKĖLĖNAS, V. *Civilinis procesas*. 2-asis leid. Vilnius: Justitia, 1997 m. Pirmoji dalis;
15. PAJEDA, V. Laikinių apsaugos priemonių taikymo intelektinės nuosavybės bylose ypatumai. *Jurisprudencija*, 2007 m., nr. 11(101), p. 66-73;
16. PELENIS, D. Laikinosios teisinės apsaugos institutas naujajame Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekse: pamatinės nuostatos. *Teisė*, 2004, nr. 50, p. 113-123;

17. PELENIS, D. Laikinoji teisinė apsauga Vokietijos civiliniame procese: nustatymo sąlygos ir priemonių sistema. *Teisė*, 2002, nr. 42, p. 97-105;
18. PELENIS, D. Skolininko teisių gynyba laikinosios teisinės apsaugos procese. Vokietijos civilinio proceso pavyzdžiu. *Teisė*, 2002, nr. 42, p. 107-115;
19. TRITTON, G., *et al. Intellectual property in Europe*. 3rd edit. London: Sweet & Maxwell, 2008.

Teismų sprendimai:

1. Europos Teisingumo Teismo 2004 m. birželio 24 d. sprendimas byloje C-49/02, *Heidelberger Bauchemie GmbH* (2004), OJ C 201/2;
2. Europos Teisingumo Teismo 1998 m. rugsėjo 29 d. sprendimas byloje C- 39/97 *Canon Kabushiki Kaisha v. Metro-Goldwyn-Mayer Inc.*(1998), ECR I-5507;
3. Europos Teisingumo Teismo 1992 m. kovo 26 d. sprendimas byloje C-261/90 *MarioReichert, Hanz-Heinz Reichert, Ingeborg Kockler v. Dresdner Bank AG* (1992), ECR I-02/49;
4. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2001 m. birželio 5 d. nutarimas dėl Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 371²³ straipsnio 1 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai (Valstybės žinios, 2001, Nr. 49-1717);
5. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. liepos 5 d. nutarimas dėl ATPK 214(10) straipsnio atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai. (Valstybės žinios, 2000, Nr. 56-1669);
6. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2006 m. gegužės 3 d. nutartis c.b. *Microsoft korporacija, Symantec Korporacija, BĮ UAB „VTeX“ v. UAB „Vilpostus“*, Nr. 3K-3-311/2006, kat. 84, 88 (S);
7. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2006 m. gruodžio 15 d. nutartis c.b. *UAB „Militzer and Munch Fortransas“ v. Vokietijos bendrovė „Lex system“*, Nr. 3K-3-589/2006, kat. 99.6, 110.6;
8. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2008 m. sausio 31 d. nutartis c.b. *UAB „2 PLAY“, ZAO „BUKA“ v. AB „Žemprojektas“*, Nr. 2-78/2008, kat. 110.1, 110.2;
9. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2008 m. sausio 31 d. nutartis c.b. *UAB „Tefire“ v. V.R. ir kt.*, Nr. 2-90/2008, kat. 110.2;
10. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2007 m. lapkričio 8 d. nutartis c.b. *„Ashburn International“ v. AB „Lukoil Baltija“ ir AB „Universalios valdymo sistemos“*, Nr. 2-707/2007, kat. 110.1;

11. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2007 m. rugsėjo 13 d. nutartis c.b. *Lietuvos Autorių Teisių Gynimo Asociacijos Agentūra (LATGA-A) bei B.V. v. AB „Hesona“, VĮ „Hesonos klubas“ UAB „Rūta“ bei V. A. kompiuterinės veiklos įmonė „Vija“*, Nr. 2-564/2007, kat. 84, 110.1;
12. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2007 m. rugpjūčio 16 d. nutartis c.b. *UAB „Delfi“ ir Estijos įmonė AS Delfi v. UAB „ Respublikos leidiniai“, UAB „Naujasis aitvaras“*, Nr. 2-500/2007, kat. 110.2;
13. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2007 m. gegužės 24 d. nutartis c.b. *„Trakų spaustuvė“ v. AB „Adenita“*, Nr. 2-310/2007, kat. 110.1;
14. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2007 m. balandžio 26 d. nutartis c.b. *„Ashburn International“ v. AB „Universalios valdymo sistemos“*, Nr. 2-247/2007, kat. 84, 110.1;
15. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2007 m. gruodžio 13 d. nutartis c.b. *La Face Records ir kt. v. UAB „Baltic Optical Disc“*, Nr. 2-761/2007, kat. 110.1, 110.2;
16. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2006 m. rugsėjo 28 d. nutartis c.b. *UAB „Baltijos muzika“, Theater Mogul BV ir E. P. v. UAB „Baltijos reklamos projektai“*, Nr. 2-498/2006, kat. 110.1;
17. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2006 m. vasario 9 d. nutartis c.b. *Spirits International N.V. v. Lietuvos-Bulgarijos įmonę UAB „Filipopolis“*, Nr. 2-99/2006, kat. 110.1;
18. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2006 m. sausio 26 d. nutartis c.b. *AB „Karšto projektai“ v. UAB „Vilniaus kapitalinė statyba“ , Vilniaus miesto savivaldybės administraciją*, Nr. 2-49/2006, kat. 110.1;
19. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2005 m. gruodžio 15 d. nutartis c.b. *AB „Stumbras“ v. AB „Anykščių vynas“*, Nr. 2-602/2005, kat. 110.1, 110.2;
20. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2005 m. lapkričio 10 d. nutartis c.b. *UAB „Siemens“ v. VMI Finansų ministerijos*, Nr. 2-591/2005, kat. 110.2;
21. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2005 m. spalio 6 d. nutartis c.b. *UAB „Skulas“ v. reorganizuojamą UAB „Šėlsmas“*, Nr. 2-509/200, kat. 110.1;
22. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2005 m. rugsėjo 15 d. nutartis c.b. *K. F. v. ŽŪB „Jurbarkai“*, Nr. 2-467/2005, kat. 110.1, 114.10;
23. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2005 m. kovo 10 d. nutartis c.b. *Juškevičius ir kt. v. UAB „ Statybų vystymo grupė“*, Nr. 2-136/2005, kat. 110.2;
24. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2004 m. lapkričio 11 d. nutartis c.b. *D. Šilkus v. A. Tumą ir kt.*, Nr. 2-554/2004, kat. 1.4;

25. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2004 m. sausio 15 d. nutartis c.b. *P.V. v. Atviros Lietuvos fondą*, Nr. 2-8/2004, kat. 116;
26. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2002 m. sausio 21 d. nutartis c.b. *Apatit Fertilizers S. A. v. AB „Lifosa“*, Nr. 3K-146/2002, kat. 124;
27. Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2006 m. gruodžio 12 d. nutartis c.b. *Microsoft Korporacija v. UAB „BTA draudimas“*, Nr. 2S(47)-1163/2006 (neskelbta);
28. Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2004 m. spalio 4 d. nutartis c.b. *Microsoft Korporacija, Adobe Systems Incorporated v. AB „Panerių investicijos“*, Nr. 2S(50)-813/2004 (neskelbta);
29. Kauno miesto apylinkės teismo 2007 m. gegužės 28 d. nutartis c.b. *Microsoft Korporacija v. UAB „Alaista“*, Nr. 2-10071-151/2007 (neskelbta);
30. Vilniaus miesto pirmojo apylinkės teismo 2005 m. balandžio 4 d. nutartis c.b. *Autodesk Inc. v. UAB „Arginta“*, Nr. 2-04799-656/2005 (neskelbta);
31. Vilniaus miesto antrojo apylinkės teismo 2005 m. balandžio 4 d. nutartis c.b. *Autodesk Inc. v. AB „Vilmeta“*, Nr. 2-03515-553/2005 (neskelbta);
32. Kauno miesto apylinkės teismo 2004 m. birželio 23 d. nutartis c.b. *Microsoft Korporacija, Adobe Systems Incorporated v. UAB „Autosabina“*, Nr. LAP2-9774/2004 (neskelbta);
33. Vilniaus miesto antrojo apylinkės teismo 2004 m. vasario 10 d. nutartis c.b. *Microsoft Korporacija, Symantec Korporacija, Adobe Systems Incorporated v. AB „Vilniaus mėsos kombinatas“* (neskelbta).

Teismo bylų medžiaga:

1. Civilinėje byloje *Lietuvos Autorių Teisių Gynimo Asociacijos Agentūra (LATGA-A) bei B.V. v. AB „Hesona“, VĮ „Hesonos klubas“ UAB „Rūta“ bei V. A. kompiuterinės veiklos įmonė „Vija“*, Nr. 2-564/2007, kat. 84, 110.1;
2. Civilinėje byloje *Autodesk Inc. v. UAB „Arginta“*, Nr. 2-04799-656/2005;
3. Civilinėje byloje *Autodesk Inc. v. AB „Vilmeta“*, Nr. 2-03515-553/2005.

Elektroniniai dokumentai:

1. ALLEKOTTE, B. Cross-border. Implementation of the EU IP rights Enforcement Directive. *Building and enforcing intellectual property value* [interaktyvus]. 2007 [žiūrėta 2007-11-20]. Prieiga per internetą: <<http://www.buildingipvalue.com/07EU/eu.htm>>, p. 164-167;

2. BRETONNIERE, JF; CAILAC, C. France. Collection of evidence and assessment of damages regarding IP rights infringement. *Building and enforcing intellectual property value* [interaktyvus]. 2007 [žiūrėta 2007-11-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.buildingipvalue.com/07EU/eu.htm>>, p. 184-187;
3. CORNISH, William R., *et al.* Procedures and remedies for enforcing IPRS: the European Commission's proposed directive. *European intellectual property review* [interaktyvus]. 2003, nr. 25(10) [žiūrėta 2007-11-21]. Prieiga per internetą: <<http://www.international.westlaw.com>>, p. 447-449;
4. HOYLE, M. Interlocutory procedures in intellectual property disputes. *European intellectual property review* [interaktyvus]. 1988, nr. 10 (4) [žiūrėta 2007-11-21]. Prieiga per internetą: <<http://www.international.westlaw.com>>, p. 112-114;
5. HUNIAR, K. The enforcement directive — its effects on UK law. *European intellectual property review* [interaktyvus]. 2006, nr. 28 (2) [žiūrėta 2007-11-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.international.westlaw.com>>. p. 92-99;
6. KLINK, J. Cherry picking in cross border patent infringement actions: a comparative overview of German and UK practice. *European intellectual property review* [interaktyvus]. 2004, nr. 26(11) [žiūrėta 2007-11-25]. Prieiga per internetą: <<http://www.international.westlaw.com>>, p. 493-504;
7. KÜNZEL, J., BERGERMANN, M. Questionnaire April 2005: Enforcement of IP rights. Answer in the name of German national group [interaktyvus]. 2005 [žiūrėta 2007-12-10]. Prieiga per internetą: <<http://www.aippi.org>>, p. 1-29;
8. LOWE, S., JAEGER, J. Protection and enforcement of creditors' rights under French law. *International company and commercial law review* [interaktyvus]. 1993, nr. 4(7) [žiūrėta 2007-11-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.international.westlaw.com>>, p. 255-258;
9. MASSA, Charles-Henry, STROWEL, A. The scope of the proposed IP enforcement directive: torn between the desire to harmonise remedies and the need to combat piracy. *European intellectual property review* [interaktyvus]. 2004, nr. 26 (6) [žiūrėta 2007-11-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.international.westlaw.com>>, p. 244-253;
10. MIZARAS, V. Mokslinė studija. 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo nuostatų įgyvendinimas Lietuvos autorių teisėje [interaktyvus]. 2004 [Žiūrėta 2007-10-02]. Prieiga per internetą: <http://www.lrkmlt/EasyAdmin/sys/files/Studija_KM_Direktva%202004%2004%2029.pdf>, p. 1-64;

11. MIZARAS, V. *Intelektinės nuosavybės teisė: paskaitų medžiaga [interaktyvus]*. 2005 [žiūrėta 2008-02-10]. Prieiga per internetą: <http://www.tf.vu.lt/failai/1tema_INTsamprata.pdf>;
12. MUELLER, P. MAS-IP Diploma Paper & Research Reports. Ex parte search orders for securing evidence of infringement: Implementation process of Directive 2004/48/EC of European Parliament and of the Council of 29 April 2004 on the Enforcement of intellectual property rights [interaktyvus]. 2005 [žiūrėta 2007-12-10]. Prieiga per internetą: <<http://www.bepress.com/ndsip/papers/art26>>, p. 1-35;
13. NGWASIRI, C.N. Pre-trial civil proceedings in England and France: a comparative study. *Civil justice quarterly* [interaktyvus]. 1991, nr. 10 (OCT) [žiūrėta 2007-11-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.international.westlaw.com>>, p. 289-310;
14. PITZ, J.; HERMANN, G. Germany. Enforcement of IP rights by the national courts. *Building and enforcing intellectual property value* [interaktyvus]. 2007 [žiūrėta 2007-11-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.buildingipvalue.com/07EU/eu.htm>>, p. 189-191;
15. Questionnaire April 2005: Enforcement of IP rights. Answer in the name of UK group [interaktyvus]. 2005 [žiūrėta 2007-12-10]. Prieiga per internetą: <<http://www.aippi.org>>, p. 1-14;
16. Questionnaire April 2005: Enforcement of IP rights. Answer in the name of French national group [interaktyvus]. 2005 [žiūrėta 2007-12-10]. Prieiga per internetą: <<http://www.aippi.org>>, p. 1-11;
17. REYNOLDS, L., WATTS, J. A new approach to interlocutory injunctions. *Computer and telecommunications law review* [interaktyvus]. 1996, nr. 2(2) [žiūrėta 2008-02-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.international.westlaw.com>>, p. 66-69;
18. VITALE, T. Pre-emptive remedies in the United Kingdom. *International banking and financial law* [interaktyvus]. 1993, nr.12 (7) [žiūrėta 2008-02-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.international.westlaw.com>>, SUP REM p.5-8;
19. WURTENBERGER, G. Interlocutory Injunctions against patent and utility model infringement in Germany. *European intellectual property review* [interaktyvus]. 1993, nr. 15(2), [žiūrėta 2008-02-16]. Prieiga per internetą: <<http://www.international.westlaw.com>>], p. 55-59;
20. WABWILE, M. Anton Piller orders revisited. *Journal of business law* [interaktyvus], 2000, nr. SEP [žiūrėta 2008-02-16]. Prieiga per internetą: <<http://www.international.westlaw.com>>], p. 387-404;

21. WOOLDRIDGE, F. G. The enforcement of the TRIPS agreement in Germany. *Intellectual property quarterly* [interaktyvus]. 1997, nr. 2 [žiūrėta 2008-02-16]. Prieiga per internetą: <<http://www.international.westlaw.com>>, p. 210-243.

Travaux préparatoires:

1. 1998 m. spalio 15 d. Europos Bendrijų Komisijos Žalioji knyga dėl kovos su produktų ir paslaugų piratavimu ir kopijavimu vidaus rinkoje (COM (98) 569).

Santrauka

Magistro darbo objektas — laikinųjų apsaugos priemonių ir įrodymų užtikrinimo priemonių intelektinės nuosavybės teisių bylose materialinių ir procesinių sąlygų turinys, laikinųjų apsaugos priemonių bei įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo intelektinės nuosavybės teisių bylose praktinio ar praktinio-teorinio pobūdžio problemos Lietuvos Respublikoje įgyvendinus 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo.

Pirmoje magistro darbo dalyje naudojant istorinį bei teleologinį tyrimo metodus išaiškinama laikinųjų apsaugos priemonių ir įrodymų užtikrinimo priemonių reikšmė ir taikymo tikslai, analizuojami intelektinės nuosavybės teisių specifiniai bruožai, akcentuojama laikinųjų apsaugos ir įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų bylose svarba.

Antroje darbo dalyje naudojant istorinį tyrimo metodą išnagrinėjama laikinųjų apsaugos ir įrodymų užtikrinimo priemonių reguliavimo evoliucija tarptautiniu ir Europos Sąjungos lygmenimis, siekiant išaiškinti Pasaulio prekybos organizacijos (PPO) sutarties dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba, ir Direktyvos 2004/48/EB Europos Parlamento ir Tarybos 2004 m. balandžio 29 d. dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo nuostatų, susijusių su laikinosiomis apsaugos priemonėmis ir įrodymų užtikrinimo priemonėmis, santykį.

Trečiojoje darbo dalyje naudojant teleologinį, sisteminių bei loginį tyrimo metodus išanalizuojamas laikinųjų apsaugos ir įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo intelektinės nuosavybės teisių bylose materialinių ir procesinių sąlygų turinys, įvardijamos praktinio ir praktinio-teorinio pobūdžio laikinųjų apsaugos ir įrodymų užtikrinimo priemonių taikymo intelektinės nuosavybės teisių bylose problemos ir pateikiami jų sprendimo būdai.

Summary

The Aspects of Application of Temporary Injunction and Provisional Measures for Preserving Evidence in Intellectual Property Litigation

The object of this master thesis is the substantive and procedural aspects of application of temporary injunction and provisional measures for preserving evidence, as well as problems of the practical or practical-theoretical nature of application of temporary injunction and provisional measures for preserving evidence the intellectual property litigation after the Directive 2004/48/EC of the European Parliament and Council of 29 April 2004 on the enforcement of intellectual property rights implementation in Lithuania.

In the first part on the basis of historic and teleological methods the meaning and the objective of temporary injunction and provisional measures for preserving evidence are clarified, the specific features of intellectual property rights are analyzed, the importance of temporary injunction and provisional measures for preserving evidence in intellectual property litigation is underscored.

In the second part on the basis of historic method the development of regulatory of temporary injunction and provisional measures for preserving evidence in the international level as well as in the European Union are analyzed in order the proportion of provisions concerning temporary injunction and provisional measures for preserving evidence of the World trade agreement on trade-related aspects on intellectual property rights and Directive 2004/48/EC of the European Parliament and Council of 29 April 2004 on the enforcement of intellectual property rights to be explained.

The master thesis in the third part on the basis of teleological, systematic and logical methods analyzes substantive and procedural aspects of the application of temporary injunction and provisional measures for preserving evidence the intellectual property litigation, problems of the practical or practical-theoretical nature of application of temporary injunction and provisional measures for preserving evidence the intellectual property litigation are detected and the solutions are offered.